

Kárpátaljai Hírmondó

III. évfolyam 2. szám, 2007. június

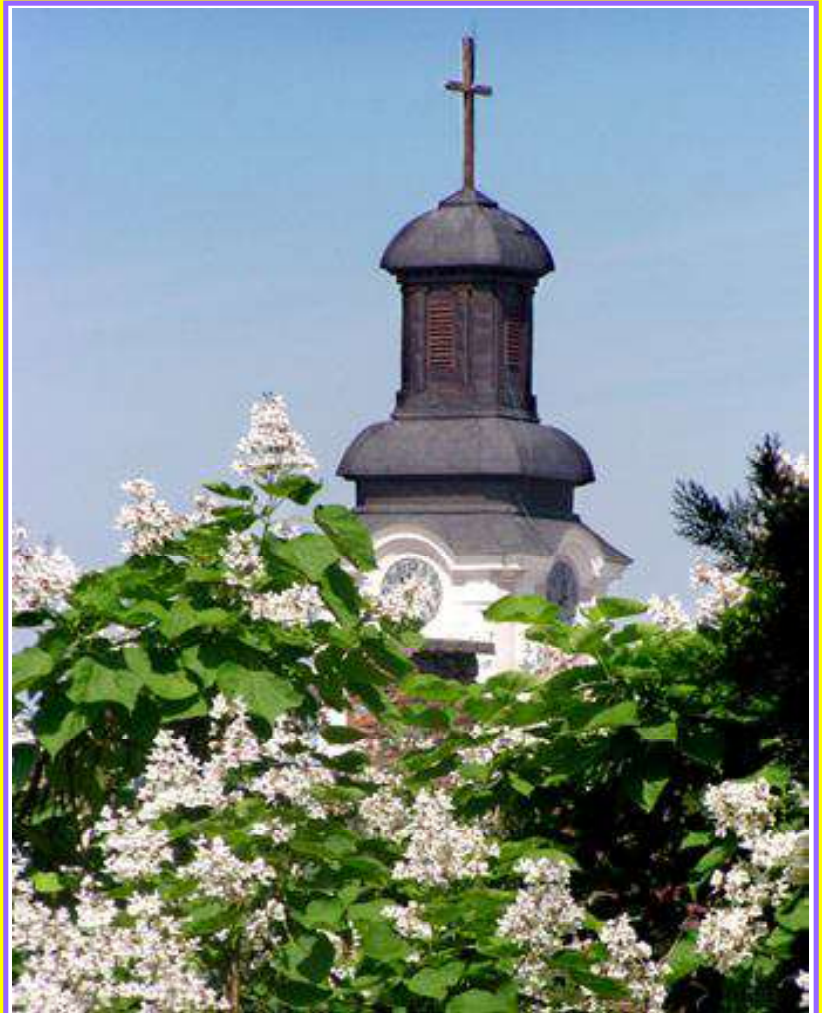
Kovács Vilmos

VERECKE

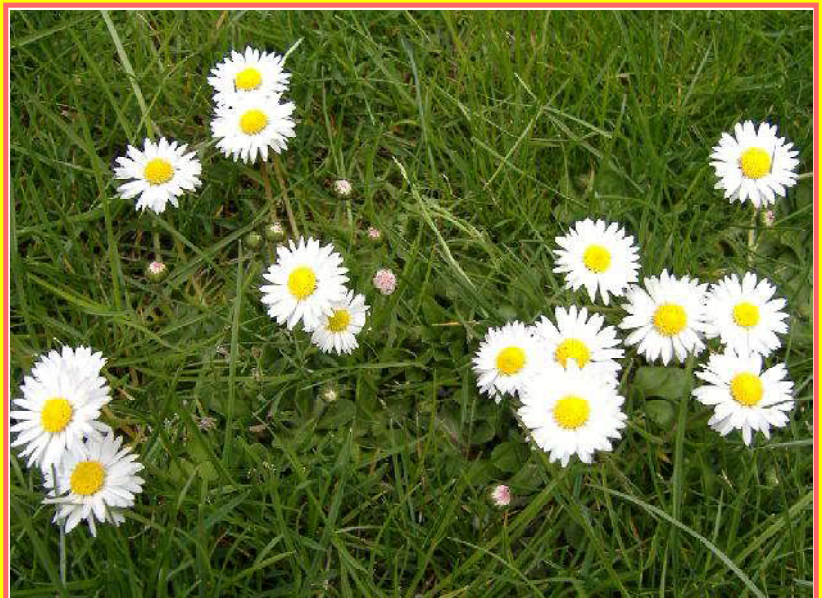
Ez hát a hon... Ez irdatlan
hegyek közé szorult katlan.
S az út... kígyó vedlett bőre.
Hány népet vitt temetőre.
S hozott engem, ezer éve,
Árpád török szava, vére
bélyegével homlokomon...

Szerzett ellen, vesztett rokon
átka hull rám, mint a rontás.
Perli-e még ezt a hont más?
Fenyő süssan, lombja lebben:
besenyő-nyíl a mellemben,
szakadékok: szakadt sebek,
útpor-felleg: megy a sereg,
elmege, s engem hagynak sírnak...

Ágyékomból most fák nyílnak,
fényes szemem kivirágzik,
szájam havas vihart habzik,
málló szirtbe temesetek,
fejem alatt korhadt nyereg,
két lábamnál lócsont sárgul,
ősi jognak bizonyságul,
mert ez az út, kígyó bőre,
kit nem vitt már temetőre,
s ki tudja még, kit hoz erre,
menni vele öltre, perre.

Az ungvári Szent György templom

KÁRPÁTALJAI

Hírmondó

III. évfolyam, 2. szám
2007. június

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség
1052 Budapest,
Semmelweis u. 1–3.
Tel/fax: 267-0198.

Felelős kiadó: Katona Tamás,
a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Főszerkesztő: Füzesi Magda

Főszerkesztő-helyettes:
Benda István

Szerkesztőbizottság:
Dupka György,
Szöllősy Tibor,
Zubánics László,
Elbéné Mester Magdolna.

Gazdasági felelős: Papp Lászlóné

A szerkesztőség címe:
1052 Budapest,
Semmelweis u. 1–3.
Tel/fax: 267-0198.

HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik 600 példányban.

A lap megjelenését
a Nemzeti Kulturális Alap
támogatta.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezetekhez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomból

- * Szervezeti élet
- * Kárpátaljai Napok Budapesten
- * Közös dolgaink
- * Határok nélkül
- * Híres szülötteink: Szűcs Nelli Jászai-díjas színművész
- * Arasznyi történelem
- * Hitélet
- * Képes krónika: Pásztor Ferenc pápai prelátus
- * Gyökerek: Katona Tamás történész, Csobolya József előadóművész
- * Barangolás Kárpátalja váraiban: a nagyszőlősi Kankó vár és a viski vár
- * Jogi tanácsadó
- * Korkép
- * Vízumügyek: a szakember tájékoztató
- * Irodalom
- * Könyvespolc: Fodor Géza „Hamvazó Hold a jávoron (Viharos Hold a jávoron)”
- * KÁRISZ-kollázs
- * Nemcsak nőknek
- * Szerkesztőségünk postájából
- * Kopogtató: Mit csinál most Kron Zsuzsa festőművész?
- * Szemelvények kárpátaljai eseményekből

„Vándoroljatok ki!”

Valamikor a kilencvenes évek elején egy érettségi előtt álló diáklányszájából hallottam a kárpátaljai Beregszászban Jókai alábbi sorait: „Vándoroljatok ki! Adjátok el földeiteket akárkinek, aki legjobb árt ad értük, hadd jöjjön helyetekbe idegen nép, s ne maradjon itt más magyarnak, mint a boldondok, akik szerelmesek a földbe s a szegények, kik kénytelenek ezt szeretni...”

Azóta kísért ez a néhány mondat. A diáklány ma már kétgyermekes családanya Budapesten. A Trianon által elszakított szülőföldjéről az anyaországba hozta tehetségét, erkölcsi értékeit, magyarokat szült a népességfogyással kínlódó országnak.

Nem szeretnék rosszindulatú lenni, de ha belegondolunk, egyszerűen döbbenetes, hogy a 2004. december 5-i ügödöntő népszavazáson részt vett egyes öntelt honpolgárok akár Jókait is „kiszavazhatták volna”, hiszen ő is a mai Magyarország határán kívül, Révkomáromban született.

Úgy vélem, Jókai fent említett publikációja nem a kisebbségbe szakadt magyarság ki-, illetve bevándorlását ostromozta (volna), ha a Jövő század regényébe Trianon is beleálmódja. Sokkal inkább arról polemizált, hogy József Attilával szólva „kitántorgott Amerikába másfél millió emberünk”.

Sajnos, Magyarország Európai Unió-

hoz való csatlakozása után a jobb élet reményében történő kivándorlás, elsősorban a fiatal nemzedék „kirajzása” Damoklesz kardjaként lebeg az ország felett: amit nem tett meg a török és a tatár, megteesszük mi, mai magyarok: feladjuk Árpád népének kínokkal megvett otthonát, azt a hazát, amely Kőlcseyt idézve, magzata miatt lett magzata hamvvedre.

Világpolgárok leszünk? Bizonyára. De nem attól, hogy válogatás nélkül majmoljuk a „kinti” világból importált felszínes dolgokat.

„Korunk egyik divateszméje a világpolgárság. Tán egy nemzeté akar lenni Európa anyni nemzete; de előbb kivihető Róma, Nagy Károly s Napóleon egyesítési kísérlete: Ubi bene (ahol jól megy a sora), ott kezd soknak lenni hazája. Özönlik a nő és férj, műveltség- és gazdaságkereső idegen földre, onnan vissza, s az áldott hon nyelvét idegennel tanulják felcserélni. Az ember ugyan ott települhet le, ahol éppen akar, olynyelvet beszélhet, melyet legszebbnek tart széles e földön. Szánáraméltó mégis az ember, ki boldogságát idegen körökben keresi”. A fenti gondolatokat Kővári László üzeni nekünk 1842-ből. A mondanivaló időszerűbb már nem is lehetne.

FÜZESI MAGDA

Vers mindenkinek

A kolozsvári Dsida-emléktábla

Dsida Jenő

Tekintet nélkül

Be kell látnunk:
ha kérdeznék, becsületesen
felelni kell.

A harcot becsületesen
fel kell venni,
az úton becsületesen
végig kell menni,
a szerepet becsületesen
el kell játszani,
keményen és tekintet nélkül.

A kapuk mögül ebek vicserognak,
az ablakokból kiköpdösnek
és röhögnek.
Száz közbiztonsági gócpont
adja ki az elfogatási parancsot.
Kemény tárgyak zuhognak a fejünkhöz,
súlyos, vérező kövek,
de néha röppen sóhaj is,
szeretet is, rózsza is.

És este a tűzhely mellett,
vagy szuronyos zsandárok között
hátrakötött kézzel,
mégis mondogatni kell
a félelmezhetetlen,
sziklakemény,
erősítő,
vigasztaló
igét:

Krisztusnak és Pilátusnak,
farizeusoknak és vámosoknak,
zsidóknak és rómaiaknak
egyformán szolgálni
nem lehet.

Kedves Olvasóink!

Örömmel értesítjük Önöket, hogy a Kárpátaljai Szövetségnek – egy sikeres pályázat eredményeképpen – elkészült a honlapja, a melynek segítségével naprakészen tájékoztathatjuk az érdeklődőket az aktuális programokról, tervekről, beszámolhatunk korábbi rendezvényeinkről. Szeretnénk kikérni ezzel kapcsolatos véleményüket: mit látnának még szívesen a www.ksz.egalnet.hu című honlapunkon.

Barabás elválaszt, de össze is köt

— A Barabáson átadott, új-jávarázsolt határátkelőhely elválaszt ugyan bennünket Ukrajnától, de összeköti a két országot, az itt élő népeket — mondta a határátkelő megnyitási ünnepségen tartott beszédében dr. Veres János pénzügyminiszter.

Az elmúlt években Magyarországon több határátkelőt újítottak fel. A barabási átkelő átadásával ez a folyamat befejeződött. Így Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az ukrán határszakaszon a schengeni követelményeknek teljes mértékben megfelelő személyforgalom fogadására alkalmas átkelő létesült — tette hozzá a pénzügyminiszter.

A határátkelőhely fejlesztése 2006. április 3-án kezdődött meg, és összesen 1 317 204 euróba került. A beruházás során egy korszerű, kibővített, a schengeni előírásoknak megfelelő, átkelő létesült. A ki- és belépő oldalon egyaránt 2–2 személygépkocsisáv (ebből 1–1 EU sáv) került kialakításra. Mindkét irányban má-

sodlagos, fedett vizsgáló működik, szereplőknél, valamint a járművek visszafordításának lehetősége is biztosítottá vált. Ahogy az átépítés előtt, úgy a jövőben is korlátozott nyitvatartási idő mellett reggel 7 órától 19 óráig lesz nyitva a határátkelő. Az ünnepségen jelen volt Dmitro Tkacs, Ukrajna budapesti nagykövete és Bársony András, Magyarország kijevei nagykövete is.

(A www.szon.hu. nyomán)

Kárpátaljai Napok Budapesten

„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne”

A Kárpátaljai Szövetség, a szövetség ifjúsági tagozata (KARISZ), illetve a Kárpátaljai Írók Költők Művészek Magyarországi Alkotó Közössége 2007. március 30–31-én tartotta hagyományos tavaszi találkozóját, amelynek keretében több érdekes programra is sor került. A rendezvénysorozat péntek délután képzőművészeti tárlattal kezdődött, könyvbemutatóval folytatódott, könyvkiadói tájékoztatóval fejeződött be.

A Magyarok Házában egybegyűltek Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke köszöntötte. Ezután a Dévai Nagy Kamilla előadóművész vezette Krónikás-ének Zeneiskola Alapítvány növendékei adtak rövid műsort. Mint ahogy Katona Tamás megjegyezte, talán jelképes is, hogy a három növendék – Zoltáni Solt, Turanszky Alexandra és Blugyin Sándor – Erdélyt, a Felvidéket, illetve Kárpátalját képviselte ezen az estén.

Zenés műsor

A zenés műsor után Füzesi Magda költő nyitotta meg Kron Zsuzsa és Kutlán András képzőművész kiállítását. Megnyitó beszédében elmondta: a Kárpátaljai Napok ünnepeisorozatába immár évek óta szerveven beletartozik, hogy néhány, szülőföldünkről elszármazott alkotóművész időről időre számot ad arról, mi az, ami soha és semmikor nem változik: a tehetség gazdagsága és az istenadta talentumokkal való élés képessége.

Jozef Ratzinger így vallott erről: „A művészet elemi valóság. Az értelem, ahogy a tudományban kifejeződik, képtelen egyedül teljes választ adni a valóságra. Úgy gondolom, Isten oltotta az emberbe a művészetet, ami a tudománnyal együtt a legnagyobb ajándék, ami az embernek adott.” Füzesi Magda hangsúlyozta: a képzőművészet és az irodalom jegyesek, az a küldetésük, hogy megeremtsék a világban a harmóniát, azt a lelki békességet, amiért érdemes volt megszületni erre a feszültséggel teli földgolyóra.

Kutlán András képzőművészt a Kárpátaljai Hírmondó legutóbbi számában mutatuk be az olvasóknak, így róla és munkásságáról most nem szólunk részletesen. Az ungvári születésű Kron Zsuzsa tíz alkotá-

sát hozta el a kiállításra. A festőművész Budapesten él, 1976-ban szerzett tanári diplomát. Részt vett különböző mesterkurzusokon, mesterei voltak a szentpétervári, a dél-koreai, a magyar Képzőművészeti Egyetem neves tanárai. Pasztell, akvarell, olaj és vegyes technikával készült kompozíciói olyan élményt nyújtanak, amelyek távlatokat nyitnak meg bennünk, amelyben az élet és a világ tágabb értelme tárul elénk, világosabbá válnak a felszín alatti összefüggések. Kutlán András képeivel egyszerűbben fogalmaz: nála télen tél van, a nyár előtti aranyával a hazai tájat, csendéletén ott a paraszti világ, a festményre tekintve azt is elhisszük neki, hogy falubelije, Kiss Ferenc neves irodalomtörténész édesanyja szötte egykor a képen látható liszteszűsákokat. Mestere volt többek között Soltész Zoltán, Boksaj József, Manajlo Fedor és barátja, Kassai Antal. A staféta méltó kezekbe került.

A képzőművészeti kiállítás után könyvbemutatóra került sor. Lator László Kosuth-díjas költő, a Kárpátaljai Írók Költők Művészek Magyarországi Alkotó Közösségének elnöke szölte S. Benedek András lthontalanul, illetve Szöllősy Tibor „Áthallatszik a harangszó” című könyveiről. Lator László szuggesztív előadasmódjával fel tudta kelteni a közönség érdeklődését mindkét kiadvány iránt. Valóban fontos könyvek ezek: S. Benedek András verseskötete mintegy összefoglalása a közelmúltban kelek születési évfordulóját ünneplő költő poézisának. Gazdagon terített képzeletbeli asztalról csemegézhetek ezen az estén az irodalombarátok. Ízelítőül álljon itt két versszak a Lator László által is idézett Hétkerület című versből:

„Itt bent mintha még volna otthon.
Kétszer meszeltem a földrengés óta.
A kopott, vízrajzos falon
Meggyszólal a lejárt kakukkosóra.

Feltámad az egykorvolt mocsár.
Elnyeli, mit kivet magából
A szép új világ. Lemaradtunk
A Medusa békés tutajáról.”

A fenti sorok persze kódolva vannak: csak az érezheti át igazán súlyukat, aki tudja, hogy a Hétkerület Beregszász város prolinegyede, ahol két kemény parancs uralkodik: a csakazértis! és a csakazértsem! Hogy e parancsok miképpen szabdalják át az emberi sorsokat, Isten a tudója.

Szöllősy Tibor „Áthallatszik a harangszó” című könyvének bemutatása érzelmet kavart a hallgatóságban. A szerző Kárpátaljáról Magyarországra áttelepült személyeket keresett meg kérdéseivel. A beszélgetések nyomán olyan interjúkötet állt össze, amely a maga nemében hiánypótló. Kárpátalján ma ritkán teszik fel a kérdést az áttelepültek, hogy miért hagyta el szülő-

földjét, hiszen a téma legtöbbször kényesnek számít. Az interjúkat olvasva úgy tűnik: tapintatos beszélgetőtársnak szívesen vallanak a megkérdezettek. Majdnem mindegyik sorsképben közös, hogy az új gyökereket növesztő áttelepültek még évtizedek után is úgy érzik, Váci Mihályt idézve, hogy „Valami nincs sehol...”. Pedig Tamási Áronnal szólva „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne”.

Lator László költő
könyvismertetőt tart

Felmerül a kérdés: mikor múlik el a honvágy? Íme néhány az e kérdésre adott válaszokból. „Sokáig nem találtam a helyemet a fővárosban. Gyakran gyötört a honvágy, egyre többször láto gattam haza Beregszászba, míg egyszer ottlétemkor azon vettem észre magam, hogy így ejtem ki a számon: megyek haza Budapestre. De mindemellett a mai napig Beregszászba is hazamegyek.” (Schober Ottó közíró, a Beregszászi Nép-színház egykori rendezője). „Örömmel indulk haza, feltöltöttélem, szülőfalum, Péterfalva, a Tisza, volt osztálytársaim, ismerőseim fogadtatása, de mindig determinál az ottani súlyos gazdasági helyzet, a vért izzasztó napi küzdelem a létért, a kárpátaljai maroknyi magyarság széthúzása, néhány magát vezérnek kikiáltó magyar gerinctelensége, a kettős állampolgárságról való eredménytelen szavazás okozta csüggedés, vagy éppen ellenszenv az anyaországi magyarok irányában.” (Kutlán András képzőművész). „Határozottan állítom, hogy én boldog, megelégedett, s talán még szerencsés embernek is tartom magam. Jól érzem magam a bőrömben itt Magyarországon, mint Kárpátalján is, s ez a lényeg.” (Kádas Kati képzőművész). „Hogy van-e honvágyam? Nincs. Alkomban gyakran járok otthon, én már örökre beregszászi maradok, ott nyugosznak a katolikus temetőben a szüleim, a nagyszüleim, a dédszüleim. Mert nem az a fontos, hogy hol dobog a szív, hanem hogy kiért, kikért, miért. S az én szívem Nyíregyházán Beregszászért dobog.” (Dalmy Árpád tanár, közíró).

E témához hozzászólt Katona Tamás is, aki megosztott a hallgatósággal egy szomorú történetet. Elmondta, hogy egy

Kárpátaljai Napok Budapesten

„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne”

negyedszázadig egy kiadói szobában ült Lator Lászlóval, akivel folyton arról beszélgettek, hogy át kellene nézni Beregszászba és templomtornyokból szemlélni a vidéket. Ő leginkább Nagypaládra, nagyanyja szülőfalujába szeretett volna el látogatni, bemenni a templomba, amit még a dédapja kezdett építeni. Ezek sajnos csak ábrándok maradtak, de amikor külügyi államtitkár lett, azonnal Kárpátaljára utazott Lator Lászlóval együtt Tiszasásvárra, a költő szülőfalujába. A szülőház éppen két héttel előtte omlott össze és csak egy dombocszkát találtak a helyén. Ez a szomorú emlék örökre megmaradt benne.

Mester Magdolna,
S. Benedek András és Lengyel János a
könyvbemutatóon

Szőllősy Tibor is elmondott egy megrendítő esetet. Akönyvének forgalomba kerülése után néhány nappal felkereste egy idős asszony azzal, hogy bocsánatot szeretne kérni tőle. Az író csodálkozva nézett rá, hiszen akkor látta vendégét először. Ki-

derült, hogy az asszony a könyv elolvasása után döbbsent rá, milyenek is igazából a kárpátaljai emberek és nagyon szégyellte magát, hogy 2004. december 5-én, ama ügyszemélyes népszavazás során nemmel szavazott, azaz megtagadta idegenbe szakadt magyar véreit.

A könyvbemutató befejező szakaszában S. Benedek András irodalomtörténész, a Kárpátaljai Írók Költők Művészek Magyarországi Alkotó Közösségének társelnöke ismertette a fiatal kárpátaljai pályakezdeket „Új vetés” című antológiáját. Mester Magdolna „A tévelygőhöz”, Bakos Kiss Károly „Legyen vers”, illetve Lengyel János „valamiről valami” című írásait olvasták fel.

Nagyon tanulságos volt Dupka György kiadóvezetőnek, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége elnökének tájékoztatója. Ameghívóban foglaltak szerint csupán a kárpátaljai könyvkiadás helyzetéről várt tőle a közönség beszámolót, de gazdagabbak lettünk azzal, hogy átfogó ismertetőt tartott a kárpátaljai magyarság létkérdéseiről. Többek között megemlítette, hogy a kivándorlási hullám, amely 1989–1998 között volt a legnagyobb, csillapodni látszik. Ez az otthoni felsőoktatási helyzet javulásának is köszönhető: a Beregszász székhelyű II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán például több mint ezer diák tanul, 70 százalékuk a Munkács–Ungvár–Beregszász háromszögben él. Egy felmérés szerint volt idő, amikor a Magyarországon tanuló megkérdezett 250 diák közül mindössze 19 tért haza a szülőföldre, közülük 18 lekipásztor és egy „polgári” személy,

egy matematikus, aki Munkácson tanít. Megtartó erő a magyarországi oktatási támogatás is: ebben jelenleg 21 ezer kárpátaljai magyar gyerek részesül.

Mindemellett azért kaptunk ízelítőt az Internix Kiadó új terméséből is. Sőt, meglepetésként is került az asztalra: ezen az estén láthatták először az olvasók Füzesi Magda „Szöttes pirossal, feketével” című kötetét, amely úgynevezett „kétarcú” könyv, hiszen a verseket ukrán nyelven is közlik Ivan Petrovicsj válogatásában, illetve fordításában.

A találkozó közönsége

A leírtakból is kiderülhet: hosszú volt ez a péntek este. Hosszú, de tartalmas és fontos. Fontos a Kárpátaljai Szövetség tagosságának, hiszen tudatosíthattuk: sokan vagyunk és nem veszünk el a körengetegen, nem váltunk gyökértelessé, van fülünk hozzá, hogy meghalljuk a szülőföldről áthallatszó harangszót.

TUDÓSÍTÓNK

A Kárpátaljai Szövetség XVIII. közgyűlésén

A rendezvény sora zart március 31-én délelőtt a Kárpátaljai Szövetség XVIII. közgyűlésével folytatódott. A fórumot Benda István elnökségi tag, a levezető elnök nyitotta meg. Köszöntötte az egybegyűlteket, a fórumnak eredményes munkát kívánt.

Ezt követően Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke beszámolt a Szövetség 2006. évi munkájáról, illetve a 2007. évi feladatokról.

Az elvégzett munkához tartozó pénzügyi fedezet biztosításáról, a Szövetség gaz-

Katona Tamás, a
Kárpátaljai Szövetség
elnöke

dálkodásáról Salgói József, a Kárpátaljai Szövetség társelnöke számolt be. Ez a 2006. évben nem kevés gondot okozott az elnökségnek, illetve az ezért felelős két társelnöknek.

Damjanovics Imre, a Felügyelő Bizottság elnöke jelentést tett a Szövetség gazdálkodásának ellenőrzése során tapasztalatról. Megemlítette, hogy a beszámolási időszak alatt a Kárpátaljai Szövetség honlapot indított, elismerően szólt Elbéné Mester Magdolnának, a Kárpátaljai Szövetség Ifjúsági Tagozata elnökségi tagjának, a honlap szerkesztőjének munkájáról, arra biztatta a tagságot, hogy használják ki a kapcsolattartás e lehetőségét.

A közgyűlésen elhangzott beszámolóhoz dr. Báthory Katalin, a Százak Tanácsának képviselője azzal a javaslattal kapcsolódott, hogy a Kárpátaljai Szövetség, amelynek az utóbbi időben jelentősen nőtt a nemzetépítő szerepe, továbbra is találja meg a módját a szülőföldön élők támogatásának,

különös tekintettel arra, hogy Kárpátalja kimarad az Európai Közösségből.

Benda István levezető elnök szavazásra bocsátotta a beszámolókat. A küldöttek a beszámolókat egyhangúlag, ellenszavazat és tartózkodás nélkül elfogadták.

Ezután tájékoztatókra került sor. Füzesi Magda, a Kárpátaljai Hírmondó főszerkesztője a Kárpátaljai Szövetség lapja megjelenésének tapasztalatairól szólt, majd beszámolt a szerkesztőbizottság terveiről. Elmondta: a lap első számának megjelenését – Papp Lászlónénak, a Kárpátaljai Szövetség társelnökének hathatós munkája révén – a Nemzeti Civil Alapprogram támogatta. Az idén az újság a Nemzeti Kulturális Alapnak köszönhetően láthat napvilágot. Támogatta a lapot az Illés Közalapítvány, a Határon Túli Magyarok Hivatala is. Az újság második száma, mivel sehonnan nem érkezett anyagi segítség, tagságunk adója 1 százalékának felajánlásából jelent meg.

A Kárpátaljai Hírmondó immár a

Kárpátaljai Napok Budapesten A Kárpátaljai Szövetség XVIII. közgyűlésén

A közgyűlés elnöksége

harmadik évfolyamába lépett. Szerzőnek sikerült megnyerni többek között Lator László, Szepesi Attila, Vári Fábán László költőket, Géczy Tihamér lelképásztort, Weinrauch Katalin író, Skultéty Csaba, Csanádi György, Bíró Gyöngyi, Hege-dús Csilla, Molnár Bertalan újságíró, Botlik József történészt. A szerkesztőbizottság tagja a kezdetektől Dupka György, a Magyar Értelmiségek Kárpátaljai Közösségének elnöke, akinek a lap a „Szemelvények kárpátaljai eseményekről” rovatot köszönheti, Zubánics László történész, a Beregi Hírlap főszerkesztője, aki a „Barangolás Kárpátalja váraiban” sorozatot gondozza, Szöllősy Tibor közíró, akit a közelmúltban vettek fel a Magyar Írószövetségbe. Ő javasolta annak idején a Gyökerek rovat elindítását.

A Kárpátaljai Szövetség életében további jelentős mérföldkő volt a Kárpátaljai Írók Költők Művészek Magyarországi Alkotó Közösségének létrehozása. 2006. október 25-én pedig létrejött a Kárpátaljai Szövetség Ifjúsági Tagozata. A KÁRISZ azokat a fiatalokat gyűjti egybe, akik Kárpátaljáról származtak el, Magyarországon tanulnak, illetve, akik szimpatizálnak a régióval. A közösség a Kárpátaljai Szövetség tagságának érdekében egészséges szimbiózisban kíván tevékenykedni az anyaszervezettel. Bár a KÁRISZ vezetőségében többnyire fiatal irodalmárok vannak, célkitűzéseik között szerepel a tehetséges kárpátaljai fiatalok felkutatása, pályájuk előmozdítása, legyen ez a tehetség irodalmi, képzőművészeti, sport vagy bármi más. A 2006. év negyedik lapszámában 3 oldalon mutatkozott be az Ifjúsági Szövetség, az idei első számban pedig majdnem 6 oldalon szerepelnek. Örvendetes, hogy Ígyártó Gyöngyi fiatal jogász jogi rovatot indított. A Kárpátaljai Szövetség címén is várja az olvasók kérdéseit jogi ügyekben. Elbéné Mester Magdolna jóvoltából sikeres pályázat révén már honlapja is van a Kárpátaljai Szövetségnek és a KÁRISZ-nak, így naprakészen tájékozódhatnak az érdeklődők az időszervi programokról, tervekről, a korábbi rendezvényekről. A Kárpátaljai Szövetség szeretné kikérni a tagság ezzel kapcsolatos véleményét: írják meg, mit látnának még szívesen a www.ksz.egalnethu, illetve a www.karisz.egalnethu című honlapokon.

Zubánics László, az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség Országos Tanácsának elnöke elsősorban a kárpátaljai magyar felsőoktatás helyzetéről tájékoztatta a közgyűlés résztvevőit. Hangsúlyozta: komoly gondot okoz a magyarul beszélő tisztségviselők hiánya. Ez azzal is magyarázható, hogy a magyar tannyelvű iskolák diákjai megfelelő tankönyvek, illetve oktatók hiányában nem tanulják meg kellő szinten az ukrán nyelvet, így nem tölthetnek be fontos állami tisztségeket. E probléma orvoslására az Ungvári Nemzeti Egyetemen három évvel ezelőtt megindult a célirányos szaktanárképzés, évfolyamonként 14-14 hallgató készül arra, hogy magyar diákokat oktasson majd az államnyelvre.

Dupka György, a MÉKK elnöke a Kárpátaljai Szövetségnek és a Magyar Értelmiségek Kárpátaljai Közösségének gyümölcsöző kapcsolatát elemezte. Köszönetet mondott Petruska Márta elnökségi tagnak a Kárpátaljára szánt magyar zászlókhöz szükséges alapanyag beszerzésében nyújtott segítségért, amelynek révén lehetővé vált, hogy mintegy háromszáz kárpátaljai magyar intézmény épületén lecseréljék a kifakult nemzeti trikolorot. A Szülőföld Alapnak köszönhetően a közelmúltban több program is beindult. Dupka György tájékoztatót a magyar települések ősi címerei visszaállításának folyamatáról, a kárpátaljai rádióhullámos internetrendszer kiépítéséről, amelybe 340 intézményt kapcsolnak majd be. Sikeresek a falunapok, bővülnek a testvértelepülési kapcsolatok. Mindez elsősorban a Kárpátaljai Határmenti Önkormányzati Társulás tevékenységének eredménye. Hangsúlyozta: örvendetes, hogy Kárpátalján kialakult egy vállalkozói réteg, amelynek köszönhetően feléledt a közéleti mecenatúra. Példaként említette Ráti József nagydobronyi vállalkozót, aki a községben Ifjúsági Szabadidőközpontot hozott létre, most pedig piacsnarkot épít. Komoly szerepe van az internetrendszer létesítésében is.

Papp Lászlóné, a Kárpátaljai Szövetség társelnöke a közelmúltban történt kárpátaljai munkalátogatásról tájékoztatót. Vázoalta a 2007-re tervbe vett nyíregyházi és viski kiszállásos ülések, illetve a szeptemberi balatonföldvári hagyományos találkozó programját. Felvetette, hogy komoly összefogásra lenne szükség Beregszász megyei jogú város elhanyagoltságának felszámolásához.

Dr. Almásy Sándor professzor a Kárpátaljai Hírmondóban megjelent egyes publikációkat vette górcső alá.

Csernáné Mokrovszki Márta, a Máltai Szeretetszolgálat önkéntese a kárpátaljai Csongor község új iskolaépülete körüli tevékenységének történéseit osztotta meg az egybegyűltekkal.

Laurenszky Ernő, a Nagy Imre Társaság budapesti szervezetének elnökségi tagja elmondta, a Kárpátaljai Szövetség elnöksége közbenjárásának is köszönhető, hogy 2006. október 18-án emléktáblát avathattak az 1956-os forradalom 50. évfordulójának kapcsán az ungvári börtön épületének falán, a szabadságharcosok raboskodásának színhelyén.

Tóth Antal Miskolcon élő tagtársunk megjegyezte, hogy a kárpátaljai magyar fiatalok szülőföldjükön azért nem tudnak komoly karriert befutni, mert nem beszélnek jól ukránul.

Kázmér Dávid, az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség Ifjúsági Szervezetének ügyvezető elnöke megköszönte a Kárpátaljai Szövetség Ifjúsági Szervezetének (KÁRISZ) tagjainak meghívását és vázolta a 2007. évre tervezett kárpátaljai programokat, amelyekre a magyarországi fiatalokat is várják. Ezek közé tartozik a Nemzetközi Jurtatábor, a Kárpátaljai Ifjúsági Képzőművészeti és Könyvzenei Fesztivál is.

Géczy Tihamér, a Kárpátaljai Szövetség Hajdú-Bihar Megyei Regionális Szervezetének elnöke a régióban élő tagtársak munkájáról szolt.

Gortvay Gábor, a Bercsenyi Miklós Alapítványtitkára a Kárpátalján szervezett tehetséggon- dozó táborokról, illetve egy Tehetséggon- dozó Központ létrehozásáról szolt. Ez utóbbi elősegítésének céljából 2007. március 9-én a Magyar Kultúra Alapítvány székházában jótékonyági koncertre került sor, amelynek Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke volt a fővédnöke.

Szabó András elnökségi tag az Ungvidéki Baráti Kör képviselőjében a közösség tevékenységéről tájékoztatót.

A közgyűléshez kultúrműsor kapcsolódott, közreműködtek a Dévai Nagy Kamilla vezette Krónikásének Zeneiskola Alapítvány növendékei.

Tóth Antal

Géczy Tihamér

TUDÓSÍTÓNK

Egy jótékonysági hangversenyről

Mint arról lapunk korábbi számaiban már értesülhettek olvasóink, az Ungvidéki Baráti Kör alapítványa, a Bercsényi Miklós Alapítvány tehetséggondozó programot indított Kárpátalján. A program keretében minden évben tehetséggondozó tábor szervezünk, ahová általában irodalmi érdeklődésű általános iskolás és középiskolás korú gyerekeket hívunk meg. Programunk bővül: a múlt évben szavalókórusral gyarapodtunk. A szavalók első fellépése a múlt év őszén Ungváron volt a Megyei Könyvtár Magyar Osztálya által szervezett 56-os ünnepségen. Ezt követően még az Ungvári járás Homok községében léptek fel az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulója kapcsán ott megtartott megemlékezésen. Mindkét helyen Marcsák Gergelynek volt a legnagyobb sikere Illyés Gyula „Egy mondat a zsarnokságról” című versének előadásával.

Marcsák Gergely nemrégiben a budapesti közönség előtt is bemutatkozott, ahol Pósa Zoltán Csodaszarvas című versét mondta el. Pósa Zoltánról érdemes megjegyezni, hogy író, költő, újságíró, az idén márciusban Obersovszky-díjjal tüntette ki a Művészetbarátok Egyesülete. A fiatal versmondó itt is sikert aratott. Visszatapsolták, sőt, Bőzsöny Ferenc, a Magyar Rádió mindenki által ismert, markáns hangú bemondója külön gratulált neki. A közönség soraiban valaki azt mondta, hogy borzongott a háta, amikor a verset hallgatta. Bizonyára mások is így voltak ezzel.

A Csodaszarvas című vers a Magyar Kultúra Alapítvány székházában hangzott el március 9-én este az ott rendezett jótékonysági hangversenyen. A hangversenyt a Magyar Csodaszarvas Kulturális és Művelődési Egyesület szervezte a Bercsényi Miklós Alapítvánnyal közösen a kárpátaljai Drugeth Tehetséggondozó Program javára. A Csodaszarvas Egyesület minden tavasszal rendez jótékonysági hangversenyt egy-egy határon túli magyar intézmény javára. Az idei volt a tizenegyedik és – tegyük hozzá – a legsikeresebb. A nézőtérben egyetlen hely sem maradt üresen, mintegy kétszázan lehettek jelen.

A hangverseny fővédnöke Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke volt, aki beszédében felhívta a figyelmet a kárpátaljai magyarság helyzetére és támogatásának fontosságára. A mai gazdasági és politikai helyzetben nagy szükség van a jótékonyság megnyilvánulására minden területen, különösen a kultúra és az oktatás területein.

Egy hangverseny sikere mindig a szervezésen, de leginkább a közreműködő művészek múlik. A hangversenyen olyan ismert előadók, énekesek, zenészek szerepeltek, mint Bánffy György, Budai Ilona, Császár Angela, Oberfrank Pál, Csobolya József, az Ifjú Muzsikás Együttes. A műsorvezető Csúri Akos volt.

Az est sikeréhez a képzőművészek is hozzájárultak: munkáikat hozták el és az azok eladásából származó bevételt ajánlották fel a Drugeth Tehetséggondozó Program javára. Juhos Kiss Sándor író, festő a könyveit és két képét hozta, Petrás Mária egy kerámiát, Illár Erzsébet két kerámiaszobrocskát, Kutlán András két festményt hozott. Kutlán András segítőkészségéről és önzetlenségéről nem első ízben tesz tanúbizonyságot. Gondoljunk csak a Tiszaújlaki Középsiskola építéskor tett felajánlásaira. Akkor a széles összefogás meghozta a várt eredményt, a tanintézet megnyitotta kapuit a diákok előtt.

Az említett hangverseny anyagilag is sikeres volt. A közönség jól szórakozott, a felajánlott könyvek és műalkotások minden példánya elkelt, gyarapítva az est bevételét. A félmillió bevétele kasszasikernek tekinthető és megalapozza programunk, tevékenységünk bővítését. Szeretnénk Kárpátalján létrehozni egy tehetséggondozó központot. Ez legalább olyan nagy munka lesz, mint a tiszaújlaki iskola felépítése. Elkötelezett, segítőkész emberekkel, széles körű társadalmi összefogással azonban semmi sem lehetetlen. Bizunk benne, hogy a továbbiakban egyre többen fognak majd össze, közös céljaink elérése érdekében.

GORTVAY GÁBOR,
a Bercsényi Miklós
Alapítvány titkára

Budapesten is „Áthallatszik a harangszó”

A budapesti Litea Könyvesboltban mutatták be Szöllősy Tibor „Áthallatszik a harangszó” című interjúkötetét, amely a Széphalom Könyvműhely kiadónál látott napvilágot. Mezey Katalin, a kiadó igazgatója ismertette a könyvet, majd a szerző szólt az egybegyűltekhez. Méltatta az interjúkötetet Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke is. (Szövetségünk pályázat útján nyert pénzből támogatva a kiadvány megjelenését.) A bemutatón a könyv több szereplője is részt vett. Bakó Annamária, a Litea Könyvesbolt vezetője Jávor Béla Vereckéről című írásának felolvasásával színesítette az estét (az író engedélyével a tollrajzot lapunkban is közöljük), Szöllősy Tibor pedig közreadta dr. Barta Kálmán békéscsabai írónak, szerkesztőnek az interjúkötethez kapcsolódó megható üzenetét.

A rendezvényt megtisztelte jelenlétével a técsői gyökerű Filepp Klára, dr. Antall Józsefnek, a Magyar Köztársaság elhunyt miniszterelnökének özvegye is.

A képen: Katona Tamás, a Kárpátaljai Szövetség elnöke, **Szöllősy Tibor** író és **Mezey Katalin**, a Széphalom Könyvműhely igazgatója.
Fotó: F. M.

Köszönjük a támogatást!

Petruska Márta, a Kárpátaljai Szövetség külkapcsolatokért felelős elnökségi tagja az idén is számos sikeres jótékonysági akciót szervezett a szülőföldön maradtak támogatására. Ezúttal a tanintézetekhez eljuttatott adományokról számolunk be.

Lukács Márta, Isgum Katalin, Barta Endre és Komlosán László budapesti lakosok majdnem kétezer kötet könyvet ajánlottak fel a rászorulóknak. A kiadványok a Munkácsi Katolikus Líceum (150 darab), a Péterfalvai Kölcsey Ferenc Középsiskola (570 darab), a Beregszászi Kossuth Lajos Középsiskola (300 darab) és a Barkaszi Középsiskola (943 darab) könyvtárát gyarapították, illetve gyarapítják.

A Budapesti Katona József Műszaki Közgazdasági Szakképzési Intézet és Gimnázium igazgatósága (igazgató Vései Zoltán) két teherautónyi irodabútort ajánlott fel kárpátaljai tanintézeteknek. Az adományokat a Beregszászi 6. Sz. Általános Iskola, a Beregszászi Kossuth Lajos, a 8. sz., a Nagyberegi Középsiskola és a Beregszászi Magyar Gimnázium tanulói kapták.

A Kárpátaljai Szövetség, illetve a megajándékozottak nevében köszönjük a segítséget. Bizunk benne, hogy a jövőben is lesz majd lehetőség közvetíteni az adományozók és a rászorultak között. Az a tapasztalat, hogy Kárpátalján jelenleg nagy szükség van a Magyarországon a nyolcadik osztályt most befejezők földrajzi atlaszaira és néhány földgömbnek is örülnének a szülőföldön tanuló iskolások. Kérjük azokat a pedagógusokat, akik meg tudják szervezni e taneszközök összegyűjtését, hogy a 2-67-01-98-as budapesti telefonszámon keressék meg a Kárpátaljai Szövetséget.

A turizmus fejlesztéséről tárgyaltak

Erősödik az együttműködés, egyre szorosabb kapcsolatok alakulnak ki Ukrajna és Magyarország két szomszédos megyéje, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja között – hangzott el Beregszászban egy egyeztető tanácskozáson. A fórumon elsősorban a két ország határ menti turisztikai együttműködésében jelentkező jogi harmonizációs feladatokat tekintették át az eu-s szabványok figyelembevételével.

A találkozóon Csizmár Sarolta, a Kárpát-inform Regionális Fejlesztési Központ szakértője elmondta: mivel 2004-ben Ukrajna eltörölte a vízumkötelezettséget az Európai Unió tagországaiban élőkkel szemben, a korábbinál jóval több vendég érkezik vidékünkre. A falusi turizmus beindítása óta sok tapasztalatot szereztek, ám ez korántsem elég. A konferencia célja, hogy a két megyéből érkező érdeklődők minél több információt kapjanak Szabolcsról és Kárpátaljáról, megismerjék egymás tevékenységét és a turizmus jogi oldalait, továbbá segítséget nyújt megtalálni azokat a közös pontokat, amelyek

ben együtt tudnak működni a jövőben.

A turisztikai szakemberek mindkét ország részéről kifejtették véleményüket. Az Ungvári Nemzeti Egyetem, a Beregszász székhelyű II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, a megyei falusi turizmus fejlesztési központ képviselői, utazási irodák vezetői, a vám- és pénzügyőrség, a határőrség, valamint az állami hivatalok turizmusban jártas szakemberei látták el hasznos tudnivalókkal a jelenlévőket.

Csizmár Béla, a Beregszászi Járási Tanács elnöke Kárpátalja különleges földrajzi helyzetére hívta fel a figyelmet. Kiemelte a vendégforgalmat biztosító adottságokat, amelyekből a régió profitálhat.

Olekszandr Marcsenko, a Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatási Hivatal Európai Integrációs és Turisztikai Főosztályának vezetője az ukrainai turizmus fejlesztésének jogi hátterét ismertette. Csengeri János, a beregszászi ügyfélszolgálati iroda vezető konzulja a schengeni feltételek szerint történő vízumkiadásról beszélt, majd Szabó Károly ezredes, az Országos Vám-

és Pénzügyőrség Északalföldi Regionális Parancsnokságának elnöke az EU határáteljárásokról érvényesített szabályrendszeréről tájékoztatta a hallgatóságot. A Nyírbátori Határőr-parancsnokság képviselőjében Bodnár Károly alezredes arról informálta a fórum résztvevőit, milyen változások várhatóak a Magyar Köztársaság külső határain a schengeni szabályok bevezetését követően.

Az ukrán határáteljárók schengeni szabályok szerinti működéséről, valamint a be- és kiutazás feltételeiről és szabályairól Olekszandr Kuprienko őrnagy, az asztélyi határellenőrzési részleg vezetője tartott előadást.

A szakemberek emellett kitértek az ukrainai vámszabályok alakulására, illetve a falusi turizmus törvényi szabályozására is. Szó esett az utazásszervezésről, a két megye turisztikai vonzereje kihasználásának lehetőségeiről, különös tekintettel az üzleti kapcsolatok erősítésére és fejlesztésére a Beregszászi járásban.

BÍRÓ GYÖNGYI

Út a sikeres európai uniós pályázatokig

CÉL: A BEREG EUORÉGIÓ

A Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatási Hivatal és az Ukrán–Magyar Területfejlesztési Iroda közös szervezésében a Jószomszédsági Napok kapcsán április 27–28-án kétnapos konferenciára került sor. A konferencia a beregszászi járási Makkosjánosiban kezdődött, majd másnap Magyarországon, Tarpán folytatódott. Mindkét helyszínen részt vettek a beregi térség településeinek polgármesterei.

A megjelenteket Tarpai József, az Ukrán–Magyar Területfejlesztési Iroda igazgatója köszöntötte.

Braun Béla, a Beregszászi Járási Tanács elnökhelyettese kihangsúlyozta: partnerekre van szükség, hogy sikeresen pályázzunk, vidékünk infrastruktúráján javítsunk.

– Meggyőződésem: a fórum jó alkalom arra, hogy ismerkedés után megállapodások, barátságok szülessenek – mondta.

A járási tanács elnökhelyettese arra kérte a jelenlévő Újlaki Györgyöt, Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusa beregszászi ügyfélszolgálati irodájának konzulját, ha lehetőségük van rá, járjanak közben, hogy a polgármesterek hamarabb jussanak vízumhoz. Újlaki György megígérte, ami tőlük telik, megteszik az ügyvel kapcsolatban.

Tóth Géza, Beregszász megyei jogú város jegyzője örömmel konstataulta, hogy a városban lévő turisztikai iroda a meg-

nyitása után rövid időn belül megtudta szervezni a konferenciát. – Kárpátalja olyan természeti adottságokkal rendelkezik, amelyeket ki kell használni, ezáltal pedig fejleszteni az infrastruktúrát – mondta.

Tarpai József a beregi térségben végzett kérdőíves felmérés eredményeit ismertette. Arra kérte a jelenlé-

vő polgármestereket, számoljanak be a testvértelepüléseiknek köszönhető nyertes pályázatokról.

A Magyarország–Szlovákia–Ukrajna Szomszédsági Program pályázati kiírás második felhívását Riskó István, az Ungvári INTERREG Információs Iroda munkatársa ismertette.

Dr. Baranyi Béla, az MTA RKK ATI Debreceni Osztályának tudományos osztályvezetője elmondta: ők is végeztek már

hasonló felméréseket a határ mentén. Kihangsúlyozta: nagy szükség van rá, hogy megalakuljon a Bereg Eurorégió, hiszen ez sokkal jobban működne, mint például a Kárpát Eurorégió. Példaként a Románia és Magyarország között kialakult kisebb, jól működő eurorégiót említette.

– Legfőbb célunk, hogy létrehozzuk a Bereg Eurorégiót, mert fontosnak tartjuk, hogy a térségben élőket összefogjuk, hiszen egyformák vagy legalábbis hasonlóak a problémáink. Ki kell használnunk a 2007–2014 között közel 80 millió eurós európai uniós forrásokat, amelyek kifejezetten határ menti együttműködésre vannak kiírva. Itt természetesen vannak prioritások: turizmus, infrastruktúra, környezetvédelem stb. Irodánk felvállalja, hogy a már említett beregi térségben élőknek segít többek között a pályázatok írásában – mondta Tarpai József.

Másnap a konferencia Tarpán (Magyarország) folytatódott, immár megyei szinten.

H. CS.

Az együttműködés folytatódik

A Szatmárnémeti Polgármesteri Hivatal 2006 decemberében kezdte el egy tanulmány megvalósítását, amelynek egyik fő célja volt feltérképezni minden olyan lehetőséget, amely Szatmárnémeti város és Kárpátalja megye fejlődésére pozitív hatással lehet, valamint az anyagi és humán erőforrások maximális kihasználására nyújt lehetőséget. Ez egy uniós finanszírozással megvalósuló (Phare CBC 2004 RO-UA) határon átnyúló együttműködési projekt, amely 2007 áprilisára érte el a bemutatásra kész állapotot.

A hivatalos megnyitóra április 24-én került sor a szatmárnémeti Astoria vendéglőben, ahol a város vezetőin kívül hivatalnokok, intézmények vezetői és tanácsosok is részt vettek. A megnyitón Ilyés Gyula polgármester mondott üdvözlő beszédet. A partnerveszervezet, a Kárpátaljai Határmenti Önkormányzati Társulás nevében Zubánics László, a Beregszászi Járási Tanács frakcióvezetője, illetve Dupka György megyei képviselő, a KHÖT titkára köszöntötték a jelenlévőket.

A szatmárnémeti tervekről, lehetőségekről Viorel Solschi alpolgármester, a projekt menedzsere számolt be. Zubánics László Kárpátalja megye befektetési és fejlesztési lehetőségeiről tartott előadást.

A délután folyamán a kárpátaljai küldöttség megtekintette a város főbb nevezetes gazdasági, kulturális, szociális és oktatási objektumait: így látogatást tettek az

ipari parkba, az Ardeleana textilipari üzembe, a Reménység Központba (az intézmény 250 nyugdíjas számára biztosít napközis foglalkozást). Megtekintették a Fabricii utcai közúti felüljáró építési munkálatait (a kb. 1 kilométeres felüljáró tehermentesítene a város központját, illetve a Szamos folyó két közúti hidját), jártak a Solidaritátiüi negyedi Prichindelul gyermekközpontban, a Hans Lindner Alapítványnál, a szatmárnémeti Caritasnál, az Északi Színházban, a Dinu Lipatti Filharmoniaiban.

A vendégek a program második napján Szatmár és Máramaros megyék turisztikai érdekségeit tekintették meg. Máramarosszigeten találkoztak a helyi ukrán kulturális szövetség elnökével, megtekintették a Tarasz Sevcsenko Ukrán Liceumot.

A program harmadik napján a küldöttség a szatmárnémeti városháza munkájával ismerkedett. Hivatalában fogadta őket Ilyés Gyula polgármester (*a képen*), aki nagy reményeket fűzött a Szatmárnémeti–Beregszász–Nyíregyháza együttműködéshez (Szatmárnémetit testvételepülési kapcsolatok kötik a szabolcsi megyeszékhelyhez).

A találkozót követően a vendégek a városi információs központ munkájával ismerkedtek. Az előzetes tervek szerint a program Beregszászban folytatódik.

TUDÓSÍTÓNK

A képen: Viorel Solschi alpolgármester, Dupka György megyei képviselő, Ilyés Gyula polgármester, Zubánics László, a Beregszászi Járási Tanács frakcióvezetője, Zán Ibolya, a Nagyszőlősi Járási Tanács képviselője és Kocsis Mária, a KAMOT Jótékonyági Alapítvány elnöke a Szatmárnémeti Polgármesteri Hivatalban; kirándulás Máramarosban (a nagybányai városháza tornya).

Testvérváros lett Beregszász és Nyíregyháza

Május 1-jén délelőtt dr. Csabai Lászlóné, Nyíregyháza és Gajdos István, Beregszász polgármestere látta el kézjegyével az együttműködési megállapodást a szabolcsi megyeszékhelyen.

A partnervárosi kapcsolatokat a kultúra, a sport, az oktatás, az idegenforgalom területén kívánják ápolni; az iskolák, a könyvtárak, a múzeumok, a felsőoktatási intézmények mellett a gazdasági szféra is fontos szerepet kap, miként a közművállalatok szakemberei is. Közös pályázatokkal szeretnének uniós támogatást nyerni határon átnyúló fejlesztésekre.

Égtájak Művészeti Találkozó Hargita megyében

Az Égtájak Művészeti Találkozó idei első rendezvénye „Vendégségben Kárpátalján” címmel zajlott le április második felében hét régió – Felvidék, Muravidék, Drávaszög, Vajdaság, Erdély, Magyarország és Kárpátalja – művészeti együttesinek részvételével. A találkozó négy napja alatt a meghívottak megismerkedtek a környék természeti kincseivel, művelődéstörténeti emlékeivel, személyes benyomásokat szereztek az egyik legszebb, legváltozatosabb, legtöbb élményt nyújtó határon túli régióról. Az erdélyi bemutatkozást a szervezők a VII. Hargitai Megyenapok programjába illesztették be, így az együtteseknek alkalmuk volt bemutatkozni Gyergyószentmiklóson, Csíkszeredában és Székelyudvarhelyen is.

Kárpátalját az eszenyi Ritmus Néptáncegyüttes és a beregszászi Ludovika Népi Táncegyüttes képviselte.

A felvételen: **Bundás Lajos** és **Bundás Viktória**, a beregszászi Ludovika Népi Táncegyüttes vezetői, illetve a táncosok egy csoportja a csíkszentdomokosi székelykapu avatása előtt, még „civilben”.

Két tanítvány Pünkösd után

(Olvasandó: Apostolok cselekedetei 3. rész 1–20)

Az egyház három nagy ünnepe, a Karácsony, a Húsvét és a Pünkösd közül a harmadik az, amely a legkevésbé ismert ebben a világban, olyannyira, hogy az elmúlt időszakban sokáig nem is volt hivatalos ünnep: a naptárban csak a vasárnapja volt piros betűvel írott. Pedig Pünkösd nélkül senki sem értheti meg sem a Karácsony, sem a Húsvét értelmét és ajándékát. Ugyanis csak az a Szentlélek világíthatja meg mind a két előző nagy ünnep valóságát az ember számára, akit Jézus halála előtt megígért a tanítványainak, de velük együtt az egész embervilágnak. János evangéliumában ezt így mondta az Úr: „És én kérem az Atyát, és más vigasztalót ad néktek, hogy veletek maradjon mindörökké.” (János 14,16.) De azt is megígérte a búcsúzó Jézus: „Nem hagyak titeket árváknak; eljövök ti hozzátok.” (János 14,18.) Végül pedig azt is nyilvánvalóvá tette: ez az ígéret azt jelenti, hogy az Úr tanítványai sohasem lehetnek bizonytalanságban, vagy reménytelenségben ebben a világban, mert: „Ama vigasztaló pedig, a Szent Lélek, a kit az én nevemben küld az Atya, az mindenre megtanít majd titeket, és eszetekbe juttatja mindazokat, a miket mondtam néktek.” (János 14,26.) Vagyis a Szentlélek megérteti veletek, hogy mi történt a karácsonyi üzenetben, hogy: „Mert született néktek ma a Megtartó, ki az Úr Krisztus a Dávid városában” (Lukács 2,11.), és azt is, ami a húsvéti evangéliumban elhangzott: „Mit keresitek a holtak között az élőt? Nincs itt, hanem feltámadott.” (Lukács 24:5,6.) Nos, ennek a Szentléleknek a kitöltetéséről szól az evangélium üzenete, a pünkösd örömhír: „És megjelentek előttük kettős tüzes nyelvek és ültek mindenre azok közül. És megteltek mindnyájan Szent Lélekkel, és kezdtek szólani más nyelveken, amint a Lélek adta nekik szólókat.” (Apostolok cselekedetei 2, 3-4.) És ennek a Szentléleknek az erejével mondta Péter apostol az első pünkösd gyülekezetnek, akiket megdöbbenett az apostolok bizonyágtétele, hogy: „Térjete meg és keresztelkedjete meg mindnyájan a Jézus Krisztusnak nevében a bűnöknek bocsánatjára és veszítetek a Szent Lélek ajándékát.” (Apostolok cselekedetei 2,38.) És ezek után történt az, hogy: „Aki az örömmel vették az ő beszédét, megkeresztelkedtek és hozzájuk csatlakozott azon a napon mintegy három-ezer lélek.” (Apostolok cselekedetei 2,41.)

Azok közül a tanítványok közül, akiknek a bizonyágtétele a Szentlélek munkája által ilyen csodálatos és hatalmas gyümölcsöt termett, most kettő: „Péter és János pedig együtt mennek fel a templomba az imádkozásnak órájára, kilencre.” (Apostolok cselekedetei 3,1.) Nincs leírva a Bibliában, hogy milyen elhatározással indul-

tak el együtt: hogy halát akartak-e adni a pünkösd csodáért az Istennek, vagy erőt akartak-e kémi az elkövetkező szolgálatokra, de az le van írva, hogy a Szentlélek mire akarta őket felhasználni! Mielőtt beléphettek volna a templomba, az Isten Szent Léleke megállította őket. Így van megírva, hogy a Lélek elébük állít valakit: „És hoztak egy embert, aki az ő anyjának méhétől sánta volt, kit mindennap le szoktak tenni a templom kapujánál, melyet Ékesnek neveznek, hogy kérjen alamizsnát azoktól, akik bemennek a templomba.” (Apostolok cselekedetei 3,2.)

A Szentlélek nem engedi, hogy ez a találkozás egy pillanatig tartó esemény legyen a két tanítvány életében; hogy rá nézve erre a szerencsétlenre, bemenjenek a templomi gyülekezet közösségébe és énekelve, imádkozva dicsőítsék az Istent, hogy közömbösen, esetleg sajnálkozva a nyomorulton, részesei lehessenek egy fel-emelő istentiszteletnek. Mert a pünkösd tanítványok nem azért kapták a Szentlélek tüzeit és erejét, hogy egy megrendítő esemény főszereplői legyenek és utána éljék a maguk életének örömeit, hanem azért, hogy a háromezer megtérő bűnös után sok nyomorulttal megismertessék a halált legyőző Jézus Krisztus hatalmát. Ezért indította a Lélek azt a tehetetlen sántát, hogy éppen ettől a két – nem éppen előkelő, gazdagnak nem látszó – embertől kérjen alamizsnát. Első látásra ezektől csak fillérekre számíthatott, de neki most ezek felé kellett kinyújtania a kezét; mert az ő számára az igazi nagy ajándékot ennek a két tanítványnak a szolgálatában készítette el a Szentlélek Isten. És ez a Lélek most ebben a pillanatban annak a két tanítványnak a tekintetét odairányítja a szükségben, nyomorúságban élő embertárs felé és a Péter szájába adja a további mondanivalót is: „Ezüstöm és aranyam nincsen nekem, hanem amim van, azt adom néked, a názáreti Jézus Krisztus nevében, kelj fel és járj!” De a Krisztus szolgálat nemcsak bizonyágtéteves beszédben áll; mint ahogy az Evangéliumban írva is van, hogy nem beszédben áll az Isten országa, hanem cselekedetben. Ezt bizonyítja most a Péter további magatartása. A Jézus Krisztus nevében való hivatkozás után lehajol: „És őt jobb kezénél fogva fölemeli és azonnal megerősödték az ő lábai és bokái. És fel-szökvén megállt és járt, és bement velük a templomba, járkálva és szökdelve és dicsérte az Istent.” (Apostolok cselekedetei 3, 7-8.) Igen, ezért volt a pünkösd csoda, ezért tudott Péter akkor olyan hatalmas és eredményes prédikációt mondani – és ezért kellett itt a két tanítványnak az Ékes kapunál találkozni, hogy a Szentlélek Isten ereje egy máról holnapra koldulásból tengő-

dő nyomorultat talpra állítva, és az ő háladó életének a bizonyágtételével dicsőíttessék a Szent Isten neve. A keserű alamizsna helyett az örök élet gazdagságát és győzelmes örömét kapta meg.

De a két tanítvány életében ezzel még nem ért véget a szolgálat: mikor a templomi gyülekezet meglátta azt a nyomorult sántát, akit még az előbb a templomajtóban tehetetlenül ülve, koldulni látott, akinek esetleg odadobott pár fillért, és megismerték, hogy ki ő, „megteltek csodálkozással és azon való álmélkodással, ami történt övele.” (Apostolok cselekedetei 3, 10.) És tulajdonképpen ekkor következik a Péter életében a szolgálat: a bizonyágtétel másik nagyon fontos része. Felteszi a kérdést: „Izrael férfiai, mit csodálkoztatok ezen, vagy mit néztek mireánk, mintha tulajdon erőnkkel vagy jámborságunkkal műveltük volna azt, hogy az járjon”. És folytatta: „Az ő nevében (a Jézus Krisztus nevében) való hit által erősítette meg az ő neve ezt, akit itt láttok és ismertek; és a hit, amely ő általa van, adta néki ezt az épséget mindnyájan a ti szemetek láttára.” (Apostolok cselekedetei 3, 12-16.) És azt is elmondta Péter, hogy arról a Krisztusról van szó, akit sokan megtagadtak és bűnükkel keresztre feszítették, de akit Isten feltámasztott a halálból. Ez a feltámadott Jézus Krisztus ígérte meg a tanítványoknak – és mindenkinek, aki hisz az ő bizonyágtételüknek, a Szentlélek ajándékát. Ezt az ajándékot kapta itt most ez a sánta koldus, de ez az ajándék el van készítve az álmélkodó és értetlen közösség számára is. Ennek a lehetőségét így mondta el Péter: „Bánjátok meg azért (tudniillik a ti bűneiteket) és térjete meg, hogy eltöröltesse nek a ti bűneitek, hogy így eljőjenek a felüdülés idei az Úrnak színeitől.” (Apostolok cselekedetei 3,19.) Templomajtón kívül kolduló és templomajtón belül istentiszteletet tartó gyülekezetek számára ez az egyetlen életlehetőség.

Most pedig hadd kérdezzek meg Téged, kedves Atyámfia, aki olvasod ezeket a sorokat, tudod-e, miért kellett nekem ezeket leírni? Könnyű lenne rá a válasz, hogy itt van egy folyóirat, amelyiknek van egy Hitélet nevű rovata, és abba ilyesmiket kell írni. Hát, ha csak ennyiről lenne szó, akkor felesleges dolgot cselekedtem volna. De másról van itt szó –Terólad. Arról, hogy neked szükséged van valakire, aki segíteni tud és akar is, mert segítségre szorulsz. Mert vagy nem tudod, hogy milyen nehéz helyzetben vagy, vagy pedig nem látod, hogy mi az életed megoldása. Semmiképpen nem az, hogy olcsó alamizsnákon tengesd az életedet. Lehet, hogy azt mondod erre: én nem vagyok sem nyomorék, sem koldus, erős, egészséges vagyok

Két tanítvány Pünkösöd után

(Olvasandó: Apostolok
cselekedetei 3. rész 1–20)

és nem is igen szükölködöm semmiben. Lehet, hogy ez valóban így van, de még sincs minden rendben az életeddel. Van valami, amivel mindenképpen számolnod kell: az ember a bűneset óta nem tud megszabadulni a bűn átkától. Amikor megszületél, elsősorban nem anyagi örökségekre születél. Más örököltél szüleidtől: az eredendő bűnt. És ezt az örökséget nemcsak hordozod azóta, hanem számosítod is naponta. Nos hát ettől a tehetőtől nem tudsz – mert lehetetlen – megszabadulni. Hát ezért küldte el Isten hozzád is és érted is a Szerelmes Fiút, Jézus Krisztust, hogy ettől a halálos örökségtől megszabadítson, és ehelyett drágábbat, a bűnbocsánatot és az örök élet üdvösségét adja oda neked. Ezt a kegyelmes igazságot íratta le a Bibliában, hogy olvasd és értsd, ezt hirdetted neked a mai Péterekkel és Jánosokkal, az egyház szolgáltaival. Hála Istennek, a maiaknak sincsen aranyuk és ezüstjük, ilyet nem adhatnak, de a Názáreti Jézus erőt adott és ad nekik a kegyelem üzenetének hirdetésére, hogy a bűn miatt tehetetlen, megkötözött emberek megszabadulhassanak. A Szentlélek pedig nemcsak az első Pünkösödkor, és nemcsak Pünkösöd ünnepén van jelen ebben a világban, hanem minden napon, a világ végéig. És az Ő ereje keres téged is, hogy rendbe hozza az életedet.

Velem pedig azért íratta le ezeket a gondolatokat, hogy aki elolvassa, megismerhesse az Isten Szentlelkének hatalmas erejét és megteljen a szíve az igazi pünkösdi bizonyossággal: „nem veszendő holmin, ezüstön vagy aranyon váltattatok meg a ti atyáitoktól örökölt hiábavaló életetekből; Hanem drága véren, mint hibátlan és szeplőtlen bárányn, a Krisztusén.” (I. Péter 1, 18-19.) Adja a kegyelmes Isten, hogy sok olvasó életében végbenyen ez a drága felismerés. Úgy legyen – ámen.

GÉCZY TIHAMÉR
lelkipásztor

Zarándokút Assisibe

„Isten szegénykéje”. A katolikus egyház szentjei közül a legszerényebb, a legszelídebb, magának a legkevesebbet kívánó, mégis meghódította a világot. Mert a hadakozók, az egymás javait megszerezni törekvők, a vagyon gögijében élők között Krisztus igaz követője akart lenni. Szülei, rokonai, derűs, könnyelmű ifjúságának barátai nem értették, miért fordul el életvitelüktől. Gazdag umbriai kereskedők gyermeke, a kor minden lehetősége nyitva áll előtte, mindez mégsem érdekli. Igen, Isten szegénykéje akar lenni. A megvilágosodás egy pillanata elég volt neki, hogy eldöntse életét. Új barátai, hívei követik, bámulják szívósságát. Példája futótűzként terjed, felkavarja Itália XIII. századának a világát. Amerre jár, legendák születnek. Eljut a pápához, aki felismeri szándékát, eltökéltségét, Isten és a felebaráti szeretet apostoli elhivatottságát. Frate Francesco Itália védőszentje lesz. De hatása nem csak hazája, hanem az egész kereszténység határait átlépi: az iszlám világában is tiszteleltre talál. Járt Marokkóban, ahol ugyancsak térített, nyilván megtanult arabul. Jelkép erejű, hogy a felvilágosultságra büszke XX. század lengyel pápája Assisibe hívja találkozóra egyháza és a muzulmán világ vezetőit. Ismerek katolikus teológust, aki szerint, ha Luther Rómába érkeztek nem a reneszánsz pompájával övezett, hanem egy III. Honorius lelkületű pápa ült volna Szent Péter trónján, a reformáció hulláma a katolikus egyház keretén belül ment volna végbe.

Magyar ferences öregdiákok egy csoportjával vehettem most részt Assisibe tartó zarándoklaton. Mintegy kakukktójásként én, katolikus a késmárki német evangélikus gimnázium hajdani növendéke. Veszprémből jött a baráti kezdeményezés, amely felejthetetlen élménnyel ajándékozott meg. Két tudós szellemiségű ferences pap, előbb Balázs, majd Viktor atya vezetése megadta mindazt, ami autóbuzsnyi keretben és a helyszíneken nyújtható. Mai és volt magyar földön Sűmeget és a burgenlandi Németújvárt érintve, Padovával kezdődtek ezek a csodálatos napok. Itt ragad-

hatta meg elsőnek tekintetünket a Ferenc után fél évszázaddal élt Giotto mérföldkövet jelentő festészete, akinél a Megváltó már nem a bizánci művészet győzedelmes, hanem a szenvedés keresztre feszített Krisztusa. Majd jönnek sorra Umbria legendákkal kísért városai, hegyei. Május elejének napjai lévén, mintha e munkaszüneti napokon egész Olaszország tiszteletét akarná leróni hazája védőszentje előtt. Iskoláscsoportok, de főleg fiatalok és családok délies derűjükkel. Mi, a bennünket kalauzoló atya vezetését követve átélhetünk valamit, amit igazában csak ott, e középkort felidéző világban lehet.

A hosszú út, az autóbuzsban, Budapesttől Assisiig és vissza, megadta a lehetőséget a kellő előkészületre. Bevezető gondolatok, közös ima és ének, a festészet és szobrászat várható csodái. Egyben az is: mit jelent a ferences élet, annak története a nagyvilágban, mi volt nálunk és mi maradt, maradt a megelődött meg belőle napjainkban. Mi az, amire a mai magyar ferences közösségek vállalkoznak, bennünket és a trianoni határainkon túl hozzánk közelállókát szolgálva. Dél-Erdély és Kárpátalja ennek két különös súlypontja. A mai helyzetről és a legégetőbb feladatokról a legilletékesebbek, mindketten ferences öregdiákok számoltak be. Előbbiről Hegyi János, utóbbiról Kacsó András, aki tízgyermekes apa, a Kárpátaljai Ferences Misszió Alapítvány elnöke. Mi az, ami egy ilyen útról, egy zarándoki szándékkal elindult, baráti közösséggé vált kis csapat együttlétéből továbbadható? Elmondja ezt egy költemény, amelyet a résztvevők egyike, egy hölgy idézett a buszban, célunk felénél tartva. A hosszabb verset egy akkor még fiatal premontréi papköltő, a későbbi kommunista évtizedekben elfojtott és agyonhallgatott Mécs László írta a Trianont követő felvidéki fájdalmas tanácsalanságában, Sík Sándornak ajánlva:

*Testvér! Így élni nem lehet:
szívaccsal járnai szív helyett,
mely telve gennyel, förtelemmel.
Fertőző lábaddal lépni nem mer!
Testvér, tisztulni izibe
menjünk Asszizibe!*

SKULTÉTY CSABA

Hálaadó istentisztelet

Május 20-án a huszti református templom teljes felújításának öröme gyűlt össze hálaadó istentiszteletre egy szép magyar közösség. Jómagam feleségemmel, orvos fiammal és egy Kárpátalján egykor református lelkipásztor családjában született, de már Magyarországon élő kedves barátommal érkeztem az egykori koronavárosba.

Számomra csodálatos volt a látvány: a várhegy, „Husznak romvára”, majda dombocska, rajta a csodálatosan felújított hófehér régi vártemplom. Szinte sugallta, hogy bár a történelem viharai megtépázták és megfoghatatlanná tették az itt élő magyarság sorait, de megmaradtak és mindennél hatalmasabb erővel hirdetik ma is, hogy Huszt reformátusai nem veszítették el a hitüket és őrzik a régi korok értékeit.

A hálaadó istentiszteleten először Demeter János Hódmezővásárhelyről érkezett lelkipásztor szolgált igeolvasással és imádsággal. Utána Zán Fábian Sándor, a Kárpátaljai Református Egyház nemrég megválasztott püspöke hirdette az Igét a Királyok I. könyve 5. részének versei alapján Salamonkirály templom-építéséről. Józán Lajos, a gyülekezet történelmekutató lelkipásztor ismertette a gyülekezet történetét és a templom felújításának munkálatait. Köszöntötte az anyaországból érkezett hivatalos vendégeket, akik azokat a közösségeket képviselték, amelyek biztosították a szép és nemes cselekedet megvalósulását. A vendégek felszólalásai után a jelenlévő protestáns lelkészek igeszolgálata következett. Utána kivonult a templomot zsúfolásig megtöltő gyülekezet a szépen rendezett templomkertbe, ahol két kopjafát állítottak fel: egyik Huszti Lovász Sámuel egykori lelkipásztor emlékéért, a másik pedig Rédey Ferenc egykori várkapitányra emlékeztet. A 90. zsolttár elnéklése után Józán Lajos lelkipásztor mondott beszédet, majd magam is hirdethettem a hálaadás bizonyosságát. Józán Lilla, a huszti lelkipásztor lánya nagy átéléssel szavalt a Kölcsey Ferenc Huszt című versét.

Imádsággal és nemzeti imádságunk elnéklésével ért véget a feledhetetlen együttlét.

GÉCZY TIHAMÉR

„A színház egy nagy tükör”

Beszélgetés Szücs Nelli Jászai-díjas színésznővel

A közelmúltban vehette át a színészi hivatás egyik legnagyobb elismeréseként számon tartott Jászai-díjat Szücs Nelli, a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház színésznője. Vidnyánszky Attila és Trill Zsolt után ő a harmadik társulati tag, aki ebben a megtiszteltetésben részesült. A díj apropóján kerestük fel a színésznőt és beszélgettünk el életéről, munkájáról.

– **Mikor döntötte el, hogy ezt a hivatást választja?**

– Inmár tizennégy esztendeje teszik fel ezt a kérdést, és az ember ennyi év után igazából már nem is tud pontosan válaszolni. Eredetileg énekesnő szerettem volna lenni. Úgy érzem, a hivatástudat valahol benne van az ember zsigereiben. Már az óvodában és az iskolában is szerettem szerepelni, de végül is Bíró István munkatánárnak köszönhetem – aki 9–10. osztályban autózvezetést és -szerelest oktatott –, hogy színésznő lettem. Az újságból már korábban értesültem arról, hogy színészeket keresnek magyar nyelvű társulatba, de igazából az ő unszolására mentem el a Beregszászban megtartott válogatásra. Ezután nyílt lehetőségem arra, hogy Kijevben felvételizzek a színművészeti főiskolára. Főiskolai tanulmányom során képzésen vettem részt a Budapesti Színművészeti Főiskolán: a négy főiskolai évből másfél évig Pesten tanultam.

– **Miben látja a szakma nehézségeit?**

– Ennél a szakmánál lényeges, hogy vele született tehetsége legyen az embernek, mert a főiskolán, valamint az évek hosszú során meg lehet ugyan tanulni a szakma alapjait, de kell, hogy legyen valami plusz, ami erőt ad a nehézségek elviseléséhez. Voltak kritikus időszakok a pályafutásom alatt, amikor meglehetősen mostoha körülmények között kellett olyan teljesítményt nyújtani, hogy elismerjék a színész munkáját. Ugyanakkor lehet, hogy pontosan ez ad valami többletet. Ha nem is nyílik lehetőség arra, hogy megfelelő jelmezekben és díszletek között játsszunk, a színészi tehetség magával ragadja a nézőt. Szakmánk megbecsültsége sajnálatos módon nem a legjobb nálunk, ugyanakkor a külföldi tapasztalatok is azt mutatják, hogy a színházakra egyre kevesebb pénz áldoznak.

– **A hazai vagy a külföldi közönség lelkesebb?**

– Városunkban bizonyára olyan ember is akad, aki azt sem tudja, hogy Beregszásznak van magyar színházi társulata. De vannak hűséges nézők is, akik immár többéve rendszeresen látogatják az előadásokat és a számuk egyre nő. A korábbi évekkel ellentétben ma már van arra példa, hogy a vidéki nézők kibérelik a társulat autóbuzsát és felutaznak Beregszászba, hogy megnézhessék az előadást. Azokkal a hazai színészekkel együtt, akik hozzám hasonlóan a debreceni Csokonai Színházban vannak alkalmazásban, nem szeretnék elszakadni Beregszásztól. Most, hogy végre elkészült a nagy színpadunk, és a körülményeink

is javultak, arra törekszünk, hogy minél gyakrabban játszhassunk a hazai közönség előtt. Társulatunk nagy sikerrel játssza a darabokat a határon túl is, és a legtöbb helyen, ahol fellépünk, visszavárnak bennünket. Van, ahová 10 éve visszajárunk.

– **Milyen darabokban játszik szívesebben?**

– Minden olyan szerepet szívesen játszok, amelyet a magaménak érzek. Minden előadás ünnep. Mindegyik szereppel megküzd a színész, s csak ezután érzi sajátjának. Az, hogy melyik áll hozzám közelebb, nagyrészt a hangulatotól függ, de sok esetben a nézőktől is. Ha az ember úgy érzi, hogy szinte együtt lélegzik vele a néző, a szerep is közelebb áll a szívéhez. Egyszíndarabban a mondanivaló a lényeg és az, hogy ezt sugározni tudjuk a nézők felé, függetlenül attól, hogy modern vagy klasszikus darabot játszunk.

– **Véleménye szerint a hazai közönség milyen jellegű darabokat látna szívesen?**

– Erre a kérdésre nem lehet egyértelmű választ adni, mert a néző, amikor ellátogat a színházba, egysesét vár, azt várja, hogy a színészek elvarázsolják a játékukkal. Van, aki talán már olvasta az éppen játszott színművet és most lehetősége van új szempontból látni azt, és ez neki is érdekes lehet. A közönség egyaránt nyitott a klasszikus és a modern darabokra, ha maga az előadómód közvetíteni tudja azt a gondolatot, ami az adott mű lényege.

– **Melyik az az álomszerep, amelyet mindenképpen el szeretne játszani?**

– Nem gondolkodom álomszerepekben, mert ez azt jelentené, hogy kifulladtam. Én úgy érzem, még nem értem el színészi teljesítmé-

nyem csúcát és mindegy, milyen szerepet osztanak rám, azt kihívásnak érzem, és szeretném minél jobban megoldani.

– **Számított a Jászai-díjra, esetleg vágyott rá?**

– Ha az ember azért választja ezt a pályát, hogy díjakkal halmozzák el, rossz lóra tesz. A színészet olyan hivatás, amely teljes embert kíván. Nem tudtam, hogy javasoltak a Jászai-díjra, telefonon értesültem róla, hogy megkaptam az elismerést. Természetesen tisztában vagyok vele, hogy ez óriási megtiszteltetés, hiszen nagyon sok olyan színész van, aki egy élet munkájával sem kapják meg ezt a kitüntetést. Aznap, amikor megkaptam a díjat, éppen előadásra készülődtem és nem volt időm arra, hogy méltó módon meg tudjam ünnepelni.

– **Egy vidéki művelődési házban vagy egy fényes színházban játszik szívesebben?**

– Nem teszek különbséget: vidéken is és nagyvárosban is igyekszem a legtöbbet nyújtani a színpadon, ha tízen nézik végig a darabot ugyanúgy, mint ha ötszázan. Időnként dühös vagyok magamra, mert úgy érzem, hogy nem hoztam ki magamból a maximumot, még olyankor is, amikor pozitív visszajelzést kapok a nézőktől.

– **Melyik színműben játszik legközelebb?**

– Debrecenben Vidnyánszky Attila rendezésében próbáljuk Rostand, „A sasfiók” című művét. A darabban Mária Lujzát alakítom. Hamarosan próbálni fogjuk Dosztojevszkij „Karamazov testvérek” című színművét (ugyancsak a debreceni színházban, Rizsakov moszkvai rendező interpretálásában), amelyben szintén van szerepem.

– **Azon darabok közül, amelyekben eddig játszott, melyek voltak a legsikeresebbek?**

– Többet is felsorolhatnék. Például Boccaccio Dekameronja több mint kétszáz előadást élt meg és a mai napig nagy sikerrel játszunk. A sikerdarabok között említhetném Beckett „Godot-ra várva” című színművét vagy Csehovtól a három egyfelvonásos komédiát, vagy akár a Tóték, a Gyilkosság a székesegyházban, a Karyóné, a Dorottya és más színműveket. Mind-mind nagy sikerű előadás, a közönség mind a mai napig örömmel fogadja őket.

– **Összegezzethető-e a hivatás a magánélettel?**

– Mivel én is és a férjem is a színészi pályát választottuk, elég nehéz, de a család tolerálja. Ha nem lenne a családi háttér, a szülői támogatás, biztos nem tudnék a szakmában megmaradni. Úgy érzem, a Jászai-díj valahol a szüleimnek és a gyerekeimnek is szól, akik segítenek abban, hogy a színpadon lehessek és természetesen a közönségnek és a kollégáimnak, akik támogatnak a munkámban. Alányunkat is megérintette a színház: szívesen megnézi az előadásokat, ugyanakkor a tánchoz vonzódik a leginkább és tehetsége is van hozzá.

– **Köszönöm a beszélgetést. A magam, valamint az olvasók nevében őszintén gratulálok a kitüntetéshez, és kűtartást, további szakmai sikereket kívánok.**

MOLNÁR BERTALAN

Foto: Ferenczy Imre

Vízumügyek: a szakember tájékoztat

Több olvasónk kérésére dr. Váncsa Julianna, a Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusa beregszászi ügyfélszolgálati irodájának konzulja a vízumokkal kapcsolatos tudnivalókról ad tájékoztatót.

Mit kell tudni a nemzeti vízumról?

– A nemzeti identitás megőrzése, bizonyos tanulmányok folytatása és családi kapcsolatok erősítése céljából magyar nemzeti tartózkodási vízum kérelmezhető. Az ukrán állampolgárok kijevi nagykövetségünkön, ungvári főkonzulátusunkon és annak beregszászi ügyfélszolgálati irodáján nyújthatják be a kérelmet. Ez a vízumeljárás ingyenes. A kérelmezőnek közölnie kell magyarországi szálláshelyének pontos címét, és igazolnia kell a megjelölt lakásban való tartózkodás jogcímét, illetve a tartózkodás célját, továbbá magyarországi tartózkodásának teljes időtartamára megélhetésének, valamint egészségügyi ellátásának biztosítását.

A szállás és a magyarországi megélhetés igazolása a D vízumoknál szokásos módon történhet, leggyakoribb a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalnál beszerezhető meghívólevél, de ezt a megfelelő módon elkészített közjegyzői közokirat pótolhatja.

A tartózkodás céljának igazolása sokféle lehet. Kérelmezőink sokszor a családi kapcsolatok erősítését jelölik meg célként, ekkor a kérelmet alá kell támasztani a kérelmező és a meghívó között fennálló rokoni kapcsolatot igazoló anyaköny-

vi kivonatokkal, illetve azok hiteles magyar nyelvű fordításával. Amennyiben a beutazás célja alap- vagy középfokú tanulmányok folytatása, a tartózkodási cél az oktatási intézmény felvételi igazolásával igazolható.

A kérelem beadásakor a kérelmezővel konzuli interjú folytatnak. A külképviselet a nemzeti tartózkodási vízumkérelmet 15 napon belül bírálja el.

A nemzeti tartózkodási vízumot kapott személynek 3 hónapon belül fel kell keresnie a BM BAH regionális igazgatóságát, ahol a kérelmező részére átadott hatósági bizonyítványban meghatározott ideig (legfeljebb öt évre) tartózkodási engedélyt kapnak. A magyarországi szálláshely bejelentése ezzel egyidejűleg történik. Az idegenrendészeti hatóság a tartózkodási engedélyt azonnal kiállítja és a szálláshely bejelentését igazoló szelvényt záradékolja. Ezt meg kell őrizni, és a hatóságok kérésére az útlevéllel együtt át kell adni.

A nemzeti tartózkodási vízum és a vízum alapján kiadott tartózkodási engedély munkavállalási, jövedelemszerzési célú tartózkodásra nem jogosít.

Milyen alapon lehet sürgősségi vízumot kapni, mennyi időt kell rá várni?

– A magyar konzulátuson

az ukrán állampolgárok C típusú, rövid tartózkodásra feljogosító vízumkérelmeit az összes szükséges okmány beadásától számítva lehetőség szerint öt munkanapon belül bíráljuk el. Magáncélú vízumkérelem esetében az alábbi, halasztást nem tűrő esetekben sürgősséggel bíráljuk el a vízumkérelmet:

a) igazolt súlyos vagy gyógyíthatatlan betegségben szenvedő, ápolásra szoruló családtag látogatása és ellátása céljából (ez esetben családtagnak minősül a házastárs, a leszármazott, az örökbe fogadott gyermek, a nevelt gyermek, a házastárs gyermeke, kiskorú esetén a szülő, továbbá az érintett személy és házastársa felmenője, testvére);

b) halaszthatatlan orvosi segítséget igénylő személyek kérelmére, amennyiben az érintett személy fogadását, a kezelés időtartamát és a költségeket a magyarországi egészségügyi intézmény igazolja, és az anyagi feltételek rendelkezésre állnak;

c) az elhunyt családtag temetésén való részvétel céljából;

d) egyéb, dokumentált, rendkívüli esetben.

Amennyiben a sürgősségi kérelem általános követelmények szerint és a sürgősségre vonatkozóan is támogató dokumentumokkal alátámasztott, azt a szóban forgó ügy megítélésétől függően 1–4 nap alatt bíráljuk el. Fontos tudni, hogy a sürgősségi esetekben a Magyarországra történő beutazás célja a szokásostól eltérő, ezért ilyen esetekben általában egyszeri

beutazásra és kizárólag a fentiek szerint igazolt cél érdekében szükséges tartózkodási napra állítjuk ki a vízumot. Nem lehet tehát például egy 90 napos fél-éves látogatási vízumot kapni olyan módon sürgősséggel, hogy a kérelmező benyújt egy orvosi beutalót egy magyarországi egészségügyi intézmény járóbeteg-rendelésére. Amennyiben a kérelmező a vízumot sürgősséggel kívánja megkapni, a vízumkérdőívhez mellékelnie kell egy saját kezűleg aláírt sürgősségi kérelmet is, amelyben a sürgősségre vonatkozó ügyet részletesen leírja.

Egyik Budapestén dolgozó kárpátaljai pedagógus kérdezi: "Hamarosan le fog járni a munkavállalási vízumom. Van-e lehetőség arra, hogy Budapesten a nagykövetségen hosszabbítsák meg?"

– A nagykövetségen semmiképpen, mert Ukrajna Budapesti Nagykövetsége nem ad ki magyar vízumot.

Ilyen esetben előre kell gondolkodni és időben cselekedni. Mégpedig arról, hogy az adott vízum lejártát megelőzően 90 nappal be kell fáradni a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal ügyfélszolgálatára, és a feltételek fennállásának igazolása alapján tartózkodási engedélyt kell kérni. Ha a kérelmező ezt a határidőt már elszalasztotta és a BAH nem ad számára tartózkodási engedélyt, az érintettnek Ukrajnában van lehetősége ismételt D munkavállalási vízumkérelmet benyújtani ugyanazokkal a feltételekkel, ahogyan a jelenlegi vízumát is igényelte.

Ruszin újjászületés

Általános meglepedést és osztatlan örömet váltott ki a magyarországi ruszinság körében a Kárpátaljai Megyei Tanács döntése, melynek értelmében hivatalosan elismerték a ruszin nemzetiséget, valamint beadvánnyal fordulnak az ukrán parlamenthez a döntés törvényerőre emelése érdekében.

A magyarországi ruszinok többségét összefogó, Hodinka Antal nevével fémjelzett Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat az esemény tiszteletére ünnepi esteket rendezett Budapest XI. és XIII. kerületében. Az eseményhez méltó hangulatot hatványozta a Técsői Banda népzenekar vendégszereplése, amely autentikus ruszin népzenevel és népdalokkal — a nagyszámú megjelentek éneklésével kísérve — tette feledhetetlenné a ruszinok „születésnapját”.

Ezt megelőzően, a sikeres kisebbségi önkormányzati választások után, az ORKÖ tisztújító közgyűlésén Monajló Andrást választották elnökké, míg helyettesekként dr. Lyavinec István és Szilyceer „Likovics” Olga kaptak bizalmat.

SZÖLLŐSY TIBOR

Kijevben is ünnepeltek

Kijevben, Ukrajna fővárosában is megemlékeztek a magyar nép nemzeti ünnepéről. A forradalom és szabadságharc 159. évfordulójának méltatása a Magyar dombon kezdődött, ahol a jelenlévők – köztük Vass Tibor, Gladkih Nagygyzda, Kárász Magdolna, Szikora Attila és mások – megkoszorúzták az ottani emlékjelet. Az ünnepség – amelyen a kijevi magyarok mellett részt vettek a hmelnicki, a krími és más régiókból érkezettek is – a Magyar Köztársaság nagykövetségén folytatódott, ahol Bársony András nagykövet adott fogadást.

Dsida-napok Szatmárnémetiben és Kolozsváron

Köztudott, hogy a száz éve született Dsida Jenő életében aszülőváros, Szatmárnémeti, illetve az utolsó állomás, Kolozsvár mellett Beregszásznak, gyermekkorá színhelyének is jelentős szerepe volt. Sajnos, a Románia és Ukrajna között fennálló vízumkényszer miatt ezúttal a szervezők nem tudták megismételni a tíz évvel ezelőtti „zarándoklatot”: a Dsida-költészet jegyében egybeültek az idén nem juthattak el Beregszászba. Alább a partiumi és az erdélyi rendezvényekről tájékoztatjuk olvasóinkat.

Május 17-én a szatmárnémeti Dsida-szobornál tartott koszorúzási ünnepséggel kezdődött a jubileumi rendez-

Esteaszatmárnémeti filharmoniaiban a város magyar gimnáziumainak diákjai Nagy Gyula tanár szakírányításával „Aköltő feltámadása” címmel ünnepi műsort adtak. Köszöntőt mondott Schönberger Jenő római katolikus megyéspüspök, felkért szónok Láng Gusztáv irodalomtörténész volt.

Május 19-én Kolozsváron a Szabédi Napok keretében Dsida Jenőről is megemlékeztek. Aházsongárdi temetőben beszédet mondott Katona Tamás, a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság tagja.

Ezután az egybeültek az egykori Fürdő utcában, a költő utolsó lakhelyén emléktáblát lepleztek le. (Amárványt a szülőváros, Szatmárnémeti ajándékozta). Markó Béla, Románia miniszterelnök-helyettese ezúttal költői minőségben emlékezett Dsida Jenőre. Megosztotta gondolatait a meglelentekkel Láng Gusztáv irodalomtörténész, Czirják Árpád romániai katolikus érseki helynök, Muzsnay Árpád, az EMKE partiumi alelnöke.

A rendezvényen Kárpátalja képviselőjében részt vett Füzesi Magda költő, Dupka György, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének elnöke és Zubánics László, az Ukrán Magyar Demokrata Szövetség Országos Tanácsának elnöke.

TUDÓSÍTÓNK

vénysorozat. Köszöntőt mondott Muzsnay Árpád, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület alelnöke. Felkért szónokok voltak Pomogáts Béla irodalomtörténész, az Anyanyelvi Konferencia elnöke és Katona Tamás történész, a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság tagja, a Kárpátaljai Szövetség elnöke.

Másnap irodalomtörténeti tanácskozással emlékeztek meg a Dsida-centenáriumról. Többek között előadást tartott Pomogáts Béla, Lisztóczy László, Láng Gusztáv, Bertha Zoltán irodalomtörténész. Füzesi Magda költő Dsida Jenő beregszászi diákveiről tartott ismertetőt.

A házsongárdi temetőben

110 éve született és 20 éve hunyt el Kárpátalja első sebészprofesszora

Dr. Fedinec Sándor, Kárpátalja első sebészprofesszora 1897. június 13-án született. Tehetségére, gyors észjárására már az elemi iskolában felfigyeltek tanítói, illetve a falu lelképásztora, akik mind erkölcsileg, mind anyagilag támogatták továbbtanulását.

Az I. világháborúban az olasz fronton harcolt, ahol tüdőlővést kapott. Hosszú hónapokig kezelték, amíg felgyógyult. Ez az orvostudományval való kényszerű találkozás meghatározta egész további életpályáját: felépülését követően felvételizett a Budapesti Egyetem orvosi fakultására, majd Prágában folytatta tanulmányait, ahol 1924-ben diplomázott. Négyévi kárpátaljai praktizálást követően meghívást kapott a Pozsonyi Egyetem sebészeti klinikájára, ahol a világhírű Eiselberg professzor asszisztense volt 1928-tól 1932-ig. A rendkívüli tehetséggel és átlagon felüli tudásszomjával megáldott fiatal sebésznek ekkor már több publikációja is napvilágot látott, felfigyeltek rá a világ neves szakemberei. Franciaország, Németország, Svájc, Ausztria, valamint az USA egyetemi klinikáin gyarapította tudását, csiszolta sebészeti technikáját és mint nemzetközileg elismert sebész tért haza. Kárpátalján sebész főorvosként értékesítette tudását és tapasztalatait a munkácsi, a nagyszőlősi, az ungvári kórházakban, eddig soha nem gyakorolt műtéteket végzett virtuóz technikával. Elévülhetetlen érdemeket szerzett a szakmában és őszinte tiszteletet betegei körében a gymron, az epeutakon végzett operációi során (ebben az időben még ismeretlenek voltak az antibiotikumok). A pajzsmirigyen végzett műtéteire az egész világ felfigyelt: a golyva kezeléséről írt szakkönyvét több mint 20 nyelvre lefordították, tankönyv lett még Latin-Amerikában is.

Kárpátaljának a Szovjetunióba való olvasztását követően az orosz és ukrán klinikákon ismertette a nyugati orvoslás eredményeit, hidat építve a két világrész orvostudománya között.

Dr. Fedinec Sándor 1962-ben professzori címet kapott, 1975-től tanszékvezető tanár volt az Ungvári Állami Egyetem általános orvosi kara sebészeti tanszékén. 1955-ben megszervezte Kárpátalja sebészeinek tudományos társaságát. Több mint száz tudományos munkája jelent meg a hazai és a külföldi szaklapokban, 12 kandidátus és nagydoktor védte meg értekezését a vezetése alatt. Számítalan tanítványa gyarapítja az általa létrehozott sebészeti iskola hírnevét Ukrajnában, Oroszországban, Csehországban, Izraelben, Magyarországon, Németországban.

Nemzetközi és hazai elismertségét számos kitüntetés, tudományos társasági tagság bizonyította. Emberi nagyságáról legendák születtek.

DR. SZÖLLŐSY TIBOR,
egykori hálás tanítványa

Dunakesziek ismét Kárpátalja magyar tannyelvű oktatásáért

Április 20-án újra jótékony célú rendezvényre gyűltek össze Dunakeszin a nemzetársaikért felelősséget érző polgárok, ezúttal a József Attila Művelődési Házban. Az est fővédnöke Sólyom László köztársasági elnök úr volt, s az est teljes bevételét ezúttal is a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola javára fordították a szervezők.

A rendezvény két fő szervezőjét, Jámbor Jánost és Skripeczky Istvánt, valamint a tanintézmény két vezetőjét, dr. Orosz Ildikót, a főiskola elnök asszonyát és dr. Soós Kálmánt, a főiskola rektorát aznap kora délután egy rövid állófogadáson fogadta a köztársasági elnök úr. A fogadáson a főiskola vezetőinek alkalmuk nyílt arra, hogy röviden ismertessék az iskola fenntartásának és üzemeltetésének nehéz helyzetét. Mivel a beregszászi főiskolának jelentős szerepe van a kárpátaljai magyarság szülőföldjén való megmaradásában és a közöség túlélési esélyeinek javításában, ezért remélhetőleg a köztársasági elnök úr is lehetőségeihez mérten támogatni fogja az iskola fenntartását.

Paláshti Bélának, a művelődési ház vezetőjének köszöntője után dr. Orosz Ildikó tartott egy rövid tájékoztatót a főiskoláról, s a kárpátaljai magyar értelmiség helyzetéről az elmúlt bő félévszázadban. 1944-től az ottani magyar értelmiségnek nagyon sokszor mennie kellett szülőföldjéről, vagy ha ezt nem tette meg önszántából, akkor vitték. A főiskola jelenleg azzal büszkélkedhet, hogy az ott végzetek mintegy 85 százaléka ott is marad Kárpátalján, és így tevékenyen részt vállal a helyi magyarság szellemi és erkölcsi nevelésében, oktatásában, egyáltalán a megtartásában. Az Európai Unió közeledése nem sok jóval kecsegtet sem a főiskola, sem a kárpátaljai magyarság számára, csak a fenntartási költségek és árak folyamatos emelkedésére számíthatnak. Esetleges támogatásra, vagy védelemre, mint egy segítségre szoruló, megörzendő kulturális, őshonos nemzetiség ebben a mindent a pillanatnyi haszonszerzésnek alárendelő kíméletlen „szabad versenyben”, arra nemigen...

Az est első részében, a Dunakeszin tartott kárpátaljai jótékonyági összejövetelek állandó résztvevője, a helyi Eudoxia Táncszínház lépett fel. Ignézi Gergely koreográfijára honfoglaló őseink táltosának iránymutató szerepét, jelentőségét jelenítették meg a fiatal táncosok. Három nadszál jelképezte az igazságot, a bölcsességet és a szeretetet. Ezekre az erényekre bi-

zony nagy szükségük lenne mai vezetőinknek is. Dalokkal és szöveggel is kísért darabjukkal megerősítették a nézőkben, hogy a múlt ismeretének és tiszteletének híján csak jelen van, de nincs jövő! Erőtlen, lendületes mozgásszínházuk egy pozitív felhívással zárult: „Küzdjétek magatokért, családotokért, barátaitokért és nemzetetekért!” Egyetérthetünk a fiatal rendezővel, hogy a család megléte és megtartása jelenti egy nemzet meglétét, s csak ennek megmaradása, megőrzése esetén van esélye, és lehet jövője egy nemzetnek.

A műsor szünetében Kerékgyártó Istvánnak, a Kelet-Európai Művésztelep vezetőjének festményeit és Petrás Mária csángóföldi képzőművészkerámiáit tekinthette meg a közönség.

Az est nagyobbik részében a Muzsikás együttes adott felejthetetlen koncertet. Sipos Misi és Porteleki László hegedűsök sokszor együtt, egymásnak is muzsikálva, olykor pedig felváltva, szólóban játszották virtuóz módon a Bartók Béla és Kodály Zoltán által is gyűjtött népdalokat. Éri Péter a majd embermagasságú somogyi furulyától kezdve, a tilinkón át többféle fából készült népi fúvós hangszert is megszólaltatott. Hamar Dani a dallamok közötti tartalmas ismertetői mellett megszólaltatta a csak a Gyimesekben ismert és a mai napig használt ütő gardont. A gardon a hegedűvel kettesben szólal meg, ami oly sokszor nyújtott, és nyújt vigaszt a gyimesi csángók fájó lelkének. Az Erdélyben keletkezett bujdosódal nemcsak azoknak szólt, akik elhagyták a hazát, hanem azoknak is, akiket a haza hagyott el, még ha akaratán kívül is, nem is egyszer, az elmúlt században...

Abban bízva és megerősödve mehetünk haza a szép este után, hogy ugyan az igazi haza „a magasban” van, amit biztosan nem vehet el tőlünk senki emberfia, de amit tudunk és megtehetünk, azt meg kell, hogy tegyük, itt, e földi közös haza megtartása, megőrzése érdekében is.

Május 11-én felszentelésre került az Alagi-Eudoxia tanterem a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Tanárképző Főiskolán, és a dunakesziek már tervezik is a soron következő támogató rendezvényüket, amely egy kora őszi templomi hangversennyel egybekötött jótékonyági vacsora lesz, amelynek fővédnökéül Léva Anikót nyerték meg.

Találkozzunk szeptemberben vagy októberben ismét Dunakeszin!

TYENTÉS LÁSZLÓ
Óbuda

“Ikarusz sorsát vállalom”

Dsida Jenő-kamarakiállítás

A Petőfi Irodalmi Múzeumban a hónap rendezvénye volt a 100 éve született Dsida Jenő emlékét idéző kamarakiállítás. A június 7-i megnyitó előtt rövid konferencia keretében méltatták Dsida Jenő életművét „Vers és lélek – Bevezetés Dsida Jenő költői világába” címmel. Mózes Huba irodalomtörténész a költő életútját ismertette, Kaban Annamária irodalomtörténész Dsida Jenő költészetéről beszélt három kötet kompozíciója alapján.

A konferenciát követő kamarakiállítás megnyitóján Láng Gusztáv irodalomtörténész mondott ünnepi beszédet.

A kiállítás élettrajzi tárlóján jelentős helyet szenteltek a rendezők Dsida Jenő beregszászi éveinek. Aköltő családjával 1910-ben Szatmárnémetiből Budapestre költözik, majd 1914-ben anyai nagyszüleihez Beregszászba. Apja, Dsida Aladár a közös hadsereg mérnökári tisztje, anyja, Csengeri Tóth Matild gazdag földbirtokos leánya. A költő a beregszászi gimnáziumban töltötte tanulmányainak első felét, később Szatmárnémetiben folytatta tanulmányait, ott érettségizett 1925-ben.

Idézzük fel a kamarakiállítás főtárlóján szereplő versét, amely, nézetem szerint, a költő sokoldalúságát, nyelvbőlcséletét, filozófiai mélységét mutatja.

Dsida Jenő

Túl a formán

*Túl minden jelzón és rendeltetésen
meglapul a dolgok lelke,
a kérlelhetetlen, bronzsötét
egyetlen lényeg*

*s valami igazság hömpölyög
a folyók fenekén.*

Háznak mondasz valamit

– négy fala van –

pedig nem az.

Kályhának mondog,

pedig nem az.

Virágnak mondog,

pedig nem az,

asszonyoknak mondog,

Istennek hívod,

pedig nem az.

Nevükön szeretném nevezni őket,

ilyenkor alkonyatkor.

Kinyúl értem bizonytalan szavuk,

Megölel láthatatlan karjuk,

S úgy ringok el a titkok titkán,

mint az anyám ölén.

BACSI LAJOS, DR.
nyelvtanár, a Kárpátaljai Szövetség
elnökségi tagja

Hunyadi János emléktáblájának felavatásán

AXVII. Beregi Ünnepi Hét első rendezvényeként a Beregszászi Kossuth Lajos Középiskolában emléktábla-avatásra került sor. A magyar történelmi panteon neves személyiségei közül ez alkalommal Hunyadi Jánosnak állított emléket a hálás utókor.

— Történelmünk azon nagyjainak, akik valamilyen formában kötődnek városunkhoz, igyekszünk emléket állítani valamilyen emlékjel — emléktábla, kopjafa vagy szobor — formájában. Úgy hisszük, hogy a különböző középületeken elhelyezett emlékjelek az elkövetkező nemzedéket is arra fogják ösztönözni, hogy tiszteljék, és követendő példának tekintsék a magyar történelem kiemelkedő személyiségeinek életútját, hős cselekedeteit, amely események közül számos városunkban zajlott — mondta el avató beszédében Zubánics László történész.

Dalmay Árpád, a BMKSZ alapító elnöke, az emléktábla adományozója beszédében így emlékezett:

— Az emléktáblák állítása egyrészt szellemi önvédelem, másrészt kulturális kegyhely, ami igazolja, hogy Beregszásznak van történelmi múltja.

Hunyadi János életéről és hőstetteiről beszélt Erdődi Papp Éva történelemtanár (a képen). Mint mondta, Hunyadi János kiváló katona volt, már nagyon fiatalon komoly tekintélyre tett szert.

— Vitézi élete, példamutató embersége, tiszta egyénisége megmarad emlékezetünkben — húzta alá a tanárnő.

Beszéde végén kiemelte, hogy Hunyadi János volt az a történelmi személyiség, aki megajándékozta a magyar társadalmat az igazság szimbólumaként ismert Mátyás királlyal.

A felszólalásokat követően Zagya László szobrászművész és Micik Julianna igazgató leleplezték a Hunyadi-emléktáblát, a jelenlévő társadalmi szervezetek képviselői elhelyezték az emlékezés koszorúit.

Zárszavában Pirigyi Béla, a BMKSZ elnöke köszönetet mondott mindazoknak, akik lehetővé tették egy újabb emlékjel felavatását.

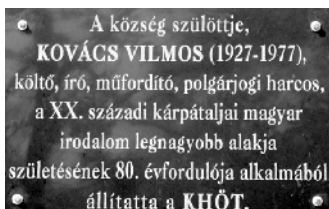
— Nagyon fontos, hogy megőrizzük városunk történelmi múltját. Ez a tábla is ezt a célt fogja szolgálni — emelte ki a Beregszászi Művészeti Iskola igazgatója.

TUDÓSÍTÓNK

Emléktábla-avatás Gáton

Április 27-én a Gáti Középiskola falán ünnepélyes keretek között leleplezték Kovács Vilmos író, költő, közéleti személyiség emléktábláját. A táblaavatás egyúttal névadó ünnepség is volt, mivel a középiskola felvette a Kovács Vilmos nevét.

Az ünnepi műsort Kenyeres Mária, a MÉKK beregszászi járási szervezetének elnöke nyitotta meg és köszöntötte a megjelenteket. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével Dupka György, a MÉKK elnöke, Nagy Zoltán Mihály író, költő, az Együtt irodalmi folyóirat főszerkesztője.

Elsőként Dupka György tartott beszédet, aki bejelentette, hogy a költő születésének 80. évfordulója alkalmából az idei évet Kovács Vilmos-évvé nyilvánították. Ennek tiszteletére a szervezet minden hónapban megemlékezik az íróról. Ezt követően Barzsó Tibor barátjaként emlékezett Kovács Vilmosra, aki korának politikai nézetei ellenére is egész munkássága alatt kitartott az eszméi mellett. A rendezvényen Nagy Zoltán Mihály tolmácsolásában bemutatásra került a Kovács Vilmos válogatott verseit tartalmazó *Ma kiáltatok* című kötet.

Román Erika, a Gáti Középiskola igazgatónője annak a reménynek adott hangot, hogy az itt tanuló diákok mind szorgalmukban, mind magatartásukban hűek lesznek az iskola névadójának eszméihez. Az ünnepségen Szilágyi Károly református lelkipásztor igehirdetését követően példaértékűnek nevezte a költő életét és munkásságát. Az ünnepi beszédek után leleplezték és megkoszorúzták a költő emléktábláját.

Kovács Vilmosra emlékeztek

Az 1809-ben épült ungvári vármegyeháza udvarán gyűltek össze Kovács Vilmos emléktáblája előtt az UMDSZ, a MÉKK, az UMDSZ ISZ, valamint a Magyar Írószövetség Kárpátaljai Írócsoportjának képviselői, a költő barátai, tisztelői, hogy a 80 évvel ezelőtt született költőre emlékezzenek.

A rendezvényen Dupka György, az MÉKK elnöke mondott emlékbeszédet, aki felhívta a jelenlévők figyelmét arra, hogy a múlt század második felében ebben az empirre stílusú épületben fékeltek a szerkesztőségek és akönyvkiadók, 1958—1971 között itt dolgozott Kovács Vilmos is, aki szerkesztőként, íróként és költőként ebből az épületből bátran, az elsők között kiáltotta világgá a kárpátaljai magyarságnak a szovjet személyi kultusz idején elszenvetett fájalmát. Ebben az épületben vált ismertté magyarságművelő, közösségformáló tevékenysége, itt vált polgárjogi harcosná, itt harcolta ki Barzsó Tibor ma is élő szerkesztő barátjával Aholnap is élünk c. regényének megjelenését, itt hozott létre maradandó lírai esztétikai értéket. Az UMDSZ alelnöke elmondta, hogy 1986—1991 között maga is ebben a szerkesztőségben dolgozott, és a kárpátaljai magyarság érdekében kifejtett tevékenységét azóta is Kovács Vilmos eszméire hatja át. Zubánics László, az UMDSZ OT elnöke egy kedvenc Kovács Vilmos-verset olvasott fel. Horváth Sándor író a három évtizede elhunyt költő szellemi nagyságát idézte fel, amely ma is elevenen él az utókor emlékezetében. A jelenlévők nevében Rezes József és Juhász Sándor, az UMDSZ ISZ tisztségviselői helyezték el a megemlékezés koszorúit. A rendezvényen jelen volt Kovács Gábor, a költő fia, aki egyben a Kovács Vilmos Közművelődési Egyesület elnöke.

Vágyakból hímzett zászlóink és lobogóink története

”Aki szülővárosa múltját nem ismeri, az előtt édesanyja élete is homály”.
BABITS MIHÁLY

„1938-ban az első bécsi döntés alapján Beregszászt visszacsatolták a történelmi Magyarországhoz. Ebből az alkalmából Kecskemét, illetve Gödöllő testvérvárosául fogadta településünket. Ennek emlékére Kecskemét 1939-ben egy selyemmel hímzett gyönyörű, nemzetiszíni zászlót adományozott közösségünknek, amelyet 1944 őszéig a városházán őriztek. A II. világháború után a zászlót Kosztyó Miklós, majd később lánya, Ringer Erzsébet, 2001-től a Bazjuk család tagjai (Ringer Erzsébet unokahúga, Szabelló Bazjuk Ágota) rejtegették, óriási kockázatot vállalva ezzel. A zászló ma is megvan, s mi, beregszásziak, büszkéek vagyunk rá, amint arra is, hogy Kecskemétet és Gödöllőt testvérvárosunknak vállalhatjuk”.

1938. november 2-án a bécsi Belvedere-palota aranytermében a tengelyhatalmak kihirdették az első bécsi döntés eredményeit. Magyarország visszakapta Csehszlovákiától a Felvidék és Kárpátalja többségében magyarok lakta területeit. Ekkor tért vissza az egykori Bereg vármegye székhelye, Beregszász.

Három nap múlva az említett területekre megkezdte bevonulását a magyar honvédség. Az esemény a lakosság óriási lelkesedése mellett ment végbe. Ezt bizonyítja az a soha nem látott zászlókészítési buzgalom is, amely 1938-ban országszerte általánossá vált.

Először a visszatért Gömör és Abauj vármegyék magyar községei kértek zászlókat Borsod vármegye és Miskolc lakosaitól. A Kecskeméti Közlönyben 1938. november 6-án jelent meg a hirdetés „Nemzeti zászlókat kérnek a felvidéki magyarok” címmel. Az országos gyűjtés központja Budapesten a Honszeretet Gazdasági Egyesület székházában volt. A „hírös városban” a Kecskeméti Közlöny szerkesztősége adott ennek otthont. Az első pénzüsszeget a Platter gyár küldte a „felvidéki magyarok zászló-alapjára”. Az első zászlókat (6 db nemzetiszíni lobogót) pedig Szigeti rófoskereskedő juttatta el a gyűjtőhelyre.

Új lendületet adott a mozgalomnak az, hogy II. Rákóczi Ferenc szülőfaluja, Borsi is zászlót kért. Ekkor a város ifjúsága, iskolái, diákegyesületei álltak a kezdeményezés élére.

A Református Gimnázium egyetlen tanítási szünetben 60 pengőt gyűjtött zászlóalapra. Az Angolkisasszonyok Leánygimnáziuma 100 pengőt és 12 zászlót küldött egy kassai leánygimnáziumnak. Az elemi iskolák tanulói is megmozdultak, főként külön osztályok — tanítóik irányításával — küldték el adományait. Leginkább az I.

Kerületi Elemi Népiskola (a mai Petőfi Sándor Gyakorló Általános Iskola) tűnt ki a többiek közül. Innen Losoncra, Rozsnyóra, Kassára kerültek zászlók. A Szent Ágnes Leányklub, a Mezőgazdasági Szaktanítóképző hallgatói, a Turul Szövetség és a Református Leánykör közösen készített 1250 db nemzetiszíni zászlót, ezeket juttatták el a fővárosi gyűjtőhelyre.

Más adományozók saját maguk vitték el ajándék zászlóikat. Tóth Dezső kisnyíri tanító abba az ungvári elemi iskolába vitte a tanítványai által küldött zászlót, ahová egykor maga is járt. Fazekas Istvánné (Felsőbátikai Bátkay Erzsébet nyugdíjas tanítónő: Fazekas Ernő népiszkolai igazgató édesanyja) szülőfalujába, a felvidéki Bátka község református elemi iskolájának juttatta el saját hímzésű zászlóját.

Az egyszerű piros-fehér-zöld nemzeti zászlók mellett az intézmények, egyházak,

társadalmi egyesületek díszzászlókat is adományoztak. Kecskemét törvényhatósága 5 m hosszú és 2 m széles országzászlót készített Munkácsnak. Az Orvoskamara díszzászlóját tíztagú kerékpáros küldöttség vitte Komáromba. A Piarista Diákszövetség a lévai Piarista Gimnáziumot ajándékozta meg díszes lobogóval. A Református Jogakadémia diákküldöttsége Kassa városát tisztelte meg hasonló díszzászlóval. A Kecskeméti Izraelita Nőegylet a Kassai Izraelita Nőegyletnek küldött gyönyörűen hímzett nemzetiszíni lobogót az alábbi felirattal: „A visszatérés emlékére, 1938. november 10.”

Kecskemét egy zászlót adományozott a Beregszászi Református Tanítóképző gyakorlóiskolájának, valamint egyet a városi református eleminek, és egy lobogót a Polgári Leányiskolának.

A mai napig épségben megőrzött nemzeti zászlót a Magyar Országos Véderő Egyesület kecskeméti asszonycsoportja készítette, s juttatta el Beregszászra. (Az egyesület a MOVE tagjainak női hozzátartozóit tömörítette). A 3 m hosszú és 160 cm széles erkélyzászlót maguk varrták és hímezték, s azt Kecskemét lakosságának 1938. november 16-án mutatták be a Farkas patika kirakatában. A gyönyörű zászlófelirat: „A felszabadult Beregszász városának, hőseink emlékére, MOVE asszonyok, Kecskemét.”

A zászlót az 1939-es év tavaszán küldöttség vitte Beregszászra, ahol ünnepség keretében helyezték el a városházán. Több mint 60 év telt el a zászlók adományozása óta, azok időközben feltehetőleg megsemmisültek. Talán kettő kivétel: a Beregszászon hősieken megőrzött zászlók. Ezért azokat pótolhatatlan nemzeti és várostörténeti ereklyének tekinthetjük.

SEPA JÁNOS
 múzeumigazgató

Megalakult a Magyar Tengerészek Egyesületének kárpátaljai tagozata

Június elején újabb civil szervezettel bővült a kárpátaljai társadalom: megalakult a Magyar Tengerészek Egyesületének kárpátaljai tagozata. A magyarországi vendégek köszöntéseit követően megválasztották a szervezet elnökét Kromák András személyében, aki tengerész főhadnagyi rangban szerelt le egykor a szovjet flottától. A szervezőkhöz az alakulás napjáig 26 belépési kérelem futott be, de szeretnék a tagságot tovább bővíteni. Ezért várják a további tagok jelentkezését: 90202 Beregszász, Puskin tér 18. Tel.: 38-031-41-43-046, illetve 38-050-84-79-506.

Tudósítónk

Változtak az idegenrendészeti szabályok!

Tisztelt Olvasók!

2007. július 1-jén két új idegenrendészeti törvény lép hatályba. Az egyik a harmadik országbeli államok (tehát a nem uniós országok) állampolgáira, a másik pedig az Európai Gazdasági Térség állampolgáira vonatkozó magyarországi tartózkodási szabályokat rendezi.

Az első törvény rendelkezéseit szeretném nagy vonalakban ismertetni.

Vízumok. **A következő vízumok közül lehet majd választani:**

Három hónapot meg nem haladó tartózkodásra jogosító, ezen belül:

- *repülőtéri tranzitvízum;
- *átutazó vízum, amely alkalmanként 5 napot meg nem haladó átutazásra jogosít;

*rövid időtartamú vízum (egyszeri, illetve többszöri beutazásra jogosít, legfeljebb 3 hónapig érvényes).

Három hónapot meghaladó tartózkodásra jogosító vízum, ezen belül:

- *tartózkodási vízum bármely céllal;
- *szezonális munkavállalási vízum (legfeljebb 6 hónapig érvényes);

*nemzeti vízum (legfeljebb 5 évre szólhat).

Tartózkodási engedélyek. **A tartózkodási engedély három hónapot meghaladó, de legfeljebb 2 év határozott időtartamú tartózkodásra jogosít a Magyar Köztársaság területén.**

Tartózkodási engedélyért lehet folyamodni családi együttélés, kereső-tevékenység, tanulmányi, kutatási, hivatalos, gyógykezelési, látogatási, önkéntes tevékenység folytatása és egyéb célból, illetve nemzeti tartózkodási engedély iránt is lehet folyamodni.

A törvény ma már nem tesz különbséges üzleti és munkavállalási célú tartózkodási engedély között, egységesen *kereső-tevékenységként* nevezi mind a gazdasági társaság ügyvezetőjének, vagy tagjának, mind a munkaviszonyban lévő személynek a tartózkodási jogcímét. A kereső-tevékenység céljából kiadott tartózkodási engedély legfeljebb 3 évre szólhat, azonban minden esetben a munkavállalási engedély időtartamához kötik a tartózkodási engedély érvényességét.

A törvény eddig nem szabott korlátot arra, hogy aki nappali tagozatos, felsőfokú oktatási intézményben folytat tanulmányokat, mennyit dolgozhat naponta, de ma már ezt is szabályozza az új törvény. *Szorgalmi időszakban hetente legfeljebb 24 órában, szorgalmi időszakon kívül évente legfeljebb 90 napon vagy 66 munkanapon* végezhet teljes munkaidőben kereső-tevékenységet. Jó hír azoknak, akik családregisztrációs célú tar-

tózkodási engedéllyel rendelkeznek: ők dolgozhatnak anélkül, hogy vízumot kellene váltaniuk. Ez korábban is így volt, viszont a kedvezmény csak azokra terjedt ki, akiknek a családtagja magyar állampolgár volt.

Nemzeti vízumot, illetve tartózkodási engedélyt kaphat, aki

- *a magyar nyelv megőrzése, ápolása,
- *kulturális nemzeti önzonosság megőrzése,

*államilag elismert közép- vagy felsőfokú oktatásban való részvételen kívül oktatás, illetve tanulmányokkal összefüggő ismeretek gyarapítása,

*a családregisztrációt kivéve, családi kapcsolatok erősítése érdekében kíván a Magyar Köztársaság területén tartózkodni.

Valamennyi tartózkodási engedéllyel feltehetően, hogy a kérelmezőnek legyen az egészségügyi ellátások teljes körére biztosítása, vagy tudja igazolni, hogy az egészségügyi ellátás költségeit biztosítani tudja.

Letelepedési engedélyek. **A törvény megkülönböztet több fajta letelepedési engedélyt is:**

- *ideiglenes letelepedési engedély;
- *nemzeti letelepedési engedély;
- *EK letelepedési engedély.

Ideiglenes letelepedési engedélyt az a harmadik országbeli állampolgár kaphat, aki már rendelkezik az Európai Unió valamely tagállamában tartózkodási engedéllyel. Érvényessége 5 év.

A nemzeti letelepedési engedély volta képpen a jelenlegi letelepedési engedély „jogutódja”. Az a harmadik országbeli állampolgár kaphatja meg, aki rendelkezik tartózkodási vízummal, vagy -engedéllyel, vagy ideiglenes letelepedési engedéllyel. Továbbra is feltehetően a 3 éven át tartó, jogszerű és megszakítás nélküli magyarországi tartózkodás. Családi életközösségnél pedig a kérelem benyújtását megelőzően legalább 1 éve együtt kell élni bevándorolt, letelepedett harmadik országbeli állampolgárral, a házastársaknál 2 éve házasanak kell lenniük a letelepedési kérelem benyújtásakor. Amagyar félmenővel rendelkezőknél, illetve azon személyeknél, akiknek a magyar állampolgársága megszűnt, a törvény nem köti ki, hogy mennyit kell Magyarországon élni megszakítás nélkül.

EK letelepedési engedélyt az a személy kaphat, aki legalább 5 éven át jogszerűen és megszakítás nélkül a Magyar Köztársaság területén tartózkodott, azonban felsőfokú tanulmányok folytatására alapítottan nem lehet ilyen típusú engedélyt kérelmezni.

DR. IGYÁRTÓ GYÖNGYI
jogász

Várom a kedves olvasók kérdéseit, észrevételeit a témával vagy bármilyen jogi jellegű kérdéssel kapcsolatban:

e-mailen: igyarto_gyongyi@yahoo.com
postán: 1062 Budapest, Andrássy út 97. (Dr. Consulting címére) faxon: +36-1-273-3651

HATÁRON TÚLI FIATALOK ELŐADÁSA

Április 25-én a Balassi Intézet Márton Áron Szakkollégiumának színháztermében az intézet Wataridori szinköre bemutatta Vörösmarty Mihály „Csongor és Tünde” című színdarabját. A társulat tagjai az intézet diákjából verbuválódtak. A klasszikus mű sajátos, modernizált átírásban került bemutatásra.

Az események egy stilizált hármast kereszteződségnél játszódtak: a közönség három oldalról fogta körül a „színpadot” és ezáltal mintegy a játék aktív részesévé válhatott. A szereplők sajátos fényjátékok után nemegyszer a közönség soraiból bukkantak elő.

Csongor Szabó Wictor, Tündét Miskei Edina alakította. Külön kiemelendő a Mirigyet alakító Takács Emőke játéka.

A színészek – sajátos látásmóddal – szerepükbe szőtték tájegységük jellegzetességeit. Nem volt kérdés, honnan származnak azok a fiatalok, akik a pénzhajhász és a hataloméhes vándorokat alakították, hiszen erről ruházatuk és szerb nyelvű bevezetőjük ékesen tanúskodott.

Egy kicsit Kárpátalja is megelevenedett ezen az estén: az Éj szerepét Demján Olga, a KÁRISZ tagja alakította nagy átéléssel. A zord sminknek és a leleményes fényhatásnak is köszönhetően, hűen ábrázolta a félelmetes alakot. Aki „civilben” nem ismerte Olgát, azt hihette, hogy valóban megközelíthetetlen, zord és szívtelen. De természetesen mindez csak játék: a szerep kívánta színlelés. Olga a Balassi Intézetben tanul előkészítő tanfolyamon. Az orvosi egyetemre szeretne felvételizni.

A színdarabhoz visszatérve, a közönség többször is visszatapsolta a színészeket, akiknek csak a státuszuk volt amatőr, a játékuk nem.

LENGYEL JÁNOS

Örömmel jelentjük, hogy elkészült a KÁRISZ honlapja, amelyen olvashattok az aktuális tervekről, programokról, amelyen beszámolunk eredményeinkről.

Írjátok meg, mit látnátok még szívesen a www.karisz.egalnet.hu című honlapunkon!

Ifjúsági találkozó Kárpátalján

A Kárpátaljai Szövetség 2006 augusztusára tervezett diáktábor helyett 2007. május 17–19-ére hirdette meg szélesebb témakörrel a „Kárpátaljai Magyar Ifjúsági és Diák Szervezetek és a Kárpátaljai Szövetség Ifjúsági Szervezetének Konferenciája” című találkozóját. A KÁRISZ felhívására az UMDSZ Beregszászi és Ungvári Ifjúsági Szervezetei és a MÉKK kapcsolódott be a szervezésbe, mert ugyanebben az időpontban szervezte a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége az ungvári Nemzetiségek Házában a XIV. Ungvári Művészeti Napokat, amelyre szintén meghívást kapott a budapesti ifjúsági szervezet. Abudapestiek két mikrobusznyi (15 fő) küldöttséggel tervezték képviseltetni a szervezetet. Meghívottként csatlakozott a Szövetséggel együttműködő Kós Károly Kollégium néhány végzős tanulója és Dalosné Tóth Zsuzsanna történelemtanáró.

Az első nap programja Ungváron zajlott, a Nemzetiségek Házában a XIV. Ungvári Művészeti Napok keretében. Az est moderátora Dupka György, a MÉKK elnöke volt. Elsőként Réti János festőművész kiállítását nyitották meg. A festőt és képeit Horváth Sándor újságíró és Balla Pál, a MÉKK képzőművészeti csoportjának vezetője mutatta be. Szót kapott maga a művész is, aki a Révész Imre Társaság oszlopos tagja. Ezután Barzsó Tibor, az Együtt folyóirat munkatársa a Kovács Vilmos Emlékév alkalmából újra kiadott „Holnap is élünk” című regény kapcsán beszélt a kárpátaljai magyar irodalom mindmáig legnagyobb alakjáról. Ezt követően az író fia, Kovács Gábor ismertette Zselicki József legújabb verseskötetét. Zubánics László helytörténész szövegét Pilipkó Erzsébet frissen megjelent könyvéről és ismertette saját, ugyancsak újonnan megjelent tanulmánykötetét. Az év elején napvilágot látott Új vetés ifjúsági antológia kapcsán három szerző – Kovács Gábor –, illetve a KÁRISZ soraiba tartozó Bakos Kiss Károly és Lengyel János – mutatkozott be. A Kárpátaljai Szövetség nevében dr. Damjanovics Imre, a Felügyelő Bizottság tagja köszöntötte a jelenlévőket. A KÁRISZ-ről Bakos Kiss Károly elnökségi tag mutatta be a küldöttséget, továbbá a szövetség kiadványát, a Kárpátaljai Hírmondót, amelyek példányai szétosztásra kerültek a jelenlévők között.

Az első program után Ungváron városnézésre került sor.

Este a II. Kárpátaljai Magyar Ifjúsági Napok keretében a Szvitanok szálló különtermeiben dr. Damjanovics Imre tartott előadást a fiataloknak „Az ifjúság feladata, szerepe a határokon átnyúló, jövőformáló környezetvédelem szakmai és anyagi feltételrendszerének megteremtésében” címmel. Az est táncos ifjúsági ismerkedéssel zárult.

Május 18-án „Az ifjúság közös szerepe, feladata, jelentősége a kárpátaljai magyar hagyományok megtartásában, őrzésében” című téma keretében zajlott, amelyet összekötöttünk egy történelmi emlékhelyeket bemutató kirándulással. Megtekintettük munkácsi várat, a történelemtanáró ismertette a vár történelmi, illetve a hagyományörzésben betöltött szerepét. A Vereckei-hágónál megnéztük a be nem fejezett honfoglalási emlékművet. Szólván a „málenyikj robot” magyar áldozataira emlékeztünk. A visszaúton Volóc, Ökörmező, Huszt, Nagy-szőlős régi magyar városokat, magyar hagyományait mutattuk be.

19-e délelőttjét a küldöttség Beregszászban töltötte az UMDSZ Beregszászi Ifjúsági Szervezete képviselőivel. Közös városnézés keretében ismertettük a város történetét, jelenlegi gazdasági-társadalmi helyzetét, az ifjúság felelősségét a jövőbeni fejlesztési tervek megvalósításában.

Tudósítónk

A 78. Ünnepi Könyvhét Budapesten

Idén május 31-e és június 4-e között már 78. alkalommal került megrendezésre az Ünnepi Könyvhét Budapesten, amelynek számos kárpátaljai vonatkozása volt. A 31-i megnyitón részt vett Dupka György író, politikus, az ungvári Intermix Kiadó igazgatója is. Aznap a Vörösmarty téren, a Kárpátaljai Magyar Kiadók standjánál dedikálta Készülődés című könyvét S. Benedek András. Nagy Zoltán József Attila-díjas író eközben Nyíregyházán a Megyei Könyvhét megnyitóján vett részt a Mórlic Zsigmond Megyei Könyvtár előtt.

Igen változatos kínálatot mutatott a kárpátaljai stand, ahol a frissen megjelent kiadványok mellett számos régebben napvilágot látott könyvet is megvásárolhattak az érdeklődők. Az új kötetek közül kapható volt Zselicki József Hír című verseskötete, Zubánics László „Víz tükrére történelmet írni...” című tanulmánykötete, Kovács Vilmos „Ma kiáltatok” című versválogatása, Pilipkó Erzsébet monográfiája és Kovács Sándor Verecke című munkája. De megtalálható volt még Füzesi Magda, Mester Magdolna, Horváth Sándor, Bartha Gusztáv, Nagy Zoltán Mihály, Lengyel János könyve is. A könyvhétre jelent meg az Együtt című kárpátaljai irodalmi folyóirat idei második száma.

Berniczky Éva író a Magvető Kiadó standjánál dedikálta „Méhe nélkül a baba” című legújabb regényét. Említésre méltó a könyv igényes és tetszetős kivitelezése. A pécsi Pro Pannonia Kiadó sátránál dedikált Balla D. Károly József Attila-díjas író-költő, akinek Szembesülés címmel jelent meg legújabb könyve. A Magyar Napló sátra sem maradt kárpátaljai szereplő nélkül. Itt Nagy Zoltán Mihály József Attila-díjas író dedikálta „A sátán fátyla” című regénytrilógiájának harmadik kötetét. Kovács Sándor legújabb kötetét június 2-án a Hungarovox standjánál, másnap pedig a Kárpátaljai Magyar Könyvek standjánál dedikálta. Mint megtudtuk, a kárpátaljai útikönyveiről ismert író jelenleg egy átfogó művön dolgozik, amely 300 oldalon taglalja Kárpátalja minden egyes településének történetét. Kovács Sándorról érdemes tudni, hogy a Magyar turista című lapban Kárpátalja rovart vezet, emellett számos előadása volt Kárpátaljáról. Többek között Tatán, Szigetváron, Sopronban, Kiskunfélegyházán, Budapesten tartott ismertetőket, amelyek keretében igyekezett átfogóan bemutatni Kárpátalja tájait és történelmét.

A Heltai Gáspár Unitárius Kiadó standján volt kapható a Partium című irodalmi lap. A kiadvány legújabb számának sok kárpátaljai vonatkozása van. Olvasható benne Becske József Lajos viski és Bakos Kiss Károly beregújfalui költő néhány verse, Lengyel János Bartha Gusztáv íróval és Csobolya József énekmondóval készített interjúja, továbbá egy recenzió az év elején az Intermix Kiadónál megjelent „Új vetés” című antológiáról. A 78. Ünnepi Könyvhét budapesti eseményei a Vörösmarty téren, a Ráday utcában és a Bazilika téren zajlottak.

Irodalmi hajó a Dunán

Időközben már hagyománnyá vált, hogy a Magyar Napló irodalmi folyóirat és könyvkiadó a könyvhét alatt irodalmi hajóutat szervez. Ezúttal sem volt ez másképpen. A 78. Ünnepi Könyvhét alkalmából június 2-án a Lánchíd pesti hídfőjéről indult a Budapest nevű hajó. Az irodalmi hajón 250 irodalmár, művész, közéleti személyiség (és hozzátartozóik) gyűlt össze. A Kárpátalját képviselő három fős csoport – Nagy Zoltán Mihály József Attila-díjas író (aki a Magyar Napló Kiadónál megjelent „Tölgyek alkonya” című regényének dedikálásáról érkezett), Bakos Kiss Károly költő és Lengyel János író-újságíró – KÁRISZ-tagok – (nemrég lettek a beregi régió Partium című irodalmi lapjának munkatársai, Bakos Kiss Károly az Együtt című kárpátaljai irodalmi folyóirat szerkesztőbizottságának is tagja) – utolsóként szállt a hajóra. A szervezők ünnepi műsorral, könyvbemutatókkal, irodalmi díjak átadásával szórakoztatták a megjelenteket. A hajóút főszervezője, Oláh János, a Magyar Napló főszerkesztője ünnepi beszédet mondott. A jelenkori magyar irodalom képviselői mellett számos politikus, színművész és képzőművész is megjelent. Nagy Zoltán Mihály és fiatal pályatársai kihasználták a lehetőséget a kárpátaljai magyar irodalom népszerűsítésére. Jó alkalom volt ez az ismerkedésre, új barátságok kötésére. Lackfi János költő, a Magyar Napló munkatársa például ígéretet tett, hogy lehetőségeihez mérten igyekszik elősegíteni a fiatal kárpátaljai irodalmárok alkotásainak magyarországi publikálását.

ÚJ VETÉS VISKEN

Becke József Lajos önmagáról és a művészetekről

– A kárpátaljai pályakezdő fiatalok Új vetés című antológiája megjelenésének kapcsán beszélgetünk. Arra kérlek, előjáróban mutasd be magadat.

– Visken születtem, kisebb-nagyobb megszakításokkal azóta is itt élek. Az itteni magyar iskola elvégzése után az Ungvári Iparművészeti Szakközépben tanultam. Majd jött a katonáskodás, azután kis ideig újra Ungvár. Nagyjából tizennyolc éve, hogy végleg hazakerültem és kőművesmunkából próbáltam fenntartani magamat, többnyire szezonmunkákon. Helyzetemet úgy jellemezhetném, hogy van egy hely a világban, ahová mindig hazatérhetek. Visk az a fix pont, amely – úgy érzem – nem szívesen ereszt el, s ha mégis mennem kell – visszavár.

– Mit jelent két megjelent versesköteted?

– Kissé messziről kezdem a választ. Azt hiszem, nem szabályos, hogy kőműveslegények verseljenek. Emiatt magam is kerültem furcsa helyzetekbe. Kezdetben titkolni próbáltam különös „mániámat”, sokáig nem is igen tudott róla senki. Elvonultam a többiekől, vagy éjszaka írtam, nehogy gúnyolódjanak rajtam munkatársaim. Egyébként az építőipari munka rengeteg energiát képes kiszívni az emberből, s annak, aki csak megélhetési kényszerből végzi – tudva, hogy az ő dolga ezen a világon valami egészen más –, bizony sokszor kétségbeejtő foglalatosság. Szerencsére a tél mindig az enyém volt, mint a nagy lélegzetvételek évszaka. Hatéves odesszai munkám alatt szereztem – szenvedtem meg! – a legtöbb élettapasztalatot. Ott, Odesszában jutottam arra a gondolatra, hogy a verseimet talán kár volna veszni hagyni. Így az egyik télen – legtöbbször újrafogalmazva, önkritikát először alkalmazva – gépbe írtam minden versemet. Ezek egy részét Czébély Lajos költő és tanár rábeszélésére benyújtottam egy irodalmi pályázatra, ahol végül is zöld utat kaptam. Ezekből áll az első kötetem, az *Indián szívek a kővön*. A pályázaton támogatásra méltónak ítélt kézirat – számomra követhetetlen utat bejárva – valahogy elkerült Dupka Györgyhoz, az Intermix Kiadó igazgatójához, aki abban az időben az *Együtt* című folyóirat szerkesztő bizottságának elnöke is volt, tőle pedig az említett folyóirat főszerkesztőjéhez, Nagy Zoltán Mihályhoz. Ez az előzménye annak, hogy néhány versem még az első kötet előtt megjelent az *Együtt Új vetés* című rovatában. Zoltán elégedetlen volt első kötetemmel – szerkeszteni lennék ítélte –, s legnagyobb meglepetésemre kirukkolt a javaslatlaltal: az első kötet gyarlóságait mintegy feledtetve – állítsak össze egy újabb kötetet, amelynek szerkesztését vállalta, az Intermix Kiadó pedig a kiadást. Ismétlem: ez teljesen váratlan fejlemény volt számomra. Hogy két éven belül két kötetem jelenjen meg – hihetetlennek, a sors pazarló játékának tartottam. De megtörtént. Igaz, voltak „késhegyre menő” vitáink Zoltánnal, aki joggal kifogásolt jó pár olyan dolgot a verseimben, amelyek számomra szentenciáknak tüntek. Különbözik az értékítéletünk, s azóta is arra

gondolok, hogy ő a második kötet kéziratának közös átrágása alatt sokszor a pokolba kívánt engem... Mégis remélem, hogy mindez nem ment a barátságunk rovására, sőt, a viták pozitív hozadékának számíthatom, hogy megtanultuk elfogadni egymás igazát. Az már egy másik kérdés, hogy a *Barlangok mélyén* című kötetembe Zoltán tudta nélkül szerkesztetlen versek is bekerültek...

– Második könyvedben és az Új vetés című antológiában nemcsak írásaidat, hanem graffikáidat is találkozhatsz az olvasó. Ez a kettősség, költészet és képzőművészet kettőssége hogyan alakult ki nálad?

– Húsz éve nem foglalkozom grafikával. A katonaság lélekölő körülményei közül nem az az ember szabadult, akit oda bedugtak: valamit kiirtottak belőlem, s talán végérvényesen, mert azóta nem tudok ceruzát venni a kezembe. Illusztrációként megjelent graffikám egy véletlenül megmaradt notesz lapjairól származnak. Kora gyermekkoromtól a művészetek vonzásába kerültem, s ez nálam az átlagon felüli rajzkészségben nyilvánult meg. Épp ezért tanultam az ungvári iparművészeti szakközépben. Nagy reményekkel kezdtem a tanulást, de csakhamar kiábrándultam. Az oktatás nyelve az orosz és az ukrán volt, én pedig egy szót sem tudtam ezeken a nyelveken. Szinte természetesen, hogy kezdem elmaradozni az órákról, sokkal jobb elfoglaltságot találva: az olvasást. Elolvastam mindent, ami a kezem ügyébe került, így ismertem meg a világirodalom legnagyobb klasszikusainak műveit. Azt hiszem, ez az időszak határozta meg egész további életemet. Verseket tizennyolc éves koromtól írok, de években mérhető kihagyással. Elvégre képzőművészeknek készülnem... A költészetet eleinte egyfajta „kalandnak”, szellemi kirándulásnak véltem. Aztán, eredeti szakmámtól eltávolodva, a vers alapvető kifejezési formámmá vált. Ettől kezdve már csak az érdekelt, hogyan tudnám magamat szebben, igazabban, őszintebben kifejezni – szavakkal. Nem tudom, költő vagyok-e már, de ha mégis, akkor azt kell mondanom: költői pályafutásom egy ungvári hippitanyán kezdődött, ahol kibontakozott bennem mindaz, amit addig a világról megismertem, megsejtettem...

– Vannak példaképeid?

– Mi a példakép? Az ember nem bújhat más bőrébe, s ha egy művész mégis ezzel próbálkozna, óhatatlanul és joggal rásütnék az epigonizmus bélyegét. Maradjunk hát annyiban, hogy vannak írók és költők, akiknek a műveit szívesen, gyakran olvasom. A paletta széles és színes, Rejtő Jenőtől Thomas Mannig, Karinthyól Shakespeareig terjed. A *Varázshegy* és a *Dr. Faustus* elemmentáris erővel hatott rám. Thomas Mannt tartom a legnagyobb prózaírónak, s bármit olvasok, az említett könyvek mércéjével tudom csak értékelni. Kevés ilyen van, köztük a *Bűn és bűnhődés* és a *Száz év magány*. A költők közül József Attilát becsülöm igazán nagyra, s az ő hatása érzékelhető sok versemen. Tulajdonképpen az ő hatására kezd-

tem verset írni. De Villon, Baudelaire, Rimbaud, Ady, Juhász Gyula verseit is szívesen olvasom. Itt megjegyzem, hogy nem csak az irodalom hatott rám. Például mindig is nagyon érdekelték a keleti és más filozófiák, s bár sohasem műveltem: a jóga, továbbá Jung pszichológiája, a festészetben belül főleg Van Gogh és Csontváry alkotásai; na és – leginkább – a zene: a múlt század hatvanas éveinek beat, hippi és pszichodelikus irányzatai szerintem történelmet írtak. Jimi Hendrix, Jim Morrison, Janis Joplin és mások szerintem éppen olyan halhatatlan művészek, mint más műfajok akármelyik „hivatalos” prófétájai. S végül a film! Fellini, Bergman, Kurosava szerintem a XX. század legnagyobb filmírói. Ráadásul a film az a művészet, amely magába foglalja szinte az összes többi műfajt: univerzális művészet, ahogy már Morrison is vélekedett.

– Vannak-e terveid? Várható-e a közeljövőben újabb versesköteted?

– Említésre méltó terveim nincsenek, de szeretnék végre itthon állandó munkát kapni, hogy több időm legyen az írásra. Második kötetem óta az *Együtt*-ben rendszeresen jelennek meg verseim, de új kötetben még nem gondolkodom. Ahhoz több „elkövetett” vers kellene. És változatlanul vannak kétségeim is... Sokszor arra gondolok: mi vezethet egy átlagéletet élő embert odáig, hogy verset írjon? Csak sejtem: talán a kíváncsiság, hogy az önmagam iránt támasztott mércéknek képes vagyok-e megfelelni... Ki tudja, micsoda lélekmélyből tömek fel és állnak össze a gondolataim... Azt hiszem, nekem mint személynek, valójában kevés közöm van hozzájuk; kizárólag közvetítőként kerülök képbe, valahányszor a szellem anyagi testet kíván öltöni: engem használ eszközzül... Ha mégis van másféle részem is a jelenségben, az nem más, mint hogy érzékelem a belső hangokat. Ha jól emlékszem, Latinovits használta az „antennás ember” kifejezést. En is ilyen lennék? Egyébként a verseimmel szemben teljesen tanácstalan vagyok: néha szemétnak tartom az egészet, máskor meg mintha valamiféle értéket látnék bennük. Valaki egyszer úgy jellemezte őket, hogy a világ legegyszerűsített sorait voltam képes összehozni...

– Hogyan viszonyulsz a kárpátaljai magyar irodalomhoz?

– Jócskán megkésve jutottam be abba a körbe, amit irodalmi életnek nevezhetünk, átfogó képet nem is adhatok róla. Mindenesetre úgy látom, soha nem volt ilyen termékeny, s ezen belül időt álló művekben gazdag pátriánk irodalma. Véleményem szerint az *Együtt* folyóiratnak ebben vitathatatlan érdemei vannak, hiszen egyre eredményesebben tölti be „mozgósító”, irodalomszervezői szerepét. Más szóval: irodalmi életünk köszöni szépen, most éli tavaasztát, tehát jól van. A feladat továbbra is ez: ími, publikálni, legyen esélye mindenkinek a megmérettetésre, hogy az idő majd kiemelhesse az igazi tehetségeket. Üzenem a fiatalabbaknak: írjanak, s ha már írnak, tegyék gátások nélkül. Kis pátriánk éppúgy része egy nemzet kultúrájának és történelmének, mint a Lánchíd vagy a Budai Vár. Végül: ne féljünk nagyot akarni, mert ha az alkotás kényszere belülről fakad – talán sikerül is nagyot, maradandót létrehozni.

Lejegyezte: Lengyel János

Becske Lajos József

GONOSZABB LETTEM

Uram, én okosabb lettem.
Szelidebben, egyre szebben
minden tövist megkerestem –
Uram, én okosabb lettem.

Harmatfüben gyűlnek fagyok.
Megszülnek lázas hajnalok,
rubint ég árvája vagyok –
Harmatfüben gyűlnek fagyok.

Talpig fekete ruhában
hoztak Betlehem porában
népek, farkasok nyomában –
Talpig fekete ruhában.

Ez itt egy szelidebb sarok.
Szeretetre méltó vagyok,
meztelen szívekre fagyok –
Ez itt egy szelidebb sarok.

Uram, gonoszabb lettem már.
Sose mondom, mikor mi fáj,
nyelvem alatt legel a nyáj –
Uram, gonoszabb lettem már.

HELYZET

Véged, véged,
hallgat minden ének,
képregénybe
sajtol sűrű méreg.
Lányok, lányok
haja tűzpiros ékkő,
megtalálsz
bennük a fénylő
csendet-rendet,
cigányszerelmet,
rejtett világod,
tisztá rejtelméd.

Hova – tova

elragad egy mostoha
vallás, vagy álom
ősz apostola,
napsugáron
motosz gitárom:
Lenni - semmi!
Parázs cigarettámon.

Testem beste
szem ívét kereste,
feltört lakat
Szíve rejtelve.

Ketrecben a rab,
ki láncába harap,
nem lehet nálam
haszontalanabb.

Újbor csókol,
csobban a számon
álom: álmom
mosolyog a lányon.
Itt a minta,

magam felkínálom,
léted-félted
menekülsz, futok érted,
Drága lánya

farkasok nemének.

Izzó, fakó
anyagod, ha reszket,
a ringató
levegő adjon kegyelmet.
Béred: véred
(amíg élsz, meg nem érted),
semmi lenni:
ecsetnek, húrnak, igének.

SZÉLLÉ, KÖDDÉ

Szemben dolgozok, amelyek
bennem hörgőnek, s örökké
vérbe fulladnak ajkamon -
én széllé, köddé változom.

Szépaszony a messzeségből
örzi hangom éjből, csendből,
honnán jöttem, s tartozom –
én széllé, köddé változom.

Szeretnék Isten játéka,
öntudatlan parány lenni,
egy semmi, valami atom –
én széllé, köddé változom.

Benn, csak a mélyben legbelül,
Istent szent legbensejében
ismerem, keresem, hívom –
én széllé, köddé változom.

Hisz van itt rend, csak messze nézz,
bölcs elme is beledöbben,
s ellazul. Van itt rend, halom -
én széllé, köddé változom.

KÍSÉRTETJÁRÁS

Könyvespolcomon egymást támasztják
Schoppenhauer, Jung és Nietzsche,
és Shakespeare, a szív ősrobbanása,
mi elvárásolja az életet.
Levegőben úsznak gondolatok,
ezüstszelencében árnyalatok.
A falról Mona Lisa Gioconda
farkasszeme a mohó idővel,
boszorkányok setét átka lebeg
szentélyem faragott faoltárán.
Laza pókháló hűti homlokom,
vadak lázadása ül torkomon.
Fellini-filmek szűrnek az időt,
Bergman, Kurosava, Sydney Pollack,
és még rengeteg látnok, varázsló
a lázas gyermek mély álmaival.
Villog a csönd a szívárvány arcán,
álmok úsznak égi vitorlán.
Itt vannak még a hatvanas évek:
Jimi Hendrix, Morrison a Doors-ból,
Janis Joplin, és a többi bálvány,
feneketlen torkú szellem-isten.

Megfagyott tűzként hasad a Kozmosz
Halott Isten hóvirágokat mos.

Bakos Kiss Károly

EROTIKA

Antik este van s homályba
Hajló hátgerinc a pálma.
Játszik a kóbor képzelet, de
Befogva ódon képkeretbe:
Lobos-szagos szél szalad
A habos mellű nők felett,
Lenn a parton férfiak
Erős derékkal fürdenek.

ROMÁNC

Rumsárga délutánokon
Vagy ünnepen,
Izzó napszitta tájon
Jöjj velem.
Míg a nép a téren ámul,
Narancsot vagy vizet árul,
Légy velem.

Levetem ott fehér ruhád,
A kis szobán.
Bőröd ontja illatát
Friss-puhán.
Fűszeredtől részegen
Magam is hozzád vetkezem,
Úgybiz' ám!

Zuhanván mohón egymásra
Csak egy a gond:
Tettünk, ha tesszük, másnak
El ne mondd!
Sok fecsegő vár a téren,
S nyelvét köszörülni kész e
Sok bolond.

PARAVÁN

Spanyolfal
Spanyolfal
Mit akar
Miféle szerelmet
Takarhat ez a fal
Holdpatkós lovaim
Miféle rohamát
Micsoda dombormű
Völgyeit vonalát
Suttogom sötétben
S micsoda rejtetem
Talán hogy ahol járok
Titoktelt éjjelen
S nem tudják vigyorgó
Fogsorfény nappalon
Ki is sír kit is ri
A gitár s a dobon
Milyritmus ütemét
Veri méga szívem
Kit éget és Ki végett
Az örök szerelem

Tükör, szél, forgás

(Fodor Géza költészete legújabb kötetének „tükrében”)

Enigmatikus tájra készül az olvasó, ha kézbe veszi Fodor Géza legújabb kötetét. A népdalföszlányok és absztrakciótöredékek elvont világába, ahol szerves egységbe rendeződik a hagyomány és a modernitás. Az elidegenedő ismerősség és az ismerőssé váló idegenség intellektuális lírájába, amelyet a meghökkenítő képek, szokatlan képzetársítások tettek és tesznek rendkívül izgalmassá. Versei már-már mértani pontossággal szerkesztett tudatos konstrukciók, az elme komoly kísérletei a lét erővonalainak feltérképezésére, meghozza nem mindennapi lírai érzékenységgel. Egész költészetén átsugárzik az egyetemességi gény: a természet- és társadalomtudományok elemei, az emberi művészet remekei éppúgy az ihlet forrását képezik, mint a legegyszerűbb virágénekek. Vitathatatlanul modern költészet ez, amely az olvasó részéről is befogadói erőfeszítést vár el, és mindenképp széles horizontú alapos műveltséget feltételez. Befogadói erőfeszítést az újszerűen elvont képiség filozofikus mélységű titkosírásának megközelítéséhez és műveltséget a gyakori kulturális utalások dekódolásához. Aki Fodor Géza jelen kötetének olvasásába fog, annak ismernie illik a természet-tudományok eredményeinek humanizált kivonatát a tachiontól a hipertérig, ha nem akar botladozni a hivatkozások fizikai síkján, miként magát az irodalmat is, hogy kifejlésze költészetének megértéséhez a megfelelő olvasati stratégiát. Mindezek után biztosan nem éri majd csalódás!

Pencköfer János írja, hogy Fodor Géza versei „titokzatosságuk és egzotikumuk révén sokszor az érthetlenség határán mozognak, mégis vonzóak maradnak.” Vonzóak, hiszen a jó vers minden olvasáskor új, addig fel nem fedezett oldalát csillantja meg. A remekmű is azért időtlen, mert minden befogadáskor, minden korban kissé máshogy töri meg a tudat rávetülő fényét. Mivel nem közömbös a fény iránya, erőssége, hullámhossza sem. Újabb és újabb értelemhéjak válhatnak le a mű testéről, követe a verselvező pszichéjének, világlátásának változásait. Az értelem kifejezés ez esetben többet is jelent köznap jelentésénél, mert hangulat, érzelem, atmoszféra „értés” is tartja.

Felütvén a költő legújabb, *Hamvazó Hold a jávoron* (*Viharos Hold a jávoron*) című kötetét, szembetűnik, hogy a versek többsége már ismert, megjelent korábbi kötetekben, antológiákban. Az „ékszerész” azonban átrendezte kristályait, talán a vetület élességét tartva szem előtt. A gyűjtemény öt nagyobb egységre tagolt prizmarendszer. Közülük az első a Tükörszél és Széltükör határolta Tükörből szél című ciklus. Már a ciklushatárt képező két költemény korábbi kötetekben elfoglalt helyéhez viszonyított pozícióváltozás is magyarázza az átszerkesztést: a szerző célja a tematikus keretbezárttság, a feszesség növelése lehetett. A cik-

lus darabjai építkezésükben, hangütésükben jellemzőek Fodor Géza költészetére. A tükrömomentum, a tükrös párhuzam, mint a DNS egymásnak megfelelő kettős spirálja az értelmezés kiindulópontjával is szolgálhat, annyira gyakran jelenik meg egész lírájában. A tükrő, a létező önvizsgálatának legfőbb eszköze, ha nem torzít, az egzisztencia valós képét mutatja, s olyan összefüggésekre deríthet fényt, amelyek nélküle homályban maradnának. E kettős sínpáron robogunk a tudományos szakki fejezésekkel is leírni kísérelt, látomásossággal is tágitott, természetében is ábrázolt valóság megértése és megérttetése felé.

A két tükrővers által ölelt térben helyet foglaló nyolc költeményben a természeti környezet jut szóhoz, a vegetáció ezerhangú muzsikája, s e csupa zene közt az ember. S ha a természeti környezet az ábrázolás eszköze, akkor nála gyakran felsorolásszerű: a *Nádon, fűszálon* zsbongását is a madárfajok sokaságával csiripelteti.

A következő ciklus, a *Szobor Hamletnek* már az intellektus legbensőbb termeibe vezet bennünket, a tudatmely elvont terébe, a végző kérdésekhez. Az mottó is árulkodó: Shakespeare és a paradoxonkedvelő zen-buddhizmus. — *Hogyan lenni? – Az itt a kérdés.* Szól a ciklus egyik kulcsmondata, előtérbe állítva az alkotmányok mindig második alapjogát, az élethez való követő emberi méltósághoz való jogot. Teljesülhet-e ez a környező versek többszörösen összetett gondolati képei vel ábrázolt mindenségben, az *önmagába soha vissza nem térő ismétlődés spirálján?* S e közben Arkhimédész „játszik”. Nem Szürakuszai ostromakor, nem az első pun háború egy meghatározott évében, hanem folyton. Szükségtelen Plutarkhoszt idéznünk, hiszen a narrátor „térből, tükröből” kilépett.

Ebben a részben kap helyet a költő ars poeticájának is tartott *Ebonit ének* című költemény, amelynek alvilági látomásában a költő, a művész, maga a Művész, a Hang ereszkedik Hádész iszonyatteljes birodalmába mai Orfeusként. A Nagy László-i „ama sík” ez, amely (nem csak) József Attila óta kísérti rémálmainkat. Az egyes szám harmadik személy itt azonban az objektivitásérzetéig távolít, az alvilágot plasztikussá teszi, a páros rímek rendszere a maga abszurdnak ható játékosságával továbbra is a látomáshoz köt. Mesteri, amit itt a műszöveg mögötti drámaisága dialógus nélkül is eljátszat a befogadóval.

A *Hódolat Michelangelo Buonarroti emlékének*, és a *Képsorok Munkácsy Mihály albumából* a szerző jól ismert, korábban méltó publicitást kapott versei. Azt hiszem, mindenél beszédesebb jellemzés, hogy a szonettbeli ajánlás kapcsán ma is késztetést érzek arra, hogy arcom elé tartott kézzel próbáljam védeni magam a nap vakító korbácsaitól a korábban említett versnél.

A Monda kötetbeli helyzete itt számomra meglepő. És nem elsősorban formai szempontból. Fodor Géza verselésére általában jellemző, hogy modern tartalmakat is nyugodtan rá mer bízni a hagyományos, Kárpátalján különösen megszokott ütemhangsúlyos, „nemzeti versidom”-ra. Szerepe elsősorban kontextusában ri ki a ciklus többi darabja közül. Egy olyan rendszerben, ahol a későbbi szerzemények Lator Lászlónak, Kovács Vilmos, Herman Melville, vagy éppen Mickiewicz emlékének íródtak, a Monda szerepe mindenesetre elgondolkodtató. Talán a felkiáltójeles verszáró mondat indokolhatja itteni szerepét, de ez indoknak elég halovány.

A ciklus záróakkordja, a *Loreley* (*Szonett tükörre, hologrammal*) szintén jól ismert, és elemzett alkotás. A tükrözött szonett, szabálytalan szonett pár jellemző ena Fodor Géza-i jelképhalmazzal tűzdelte alkotás. A levegőtér izzása, reszketése, a lézeres zsarát, hologramos sugárzat ezredvégi kifejezései, s ezek klasszikus szonettformában való szerepeltetése is tipikusan költőnkre vall. Heine vagy Apollinaire kapcsán a mitológiája sem lehet ismeretlen a kultúrával akárcsak középiskolás fokon foglalkozók számára sem. Az igazi meglepetés azonban a tükrő felszínén éri az embert. Itt válik nagygyá a vers. A visszafordított időben, ahol a víz már felfelé zuhog. És nem elsősorban az ötlet a bravúr, bár az is az. De általa a vers „célba ér”, a látomás tükrö megmutat önmagunknak. A *Loreley* is valamifajta kulcsvers ebben a lírai univerzumban. Magában is megérdemel egy tanulmányt.

A *Belülről verző tájakon* kishazai szerzőként valamiképp szubjektíve hat. Hatványozottabban igyekszik itt kifejezni, látletet adni a kisebbségi létről, a „kárpátaljiság” lételményéről a szerző. A Csóóri Sándornak, a Hítel folyóirat főszerkesztőjének ajánlott *Ily ránk vert sorssal* című költemény is ezt látszik igazolni, ahol a „belénk metszett országhatárok” között az átkok „zárlatolnak”, s a csillagászatból ismert pulzár-momentum harmonizál az illýési magasba írt hazával. A Nullapont ismét tipikus Fodor-vers, a mágnesesség, fordulat, tükrő és szél. Elvont intellektuális tér, amelyben csak a vers második fele nyújt kapaszkodókat a futóhomokföldön való gyökértájolás, a ciklus idő felfogás forgásérzetének említésével. Az ezt követő versek népiesebbek, balladisztikusan komorak, a személyes és nemzettörténeti gyász emlékeitől súlyosak. Majd a tantrikus Sári mantra-jel, s Voznyeszenszkij tágítja a kulturális horizontot, ezt követően a lírai Ratkó József-nekről, amelyben a címmé választott mondat is elhangzik, és a *Prelúdium, mindenkori októberre élé* kanyarint bennünket újra névlegesen is hazai tájra.

A következő ciklusban még dominánsabb a népköltészeti ihletettség. A *Szól a harmat énmellőlem* ősinek is nevezett felező nyolcasa (Szerdahelyi István a XVI. századra datálja), népdalszerű refrénje a bizonyosság erre. Már-már énekelhető. De verstani szempontból nem monoton a ciklus, hiszen a következő, hat szótagos sorokból építkező mű strófaiban már

◀ játszik az ütemek szótagszámaival a költő. Bár itt is érvényesül az ütemfeleződés. A *Virágének* esetében még bonyolultabb a képzet, az időmértékes elemek szerepe jócskán megnövekszik, a negyedik sora például daktilikus szimultán. Rítmusérzékünk a kezdősort sem tudja nem háromüteműre tagolni. Az ütemhangsúlyos versrendszerben íródott költeményekben a növénynevek felsorolászerűsége a már említett módon gyakori Fodor Gézánál.

Másik jellegzetessége e fejezetnek a fentebb említettek mellett, hogy a természettudományos utalások elvontsága itt (teljesen érthető módon) háttérbe szorul, átadva helyét a növény-szimbolikának.

A *Kezd a hajnal hasadni szerzőnk*nél sokatlan ritmusproblémáját ellentételezik a ciklusban helyet kapott, már ismert művek, mint az *Ecefa zöld időben* című, amely Lator László *Fa a sziklafal*onjával rokon, ezzel együtt hamisítatlan Fodor Géza-vers a képi megjelenítés sajátos villódzásával. Az *Óda a színevéri tengerszemhez* szintűgy látványfestés, egyetlen részletgazdagon kidolgozott kép; a Nomád ének pedig a mitikus-misztikus mondókák, ráolvasások dikcióját követi. A befejező négy mű ugyancsak ismert korábbiól.

A kötetzáró fejezet címe egyben a gyűjtemény címe is. *Viharos szél a jávoron*... csak olvassuk el a címadó, mindannyian tudni fogjuk, mit jelent.

A *Mint a bányász* is ismerős darab, szonett formájú materiális ebonit ének, amely megformáltsága okán is kiállta az időpróbát, pedig keletkezésekor az irodalomban hemzsegték a hasonló témákat pedzegető alpátossal telt, és futószalagon gyártott sejtversek. A *Verhovinai szél* pedig az időmértékes akkordok szabaddallama. Első soraiban még szinte szabályos daktilus-vers, majd mielőtt monotonná válna, megbomlik a rend. Spondeuszokkal lassít, ionikusokkal hangszerel, mígnem beleveszünk a képi muzsikába.

Az e ciklusban helyet nyert hat új alkotás jobban integrálódik az életmű testébe, mint a fentebb tárgyaltak. A már ismertekhez hasonlóan a költő egyéni látásmódját sugárzó szimbólumokat remegtető fotográfiák, vagy inkább azok egymást is átfedő végtelen sora. Mert itt minden mozgásban van. Még a statikusnak hitt tárgyak is, keletkezésük, megsemmisülésük drámájában. Minden csupa dinamika, történet, esemény. Keletkezés és megsemmisülés, születés és halál drámája. S az ember tele szerelmes rettenettel.

Sötét tónusok szálaival átszótt, megrázó versvilág a Fodor Gézáé. Bármit is néz, bármit is mutat, azt idő- és térbeli teljességében látatja. A biztoshoz, biztonsághoz menekülni vágyó lélek szembesül itt az örök bizonytalannal. Mert minden elforog, fények, hangok, érzetek villódnak szakadatlan. Alézés teljessége az örök átváltozás. A szemlélő kövületeket néz, és maga is fosszília, miközben történik vele a jelen, az élet nagy örvénye. Ezért megrázó és katarzist kiváltó versvilág a Fodor Gézáé.

Egyszerűen érthetetlen, miért nem jutalmazták eddig...

BAKOS KISS KÁROLY

Jávor Béla

VERECKÉRŐL

Lélekemelő megállni a Vereckei-hágó tetején az egykor volt lengyel-magyar határon, ahol „fülembé még ős magyar dal rivall”. S valóban, a genius loci megragad, ahogy állsz, kezdedben a messzelátó, s nézed a Borszai havasokat, alant Verebest, az utolsó falut, mögötted az ukránok által szétvert, felállítani nem engedett emlékmű alsó két köve. S messzelátódon át túllátsz nem csak a völgyeken, de az ezredéven is, látod azt apár százezer ősödet, akik itt jöttek, mit jöttek, menekültek be a Kárpát-medencébe, hátuk mögött a besenyők és a bolgárok. S persze nemcsak itt, hanem az Uzsoki- és a Tatár-hágón, a Békás-szoroson, Erdélyországon át, s talán éppen itt a főhad, melyet akkor még Álmos vezetett, ahogy azt P. dictus magister (ahogy ő magát nevezi), de nekünk csak Anonymus mester írta volt a *Gesta Hungarorum*ban. S Ungváron adta át a vezérseget Árpádnak, s éppen Ungváron vagy ahogy szerintem akkor hívták, Hungváron kötötték eleink az első vérszerződést, s innen hívják a mai napig az európai nyelvekben Hungary-nek, Ungarn-nak Magyarországot. Nem a hun rokonság okán (bár nekem mindig örömteli, ha egy sportversenyen a magyar induló neve mögött zárójelben azt olvasom: hun), s végül is csak nálunk vannak Attila vagy Etele nevű lurkók. Ki tudja, mi az igazság, ahogy azt Pontius Pilátus is kérdezte, lemondva a válszról. S ezt már az én messzelátóm sem

mutatta meg ott a gerincen állva és hosszan pásztázva dél felé.

Itt állok, visszatérve a kiinduló pontra, őseim utóda, mai magyar. Nincs senki e kies helyen, csak mi hatan. Rendben felrakott szénaboglyák, amott néhány tehén, a telkek határát hosszan egymás alá fektetett fenyőtörzsek mutatják. Napsütés és béke. „Verecke híres útján jöttem én”, írta Ady. Eppen jövőre lesz száz éve, ma e sorokkal bizonyára nacionalistaként kigolyóznak újliberális barátaink, bár akkor öt minősítették hazafiatlannak a kor ítései. (Ha ebbe belegondolsz, láthatod, merre ment a világ s benne e hon). Itt nincs alpátos, nincs öngerjesztő nacionalizmus, egyszerűen működik benned az egészséges magyarság, ahogy ott állsz a hegy gerincén, épp oly természetesen, mintha meglátsz egy csinos lányt, hát érzed magadban, hogy férfi vagy. Itt meg azt, hogy magyar vagy. Ez a természetes, e helynek ez a mondandója, s mondja is, és süket, aki nem hallja meg. S érzed e helyen, így kellene élni, itthon, hétköznap is. Természetesen. Józanul és magától értetődően. Nem megfelelni akarva másnak, a vélt közzlésnek, a trendinek.

Férfinak lenni és magyarnak. Ez Verecke üzenete nekem, s ha most elmondtam neked, talán nem volt haszontalan. Menj el, ha még nem voltál, keress négy napot, irány Verecke. Megéri, mert nem csak a szellem éhes, a léleknek is kell a látnivaló.

S. Benedek András

Munkács

Elesett és büszke vagyok.
Bőrömön a salétrom sója,
Felsérti szülőházam sok
Messziről jött lakója.

Bár a megtérő gyermeknek,
Még Kelet Párizsa rémlik,
Nagyapja csontjait kiszórták.
Sirját lózungok bérlik.

Átlótt térdem recsegve
Roppan. Árnyam földre dőlt.
Dacol, ki még fejét sem szegte
Élő embernek fia előtt.

Ha jönnek rótszínű ritterek,
Kell gyermek, kell hogy ember legyen.
Fegyverre kap a tépett sereg,
Felbög az ágyú a Szarkahegyen,

Ha csatára hívnak sípok, dobok,
Felragyogva a csatázásban
Az én tépett szívem lobog,
Vérfojtos dzsidára tüzve.

Lobogj csak, szakadt rongy,
Zengjen a holtak éneke.
A tékozló Rómára ront
A katakombák gyermeke.

Füzesi Magda

Vihar után

„A két habok közt felmorajlik
valami zsongó halk remény”
(Dsidá Jenő: *Robinson*)

Mert teremtettél, mindéig eveztem
Folyónak mondott végtelen vizen.
Nem szükkölködöm immár semmiben,
Uram, tekints rám, ne kívánd a vesztet.

Robinson-gazdag kincseim csodálom:
Fejem alatt egy kopott Biblia,
Még egy maréknyi jóízű Dsida,
Egy ital víz és rettenetlen álom.

E völgy fölött ma nem lesz virradat!
Egy fenyő csúcán napozik a nap,
Kárörvendően ladikomra néz.

A parton tölgy, egy vén harkály kopácsol,
Az Isten izzad: nagy csónakot ácsol
És csilingel egy Chopin-polonéz.

Alulnézetből

Halott fenyők a kösziklákon.
Fejüket a felhőbe fűrik,
Lélek hintázik minden ágon.
Míg a nyár a hegyen túl késik,
Tenyéryni menyasszony-virágok
A bodzás rétet kicsipkézik.
Erdélyi fák a magyar tájon.
Néha egy forrás felfakad,
Hogy sorsunkban a sors ne fájjon.

Weinrauch Katalin

BÚZÁVAL ÉRŐ FÁJDALOM

A lenyugodni készülő nap utolsó sugarai tétován motoznak a gyümölcsfák dús koronái közt, rózsaszínűre festik az udvar betonját, cirógatják arcokat. Egyérett barack halk, bocsánatkérő neszezéssel pottyán lábam elé a lekaszált füre, mosolyog, felkínálkozva kéri, emeljem fel. Markomban érzem simogató bársonyát, gyönyörködöm az ecsetért kiáltó csendéletben, amit a halványárga körtével együtt alkotnak. Illatozik a csábitás: harapjak húsupba...

De én útra keltem visszafelé az időben, már nem vagyok itt. Vagyis hát itt vagyok, de tíz évvel korábban... Felnézek a mélyülő eget díszítő bíborszegélyes felhőzsabókra és érzem, határozottan érzem, az éjszaka közeledtére megrebbenő kerti lombok közt már nem vagyok egyedül: az egyik felhőfodor mögül valaki figyel...

Igen, te vagy az. A közelemben... És július van, csodálatosan meleg, zivatarokkal tűzdelt ragyogó nyár, pontosan olyan, amilyen az a nyár volt.

...Barackérelő július, szombati nap. A piaci csarnokba indultam túróért. Barackos-túrós lepényt kértél – szeretted. “És egy kávé is bekapunk a lányokkal” – mondtam, bár teljesen felesleges. “Ó, hogyné: a kötelező szombati kávé buli, azt nem lehet kihagyni” – bólogtál komolyan, de szemedben derűs-csúfondáros szikrák villantak fel. Sértődötten kerestem szavakat az évődőncsípős válaszhoz, ám nem hagytál rá időt, kedveskedve folytattad: “Menj csak, siess, ne várjanak hiába a barátnőid. Ha nem zavarom a társaságot, majd utánatok megyek, csak előbb pár percre beugrom a klinikára”.

...A tejszarnokból kilépve azonnal megláttalak. Már dél körül járt az idő, kevesen lézengtek a piacon, szinte üres volt a tér. Sötét alapon apró, fehér mintás rövid ujjú inged fiatalosan feszült izmos válladon, kellemes kontrasztot alkotva a világos nyári nadrággal és szandállal, kiemelve magas, sportos alakodat. “Mintha nem is ötvenen túl számolnád éveidet” – villant bennem az ámulat. Amint észrevet-

tél, markáns arcodon mosoly suhant át, s üdvözlőn felém emelt karod sötét pihéin megcsillant a fény. Ujjaid közt ott füstölgött az elmaradhatatlan cigaretta. “Hamarabb végeztem” – mondtad magyarázkodva. Nem igazán figyeltem a szavaidra, csak néztelek döbbenben, mintha először látnálak. Sármos, jóképű férfi állott előttem, a szívem hevesen felzakatolt, szétömlött bennem a boldogsággal telített büszkeség: “Ez a férfi hozzám tartozik, az én párom! S ha nem lenne kis híján harminc éve a férjem, mindenképpen megszerezném magamnak ezt a vagány pasit!”

...Vajon észrevetted, mi játszódott le bennem? Karmújtásnyira álltunk egymástól, s a hihetetlenül törekeny, tovatűnő pillanatban arra gondoltam: egyszer majd nagyon jó lesz emlékezni erre az áldott idő-törödékre... Talán ezért nem szóltam semmit.

...Miért, miért nem mondtam ki, amit éreztem, amit gondoltam! Tudnod kellett volna!

...Siettem kávézni. Vártak a “lányok”, s nem haragudtak, hogy elkísértél, dehogyis. Kedveltek téged.

...Hallgattad a fecsegésünket, de mintha nem lettél volna ott teljes mivoltodban. Hallgatagon, kívülállóként nagyon is távolinak tűntél, szemedben furcsán borongó szomorúsággal, amit nem tudtam mire vélni. Vagy ezt már csak utólag látom így?

...Nem. Klári is észrevette rajtad a szokatlant, még rá is kérdezt: talán fájdalmaid vannak vagy más gondok nyomasztanak?

...Csendesen, titokzatosan elmosolyodtál, sa kérdést megkerülve halkán ezt mondtad: “Nagyapa lettem...” És ekkor váratlanul felneveltél. Összenézünk, mint aki jelet lát vagy keres a másikon. “Én meg nagymama” – motyogtam, elámulva az új szereptől, amit az élet osztott ki ránk. “Gyönyörű kislány!” – találdam magamra a fiús mamák tudatalattijában mocorgó, leánygyermek iránti vágyakozás beteljesedett örömeivel. “Éppen olyan a tekintete, mint a nagyapjé” – intettem feléd, s láttam szép metszésű ajkad szögletében a büszke mosolyt. “Annyira ki-

csike – néztél a lányokra –, nem is tudom, hogy kell fogni, a karomban tartani...” Ebben a pillanatban egyszerre tört ki belőlünk a jókedv, ellenállhatatlanul és felszabadultan kacagtunk, mert mindketten magunk előtt láttuk a jelenetet, amint félős-ügyetlenül öledbe emeled az alig háromhetes pici lányt.

...És a gyermek szabályosan megrajzolt szemöldökét összevonva, szigorú tekintettel, döbbenetesen értelmes, felnőttes kíváncsisággal nézett rád, mint aki előre megsejti az elkövetkezőket, ezért rögzíteni akarja emlékezetének objektívjében minden arcvonásodat, rezdülésedet azokra az eljövendő évekre, amikor fizikai valóságodban te már nem leszel itt, s amelyek elindultak, közelednek az idő országútján...

“Nahát... Nézd, milyen ráncosak a kis combjai” – bámultad a rózsaszínűen kalimpáló lábacskákat őszinte csodálattal, s én sértődötten javítottalak ki: “Fodrosak, te, nem ráncosak...! Ó az én Picurom!” Korholásomat hallgatva ismét elmosolyodtál: “Nicsak, a nagy-tigris... De a neve találó: Picur... Az Adrienn túlságosan, felnőttesen komoly.”

... Soha többé nem láttad a kislányt. Ő sem volt elég visszartartó erő számodra. Még ő sem. Te akkor már tudtad, hogy elmegy. Senki, semmi nem tudott eltéríteni az általad kijelölt végzet karmától.

...Hogy illatozott akkor is az érett barack, a viaszosan sápadtsárga, búzával érő körte... Mint az arcod **az után**.

...Allok a kertre hulló sötétségben, arcomon könnyű érintéssel alágördül egy könnycsepp, leszalad az államra, onnan a kezemre hull és igazgyöngyként remegve megül a barack bársonyán. Tücsökciripelős csendben emelem tekintetem az égbolt végtelen mezején halványan pislákoló csillagokra, azt a bíborszélű felhőt keresem, amely mögül – tudom! – most is figyelsz. Kiáltani kellene, de csak suttozásra van erőm: mondd, miért...?

A mélyülő éjszaka hallgat, beborítja a kertet, a lelket sötét tataróval.

Budapesti Könyvfesztivál:
a Guttenberg-galaxis
fénylő csillaga

A Kongresszusi Központ impozáns palotája adott otthont a XIV. Budapesti Könyvfesztiválnak, melynek Umberto Eco, olasz író, esztéta, irodalomtörténész és Kanada voltak a díszvendégei. Umberto Eco a megnyitás napján, április 12-én vette át a főváros főpolgármesterétől, Demszky Gábortól a Budapest Nagydíjat, mellyel eddigi irodalmi tevékenységét, a magyar-olasz kapcsolatok terén kifejtett eredményes munkásságát ismerték el.

A Könyvfesztiválon csaknem félezer külföldi, hazai és határon túli magyar könyves cég kínálta majd ötvenezer kötetét. (Sajnos, a kárpátjai magyar könyvkiadás nem prezentálta magát.)

A kitűnően szervezett szellemi lukulluszi lakoma négy napig tartó eseményeiben nem volt „üresjárat”: A Kongresszusi Központ termeiben egymást követték (vagy éppen egy időben) az ismert tollforgatók, kritikusok, kiadók bemutatkozásai, ismert színészek felolvasásai a kiállított művekből, nonstop dedikáltak köteteket írók, költők, illusztrátorok.

A Könyvfesztiválon hetedik alkalommal rendezték meg a kulturális területen az eddig legnagyobb nemzetközi összefogással, tizenkilenc EU-tagországgal együttműködésével a legtehetségesebb prózaírókat felvonultató Európai Elsőkönyvesek Fesztiválját. Az unióhoz legutóbb csatlakozott két középkelet európai országot, Románia és Bulgária ifjú tehetségei is bemutatkoztak a nagyszámú közönségnek; először képviseltette magát Litvánia és Lettország. A fesztivál elindítása óta csaknem száz európai írőtehetség látogatott el Budapestre, s mutatta be szellemi termékét.

A könyvfesztivál vasárnap délután a Születésnap Irodalmi Szalonnán, az ebben az esztendőben kerek születésnapjukat ünneplő – köztük Balla D. Károly – jeles írók részvételével zajló beszélgetéssel zárult.

SZÖLLŐSY TIBOR,
a Fesztivál meghívott
részvevője

Ezeréves Ámen

Beszélgetés Csobolya József énekes előadóval

– **Kezdjük talán egy szokványos kérdéssel. Mit jelent neked a szülővárosod, Beregszász?**

– A felhőtlen gyermekkort, az első szerelmet, az első lépéseket a nagybetűs életben, az első gitáromat, a régi összejöveteleket a rocker haverokkal, az első komolyabb fellépést. Nekem ezek azok a dolgok, amelyek egy életre meghatározzák ezt a várost a szívemben. Hát, úgy hirtelen ezek jutottak eszembe...

– **Mikor határozta el, hogy előadóművész leszel? Apropó, te hogyan határozta meg önmagadat?**

– Nem határozta el soha, hogy előadóművész leszek. Nem készültem soha tudatosan erre a pályára. Valahogy hozta magával az élet. Mindig is szerettem énekelni.

Talán komolyabban ott kezdődött, amikor egyszer augusztus huszadikához közeledve az akkori zene tanárnóm felvetette, hogy kellene valamilyen műsorral készülni e jeles ünnep alkalmából, mire én azzal álltam elő, hogy ott van Szörényi-Bródy „István a király” című rockoperája, mi lenne, ha abból adnánk elő egy rövid kivonatot. A tanárnő jónak találta az ötletet, de „ki éneklé István szerepét?” kérdezte. Természetesen magamra vállaltam, és nem is sikerült olyan rosszul. Aztán találtunk megfelelő embereket a többi szerepekre is. Úgy emlékszem, ez akkor egy jó kis előadás volt, méltóképpen emlékeztünk meg a keresztény ma-

gyar állam megalapításáról. Talán ez volt a kezdet.

A kérdés második felére válaszolva: hivatalosan, papír szerint énekes-gitáros előadóművész a titulusom, de talán a történelmi énekek miatt több helyen énekmondóként is említettek már. Én legtöbbször, ha megkérdezik, egyszerűen énekes-előadónak nevezem magam, mert ebbe a megfogalmazásba belefér minden stílus, a középkori magyar történelmi énekektől, a megzenésített versektől az operett- és musicaldalokon át egészen az operáriáig.

– **Melyek pályád főbb állomásai? Kik segítettek a rögös úton, már ha rögös volt persze?**

– Nem főbb állomásai, hanem inkább meghatározói, formálói, alakítói voltak a pályámnak. Először is a Beregszászi Művészeti Iskola, ahol Krajnik Irén személyében egy csodálatos ember volt a zene tanárom. Aztán 1998-tól öt éven keresztül a Krónikásné Zeneiskola, ahol többek között Dévai Nagy Kamilla, a Kaláka együttes tagjai, Wacha Imre, dr. Stollár Jánosné, Schmidt Ferenc, Avar Judith és mások voltak a tanárain, akiktől szakmai tudást, emberséget, és egy olyan fokú szakmai alázatot tanultam, ami nélkül az előadóművészi pálya elképzelhetetlen. Ami a színészetet illeti, nagyon sokat tanultam a Nemzeti Kamaraszínházban eltöltött évek alatt. Hálás vagyok az életnek, hogy részem lehetett abban a rengeteg turnéban, ahol maga a helyszín, maga a közönség is alakította az előadót. Hiszen teljesen más volt Párizsban vagy az Egyesült Államokban, vagy Japánban énekelni, mint például Erdélyben, vagy az anyaországtól leszakadt többi magyar területen.

ken. És itt szeretném megköszönni a feleségemnek a kitartását, aki mindig ott áll mellettem: egy mosollyal, egy törülközővel a kezében, vagy a mikrohullámú sütőben hagyott vacsorával, amikor éppen hajnali háromkor érek haza egy hangversenyről, és ő már alszik. Nélküle nem tudnám szolgálni a magyar kultúrát sem itt a Kárpát-medencében, sem sehol a világon.

– **Úgy tudom, jelenleg Veszprémben élsz és dolgozol. Milyen változásokat hozott számodra a főváros elhagyása?**

– Kilenc hosszú év után – hála Istennek – sikerült otthagyni Budapestet. Persze nem teljesen, mert néha egy-egy fellépés visszaszólít, vagy éppen valahová menetkeresztül kell utaznom a fővárosra, de már nem élek ott. Miért döntöttem úgy, hogy otthagynom Budapestet, azt gondolom senkinek nem kell bővebben kifejteni. Veszprémben, a királynők városában sikerült egy kisebb lakást vásárolnunk húszéves hiteltörlesztéssel, ahol a feleségemmel, Anitával és a fiammal, Botonddal élek. Remélem, sikerül megszeretnem ezt a várost, ami területre körülbelül akkora, mint Beregszász, csak az egyik a Kárpátok alján van, a másik meg a Dunántúlon. Én világpolgárnak tartom magam, tehát az emberekkel nincs semmi bajom. Veszprémben nincs ipar, a város mellett húzódik a Bakony erdő, ezért kristálytisza a levegő, nyugodtabb az élet, és hát egy énekesnek ennél több igazán nem is kell. „Dolgozni” pedig, ahogy te fogalmaztál, az egész Kárpát-medencében „dolgozom”. Jelenleg közös műsorom van az eredeti 1983-as királydombi István a királlyal, Pelsöczy László barátommal „Ezeréves Ámen” címmel, ahol Szent István-i látomásokként jelennek meg történelmünk meghatározó és főbb állomásai az úgynevezett „István imákban”, valamint korabeli történelmi-énekekben, prózákban, versekben.

– **Egy kárpátaljai vonatkozású jótékonysági esten találkoztunk legutóbb. Ezek szerint szívesen fellépsz ilyen rendezvényeken?**

– Természetesen szívesen veszek részt jótékonysági hangversenyeken, de nemcsak fellépőként, hanem hallgatóként is.

– **Végezetül még egy kérdés: milyen terveid vannak?**

– Távlati terveim között szerepel egy kárpátaljai turné, amihez, remélem, egyszer sikerül megtalálnom a megfelelő embereket, de most elsősorban a 15 hónapos fiamból szeretnék az elkövetkezendő évek alatt egészséges lelkű embert nevelni.

– **Köszönöm a beszélgetést, lapunk olvasói nevében is további sikereket kívánok!**

LENGYEL JÁNOS

Folyamatban van Pásztor Ferenc boldoggá avatásának előkészítése, azaz hamarosan beteljesül „az eljövendő örök halhatatlanság ígérete”

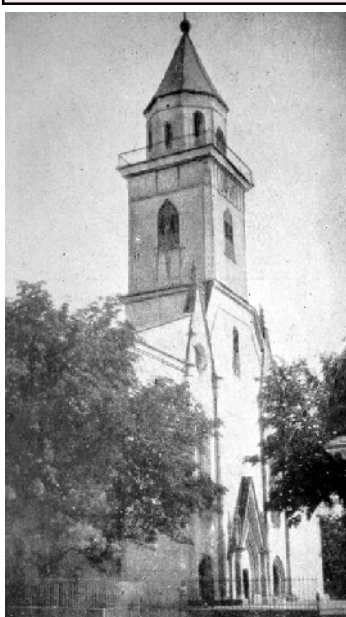
„Futurae immortalitas promissio...”

Mikolay (Mikolajcsik) Imre

Pásztor Ferenc

A beregszászi római katolikus templom 1941-ben

A Magyarok Házában futottam össze Mikolay (Mikolajcsik) Imre budapesti nyugdíjossal, aki a Munkácsi Római Katolikus Apostoli Kormányzóság elérhetőségét tudakolva kereste fel a Kárpátaljai Szövetséget. Szó szót követett, és kiderült, hogy vendégünk a mártírhalt Pásztor Ferenc beregszászi főesperes, vikárius unokaöccse. Azért akarta „kinyomozni” a munkácsi püspökség címét, mert olvasta Majnek Antal „Kárpátaljai Római Katolikus Apostoli Kormányzóság” című tanulmányát (Utközben. Tanulmányok a kárpátaljai magyarságról. Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség, Ungvár, 1998), amelyben nagybátyja haláláról az van írva: valahol Szibériában halt meg. Nos, a családi krónika jóvoltából ezt az adatot kívánta kiegészíteni.

Köztudott, hogy Pásztor Ferenc emlékét tábla őrzi aberegszászi római katolikus templom falán. Megragadva az alkalmat arra kértem Mikolay Imreurat, a rendelkezésére álló iratok és családi fényképek segítségével olvasóinkkal is ismertesse meg egy ma már legendává kristályosodott személyiség életútját. Következő találkozásunkkor kaptam tőle az alább felhasznált dokumentumokat.

Néhány szót Mikolay Imréről. A család nagykaposi gyökerű, szülei (éppúgy, mint Pásztor Ferenc) egykor jó barátságban voltak Mécs László papköltővel. Esküvőjük kapcsán írta a költő Kérők című versét. Pásztor Ferenc életútjáról unokabátyja, a közelmúltban 90 éves korában elhunyt dr. Pásztor István jogász gyűjtötte össze a fellelhető adatokat. Alább mi is ezekből a dokumentumokból idézünk. Mikolay Imre elmondta: annak idején jómagam is gyakran vendégeskedett Beregszászban Pásztor Ferenc prelátus otthonában, illetve a szőlőhegyen. Pásztor Ferenc édesapja, Pásztor János csizmadia, édesanyja, Tahy Julianna a Tahy földbirtokos család leszármazottja volt. Az itt közölt családi fotók Mikolai Imre albumából valók. Mint beszélgetésünkben kiderült, Pásztor Ferenc Gulagból küldött leveleinek egy része még nem került elő (annak idején Erzsébet húgával levelezett). Ez úton kéri a Kárpátaljai Hírmondó olvasóit, hogy ha valakinek esetleg tudomása van arról, hová kerülhettek a levelek, értesítse őt a Kárpátaljai Szövetség címén (1052 Budapest, Semmelweisu. 1–3.).

Ennyit az előzményekről. Most pedig lássuk Pásztor Ferenc pápai prelátus életútját, ahogyan dr. Pásztor István rekonstruálta.

Született: Ungvár, 1880. január 14.

Felszentelve: 1902. január 27.

Segédlelkész: Csomakész 1904

Plébános: Szakas 1910

Dobóruszka 1911–1930

Beregszász 1930–1944

Meghalt: 1951. október 15-én Szibériában a Gulágon.

Csoportkép a beregszászi szőlőhegyen (ülnek /balról/ Pásztor Ferenc, Ortutay Jenő polgármester)

A dobóruszkai templom

Családi körben Dobóruszkan

Eltemetve: Tajsettől keletre az 54-es kilométerkőnél, a 20. tábor temetőjében. Fejfaszáma: 17.

Dr. Pásztor István visszaemlékezéseiben megemlítette, hogy 1949-ben, Pásztor Ferenc letartóztatásakor jelen volt unokatestvére, Pásztor István is. Tőle hallotta, hogy milyen embertelenül bántak nagybátyjával. A házkutatás során minden értékes tárgyat, lexikonokat, könyveket, írógépet, az irodájában lévő pénzt is lefoglalták, elvitték.

Pásztor Ferencet a 30-as évek közepe tá-

ján helyezték Beregszászba plébánosként. Alljon itt kétmomentum itteni működéséről. 1944-ben a magyar hatóságok őt bízták meg két elfogott és kivégzésre ítélt partizán meggyóntásával, megáldoztatásával. Megpróbált közbenjárni a két szerencsétlen ember érdekében, sajnos eredménytelenül. Szerette volna megmenteni a koncentrációs táborba való hurcolástól Hirsch Salamon főrabbit, de az elhárította a segítséget azzal, hogy osztozni kíván hívei sorsában. Befejezésül idézzük a krónikást: „... Nehéz belenyugodni, hogy egy ilyen „csupaszív” ember felfelé ívelő pályájának miatt kellett ilyen hirtelen, szinte egyik nappól a másikra derekba törni, s ő magának ilyen szörnyű megaláztatást, ennyi fájdalmat elszenvednie. ... Eszembe jut egy gyászmise abban az időben latin nyelven énekelt gyönyörű szép prefációja. ... Középiskolás korom óta, amióta nagyjából megismertem a latin nyelvet, gyönyörűségtől elelve hallgattam, amint nagybátyám szép, selymes bariton hangján énekelte. Egyik legszebb rész, amikor az elkerülhetetlen halál tényének említésekor felcsendül – mintegy vigasztalásképpen – „az eljövendő örök halhatatlanság ígérete” (futuræ immortalitatis promissio). Igen, ez az örök halhatatlanság, az örök üdvösség lesz a megérdemelt jutalma Pásztor Ferencnek. Ez az isteni szeretetből fakadó ígéret vigasztal bennünket. Ez segít abban is, hogy zúgolódás helyett belenyugodjunk Isten megmásíthatatlan akaratába bármily csapás ér bennünket...”

Epilógus

Megható volt beleolvasni a családi krónikába, kézbe venni a megsárgult fotókat. Fel-emelő, hogy emberek életük nyolcvanadik évén túl is fontosnak tartják ápolgatni a családfelelykor a sors által megnyesett ágait. Alljon itt végszóként az a jó hír, amellyel Mikolaj Imre szolgált: folyamatban van Pásztor Ferenc boldoggá avatásának előkészítése, azaz hamarosan beteljesül „az eljövendő örök halhatatlanság ígérete”.

FÜZESI MAGDA

A termelők fizetsége

Négyen ültek, ám inkább izegtek-mozogtak a kolhoz párttitkárának irodájában: maga a „mindenható”, a szövetkezet elnöke, a főagronómus és a burgonyatermesztők brigádosa. A pártszervezet elitje soron kívüli értekezletet tartott annak apropóján, hogy meghallgassák a titkár beszámolóját a tegnapi járási pártaktíva

Kolhozgyűlés Kárpátalján 1947-ben.

összejövetelének a nagy októberi szocialista forradalom közelgő évfordulója szellemében fogant határozatairól.

– A járási első felszólítására azt választottam, hogy teljesítettük vállalt kötelezettségünket: betakarítottunk száz tonna burgonyát. Eredményünket a nagy ünnep asztalára helyezzük – kezdte a párttitkár.

– Hogy mondhattál ilyet, hiszen magad is tudod, hogy alig hetvenöt tonnánk van! – reagált az elnök.

– Próbáltam volna az igazat mondani – ríposztolt a címzett –, már egyikünk sem lenne itt!

– Hát ebben igazad van – vakarta a feje búbját az agronómus. – Volt rá példa a járásban, nem is egy.

– De ez még nem minden – folytatta a titkár elvtárs. – Megtapsolták a bejelentésemet, de azt is mondták: elhisszük, de ellenőrizni fogjuk. Kiszáll egy bizottság és mázsalni fognak, hogy meggyőződjenek igazmondásunkról.

– Hajaj! – vontá össze a szemöldökét a brigádéros. – Nyakig benne vagyunk. Most mi a sz..t fogunk csinálni?

– Azért jöttünk össze, hogy kitaláljunk valamit, mert ha hazugságon kapnak minket, akkor szedhetjük a sátorfánkat, persze, ha ennivel megússzuk – révedt a távolba az eszmei vezér.

– Nemegyszer voltunk már hasonló helyzetben – folytatta a kolhozelnök –, de sosem lett baj, mert hozzáértően fogadtuk és búcsúztattuk az ellenőröket.

– De ez nem a szokásos ellenőrzés lesz – emelte fel a hangját a párttitkár. – A jubileumi ünnepségre való tekintettel ezzel a kérdéssel a párt központi bizottsága foglalkozik, amint azt a tegnapi aktívaülésen a kiküldött elvtárs mondta. Fentről jönnek az ellenőrök, azokat megfirkálni rázós próbálkozás!

– Mikorra várhatók?

– Három napon belül. Addig mindent elő kell készíteni: zsákba szedni a pityókat, kirakni a mázskákat. Ők mérnek, ők számolnak. A te felelősséged – fordult a párttitkár a brigádérosához –, hogy minden rendben legyen.

– Jól van, ráállítom az embereket. De nem lesz száz tonna, ti is tudjátok...

Mély csönd borult az irodára: a gazdaság vezérkara tornáztatta szürkeállományát, kitalálendő, hogyan menthetnék az irhájukat.

A titkár elvtárs, mint a legavatottabb szakember, törte meg a síri hangulatot.

– Hogy is mondtad az előbb – fordult a brigádérosához –: mi a sz..t fogunk csinálni?

– Hát nem úgy van? – kérdezett az vissza. – Nyakig benne vagyunk!

– Hát ez az! Zseni vagy! Figyeljétek ide – szolt bajtársaihoz –, pont ez az, ami segít rajtunk! Te – nézett a párttitkár a főagronómusra – még maszálíts az helyszíre vagy tíz teherautónyi trágját. Te – fordult a brigádérosához – ügyel sz arra, hogy csak megbízható emberek töltsék meg a krumpoli zsákokat. Mert – hordta körbe csillogó tekintetét a társaságon – minden zsák aljára, úgy negyedrészig, jó lucskos, súlyos trágját pakoltatsz, rá meg a gumókat. Így biztosan meg esz a száz tonna.

Nagy megkönnyebbüléssel fogadták a ragyogó ötletét. Az elnök meg is jegyezte:

– Eszkombáj n vagy, nem hiába tetted a pártszervezet titkára

Azonnal munkához láttak. Mi remegtek az ellenőrök, minden a helyén volt.

A méricskélés befejeztével a központi vizsgálódók elégedettségüknek adva hangot gratuláltak aválat kötelezettség teljesítéséhez és közvetítették a központi határozatot:

– Akolhoz vezetősege egy hét alatt szállítsd be a központi raktárba hetvenöt tonna burgonyát, hogy legyen elegendő az ünnepi asztalokon!

A párttitkár, akolhozelnök, a főagronómus és a brigádvezető kényszeredélt mosollyal búcsúzott az ellenőröktől.

– Ha beviszünk hetvenöt tonna krumpolit, ami földművesinknek mit adunk? – motyogta az elnök maga elé.

– Hát – vontamagavállát a párttitkár – azt, ami azon felül marad...

SZÖLLŐSY TIBOR

Schober Ottó

PALI BÁCSI

„A Beregszászi Magyar Gimnázium története” című, 1990-ben megjelent könyvet lapozgatom. A terjedelmes, tartalmas kötet a tanintézet egykori érettségizett „öreg” diákjaiból alakult szerkesztő közösségének dicséretes, gondos munkájáról tanúskodik. A beregszászi lokálpatrióták örömmel és büszkén olvashatják az 1864–1989 közötti hosszú időszakot felölelő, eseményekben gazdag gimnáziumi évek történetét. A könyv oldalain tanárok, diákok serege vonul fel az olvasó előtt. Szinte meglepődve olvashatjuk, hogy ez a több mint száz esztendőn át működő csodálatos tanintézet mennyi tehetséges tanárt, orvost, jogászt, lelkészt, mérnököt, művészt, kutatót, vegyészt, író, történészt és sok-sok más intelligens, híres vagy kevésbé ismert, de becsületes, dolgos embert nevelt fel a társadalomnak.

A könyv szerzői nem feledkeztek meg egyetlen tanárról sem, akinek fáradságos munkája gyümölcsként válhatott mindez valóra. Csupán azt fájjalom, hogy a könyvben mondatnyi említés sem esett a gimnázium egykori, minden diák által kedvelt és tisztelt pedellusáról – Major Pálról. Talán nekem is csak akkor idéződt fel emlékemben ez a kedves gimnáziumi altiszt, amikor Csanádi György „Régi beregszásziak” című 2001-ben megjelent könyvében olvastam róla. Eszembe jutott egy kis történet, amit annak idején Pali bácsi mesélt el nekem, hogy bár nem lévén tanár, hogyan csinált ő is nagy embert egy, a beregszászi gimnáziumban egykoron érettségizett diákból. De ne ugorjunk a dolgok végére, kezdjük elől a történetet.

Major Pál, mindenki Pali bácsija, és a diákok által tréfásan Pali néninek becézett szigorú felesége régi bútordarabok voltak a gimnáziumban. Pali bácsi megjárta az első világháború frontjait, kétszer megsebesült, 32 hónapot töltött orosz hadifogságban. Hazatérve hosszú-hosszú éveken át a gimnázium pedellusaként dolgozott. Aztán a Vörös Hadsereg bevonulásával Pali bácsit szép csendesen kivonultatták a tanintézetből, nyugdíjazták. A gimnáziumból szovjet típusú tízosztályos középiskolává vedlett tanintézet nem tartott igényt a gimnáziumi altiszt szolgálatára. Pali bácsi évekig némi nyugdíjkiegészítés okából a beregszászi járási kultúrház és népszínház plakátragasztójaként dolgozott. Innen az ismeretségünk. A művelődési intézmény saját rendezvényei mellett sok idegenből érkezett társulat – ukrán, orosz színház, koncertező együttes, esztrádenekar, vándorcirkusz – műsorának lebonyolítását is vállalta. Így hát bőven

akadt munkája a pedellusból plakátragasztóvá átminősült Pali bácsinak. És meg kell mondani, értett is ehhez a mesterséghez. Sok beregszászi lakos emlékezhet még arra, amint kezében lisztből kotyvasztott csirizzel telt vödörrel, meszelővel, hóna alatt előre szakszerűen feltekert plakátokkal járta a város utcáit.

Egyszer úgy történt, hogy Pali bácsi kellékeivel hamarabb jött meg, mint a kiragasztandó plakátok. Várni kellett, és addig beszédbe elegyedtünk. Talán éppen a régi szép gimnáziumi pedellusi éveire emlékezünk.

– Igazgató úr! – szölt ekképpen, mert ha „elvtársak” voltunk is abban a korban, ő a tiszteletet továbbra is úri módon szerette kifejezni. – Tudja-e ön, hogy annak idején én csináltam minisztert a beregszászi gimnázium egyik egykori végzős diákjából?

Csodálkozásomra az öreg elmondta, hogy a Vörös Hadsereg bevonulása után, habár a csatazajok egyre távolodtak a várostól, de az oktatás a beregszászi gimnáziumban még nem kezdődött meg. Az ötvenedik életévén jócskán túl járó Pali bácsi akkor is becsülettel teljesítette feladatát: mindennap végigjárta a tanintézet folyosóit, tantermeit, éberen őrködött az üres épületben.

– Egy napon beállított egy fiatalember – a gimnázium egykori diákja – és közölte velem, hogy aznapról ő a tanintézet igazgatója, majd kérte az igazgatói iroda kulcsát. Jó, jó, elhiszem, mondtam én, de azért tessék valami papírt mutatni róla. Szó szót követett, de a kulcsot írás nélkül nem adtam oda. Jó, hozok én majd nélsz ras papírt, mondta, és dühösen távozott.

– És hozott? – kérdeztem kíváncsian.

– Dehogyan hozott! Azóta sem láttam, csak hallottam, hogy Magyarországon miniszter lett belőle... Na mármint, ha én akkor odaadom neki a kulcsot, talán még ma is az iskola igazgatójaként tevékenykedik. Így hát nekem köszönheti, hogy miniszter lett belőle – logikázott az öreg.

Ilku Pál egy időben valóban tanítóként működött Beregszászban, szülővárosában. A háború után Pécsen a városi pártbizottság titkára volt, majd a Magyar Népköztársaság Honvédelmi Minisztériumában a Politikai Főcsoport főnökének helyettese, később főnöke lett, vezérőrnagyi rangban. Egy időben Magyarország művelődési és közoktatási minisztere volt, de egy bizonyos nem az öreg pedellus jóvoltából. De azért Major Pali bácsi, nyugodjon békében azzal a tudattal, hogy egyszer hajdanán ő csinált minisztert egy földijéből.

IRÓ-OLVASÓ TALÁLKOZÓ
A KARÁCSFALVAI
LÍCEUMBAN

A Karáczfalvai Sztojka Sándor Görög Katolikus Liceumban rendezett író-olvasó találkozót Egressy Miklós atya, a tanintézmény lelkészi igazgatója nyitotta meg. Köszöntötte a megjelenteket abból az alkalomból, hogy az Intermix Kiadó gondozásában megjelent görög katolikus tematikájú könyv bemutatására éppen ebben az intézményben került sor. Ezt követően könyvismertetőjében Dupka György mint az Intermix Kiadó vezetője kiemelte, hogy a Kárpátaljai Magyar Könyvek sorozatának egyházi, teológiai műfajkategóriában eddig 6 könyv jelent meg, amelyek szervesen kapcsolódnak a sokat szenvedett egyházhoz. Ezek között kiemelkedő helyett foglal el a salánki származású, jelenleg a Nyírbátori Báthori Múzeum igazgatójaként tevékenykedő dr. Pilipkó Erzsébet *Ütköző identitások* című monográfiája.

A könyvhétre megjelent monográfia szerzője a jelenlévőknek egyebek mellett elmondta, hogy mint néprajzos ebben a disszertációjában a kárpátaljai magyar görög katolikusok etnikai és vallási identitástudatának vizsgálatát végezte el tudományos megközelítéssel az 1989-es változások kapcsán. Dr. Pilipkó Erzsébet köszönetet mondott a jelenlévő lelkészeknek, Bendász Dániel esperesnek a felmérő munkája során nyújtott segítségért. Mint elmondta, rengeteg anyaghoz jutott dr. Bendász István kanonok hagyatékából, illetve a levéltári forrásokból.

A szakmai körökben is elismert tudományos munkáról, kárpátaljai jelentőségét kidomborítva, szölt Zubánics László történész és Bendász Dániel esperes, a beregszászi esperesi kerület vezetője. Zubánics László szerint a kiadvány jelentőségét az is emeli, hogy napjaink történéseit mutatja be, hiszen olyan eseményekre tért ki, amelyeket magunk is megélhettünk, illetve olyan személyekre, akiket mi is ismerhettünk. Bendász Dániel esperes, aki a Romzsa Tódor Hittudományi Szemináriumon egyháztörténelmet oktat, elmondta: hiánypótló kiadványról van szó, melyet érdeklődéssel forgatnak majd a szeminaristák.

Dupka György több olyan témát is felvetett, amelyeket a közeljövőben érdemes lenne megvalósítani. Bár a kárpátaljai russzinság és maga a Munkácsi Görög Katolikus Püspökség sokat köszönhet Mária Terézia királynőnek, a régi történelmi beidéződések miatt eddig senki sem foglalkozott emlékének megőrkítésével, munkásságának feltárásával. Hasonlóképpen megoldásra vár a Szent Korona ungvári „tartózkodását” megőrkítő emléktábla elhelyezése is (a napóleoni háborúk során Munkácsra menekített koronázási jelvények egy éjszakát az ungvári püspöki palotában voltak.)

TUDÓSÍTÓNK

Katona Tamás történész, a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Katona Tamás beszédet mond a szatmárnémeti Dsida-ünnepségen.

Katona Tamás jelenség. Aki csak egyszer is hallotta őt beszélni, örökre a szívébe zárta. Miért? Nincs benne rátartóság. Amít tud, és meg kell hagyni, nagyon sokoldalú ismeretekkel rendelkezik, úgy adja elő, hogy szeretni kell érte. Gyökereiről beszélgettünk.

– Édesanyám a beregszászi járási Sárosorosziban, nagyanyám a nagyszőlősi járási Nagypaládon született. Felmenőim ott voltak református lelképásztorok. Katolikus ember nincs még egy rajtam kívül a földön, akinek annyi református lelképásztor őse lett volna, mint nekem. De hozzá kell tennem, hogy anyai nagyapám evangélikus volt, vannak erdélyi unitárius rokonaim, ezenkívül egyik dédanyám örmény származású. Tovább nem keresgéltem, nehogy mást is találjak.

– **Történészként milyen témakörben „búvárkodik” legszívesebben?**

– Semmi máshoz nem értek annyira, mint az 1848–49-es eseményekhez. Én úgy tartom, hogy az egy jó korszaka volt a magyarságnak. Nemcsak az a másfél év, amikor mint az üstökös, úgy szálltak fel a nagy emberek és tűntek el szinte nyomtalanul, mint Petőfi és Vasvári, hanem ott volt előtte a reformkor a maga csodálatos, bár koldusszegény iskoláival. És most ugyanúgy iskolákra van szükség, hogy jusson a magyarság valamire. Megint vissza kellene találni a reformkorhoz, hiszen ennek a kornak az iskoláiban nevelődtek azok a csodálatos fiatal emberek, akik megcsinálták '48-at, azt, amit most is meg kellene csinálni: korszerű, európai Magyarországot, vagyis kiváltságokat nem ismerő országot, hogy a mai fiataloknak már ne kelljen ugyanezen fáradozniuk. Ez az én kedvenc területem, 1848–49 háborús korszak volt, és nem azon múltak a dolgok, hogy ki milyen hűvös vagy heves szónoklatot mondott a hordó tetején vagy a debreceni parlamentben. Még az utolsó székely

honvéd szuronyán is több múltott.

– **A történelem mellett mi a kedvenc időtöltése?**

– Én még az a nemzedék vagyok, aki olvas, tehát szeretek olvasni. Ezenkívül imádom a '45 előtti filmeket, gyűjtöm is őket. Az elkészült 350-ből körülbelül 250 megvan nekem. Ez „ragadós”, mert van két nagy lányom és egy 18 éves fiam, és ő, mint a legkisebb gyerek, az én rögeszmém miatt betéve tudta például az „Egy szoknya, egy nadrág” című film teljes szövegkönyvét. Fe-

küdt az ágyban a televízióval szemben és előre mondta, mi következik. Azért szeretem ezeket a filmeket, mert érdekes korszakot ölelnek át, a két háború közötti Magyarországot. 1920-ban egy életképtelenné csonkított országban csodálatos módon éledni kezdett a kultúra.

– **Három gyermeke közül választotta-e valamelyik az Ön hivatását?**

– Ágnes lányom az Európa Könyvkiadó szerkesztője. Annamária az Amerikai Egyesült Államok budapesti nagykövetségének sajtótitkára. Tibor fiam (és legidősebb unokám, Horváth Nelli) most érettségizik. Belőlük még minden lehet.

– **Köztudott, hogy diplomáciai tevékenységet is folytatott. Kérem, beszéljen erről bővebben.**

– A rendszerváltozáskor Antall József – akinek egyetemi évfolyamtársa voltam – külügyi államtitkárnak kért fel. Ez egyben azt is jelentette, hogy a parlamentben nekem kellett ezt a tárcát képviselni. Hála Istennek, 1990 és 1994 között a választási kampányok idejét leszámítva a magyar külpolitika konszenzuson alapult, minden párt támogatta. Minden kormány ugyanazt a külpolitikát folytatta.

– **A Kárpátaljai Szövetség elnökeként és magánemberként mi a véleménye a kárpátaljai magyar szervezetek tevékenységéről, a kárpátaljai magyarság jövőjének alakulásáról?**

– A határon túli magyarság esetében attól nem kell tartani, hogy mindenki hirtelen haza akar települni. Nem is tudná ezt a megcsonkított óhaza túlélni. A határon kívül rekedtek számára megfelelő körülményeket kell biztosítani szülőföldjükön, és ez elsősorban nem a mi dolgunk, a magyar kormány legfeljebb csak segédkezhet. Ezt az ottani civil szervezeteknek és a politikai szervezeteknek kell megoldaniuk. Sajnos, szinte mindenütt túl sok van ezekből a szervezetekből. Például Magyarországon is nehezen viseljük, hogy a két nagy párt gyűlöli egymást és nem áll szóba egymással. Kisebbségi sorban vétek a széthúzás. Jó volna, ha a két kárpátaljai magyar szervezetet végre sikerülne kibékíteni, ha a sértődéseket félre tudnák tenni és közös erővel jutnának valamire.

HEGEDŰS CSILLA
Fotó: Füzesi Magda

A szatmárnémeti Dsida-ünnepség résztvevői: Pomogáts Béla irodalomtörtész, Muzsnay Ilona, az ünnepség egyik szervezője, Katona Tamás történész.

Csehszlovák földreform betelepítéssel

Kárpátalján a csehszlovák hatóságok a földreform végrehajtására 440 ezer kat. hold földet jelöltek ki, ezek között szerepelt a Schönborn-uradalom 223 ezer, a Teleki-latifundium 40 ezer és az Odeschalchy-birtok 5 ezer kat. holdja. A tervezett földmennyiségből 1923 elejére 111 ezer holdat már felosztottak, döntő részük az Ungvári és a Munkácsi járásban – számolt be jelentésében Frankenberger miniszteri tanácsos, akit a prágai kormány Ruszinszkóba küldött a birtokviszonyok tanulmányozására és a földművelés megszervezésére. A lefoglalt mezőgazdasági területnek csak a 24 %-át hagyták meg a régi tulajdonosok kezén, az egyéb területekből mindössze 4,16 %-ot. A magyar parasztok Szlovákiában 18 496, Kárpátalján mindössze 970 hektár (!) földet kaptak, amit összesen 11 036 magyar igénylő között osztottak ki. Így egy személyre még két hektár sem jutott.

A magyar parasztok a magyar birtokosoktól elvett földeknek még az 1 %-át sem kapták meg. A magyarlakta területek felbomlasztására telepes, ún. légionárius birtokokat létesítettek az Osztrák–Magyar Monarchia cseh nemzetiségű dezertált katonáiból alakult csehszlovák hadsereg katonáinak, a „légionáriusoknak”. Az ilyen birtokok száma Szlovákiában 2054, Kárpátalján 222 volt; 22 473, illetve 3013 hektár földterülettel.

Kárpátalján az állam által kisajátított földek nagyobb része a Földreform-hivatal kezében maradt. Az Ungvári járásban 4700 kat. hold földet vettek el, ebből kiosztottak 2415-öt, a terület hivatalosan 35 %-ot kitevő magyarsága összesen 546 kat. holdat kapott. A Beregszászi járásban 14 000 kat. holdat foglalt le az állam, amiből új tulajdonosoknak 5100-at adtak, a majdnem 75 %-ot kitevő magyarság csak 1000 holdat kapott. A fontos vasúti csomóponton, Bátyúban például négy csehszlovák telepesnek, Vanek Jindřichnek, Čapek Františeknek, Urbán Károlynak Lónyay Gábor birtokából 93, 110 és 97, más birtokból Damborszky Dominiknak 117, mindösszesen 417 kat. hold adtak földet.

A Csap melletti Tiszasalamonban Odeschalchy Zoárdné birtokából 875 kat. holdat (egy másik adat szerint ennél kevesebbet, 787-et) juttattak csehszlovák telepeseknek. A 744 lakosú falu a földhivaltól 135 kat. holdat kapott. Tiszasalamon lakosságából 1919-ben 737 volt a magyar, a település közigazgatásilag nem Kárpátaljához, hanem Szlovákiához tartozott a két világháború között. Az 1922. december 21-én hozott prágai kormányrendelet 2. szakasza ugyanis úgy rendelkezett, hogy a volt Ung vármegyének az Ung folyótól és a Csap–Ungvár vasúttól nyugatra eső 33 (más adat szerint 32) községe Szlovákia közigazgatása alatt volt, így Pozsonyból irányították. A rendelkezés azonban nem volt egyértelmű, mert a szóban forgó 33 (32) községbe besorolták a vasúttól keletre fekvő Kistrát, Nagyrát és Tiszaásvány falut is – „melyek

sorsa a ruszin közvéleményt nagymértékben izgatta”.

A kárpátaljai földreform keretében a csehszlovák hatóságok már az 1920-as évek elején megindított akcióval a két világháború között tizenegy kolonista telepet (községet) létesítettek a Tiszaháton a színmagyar etnikai terület megbontására. A földet ingyen, illetve igen olcsó áron bocsátották a cseh telepesek rendelkezésére, akik ezen kívül tenyészállatokat és pénzbeli segínyt is kaptak. 1927-ig az alábbi kolóniák (az eredeti, hivatalos cseh forrás rutén nyelvű szövegében: „kolonija”), azaz „gyarmatbirtok”-ok valósultak meg: a „Csap melletti Sztrázs”-on, (valójában Tiszasalamon határában, magyarosodott korabeli neve Strázs-kolónia, napjainkra egybeépült a községgel), 23 telepesnek (ezek valójában családok voltak!) 787 kat. holdat adtak.

A „Bátyú melletti Szvoboda”-n, „Szabadság” néven három kolóniát létesítettek a korábbi Lónyay-uradalom területén, ahol 66 telepesnek (légionistának) 2814 kat. hold földet juttattak. Az új települést egyébként a trianoni békediktátummal Magyarországnak maradt Kislónya és Nagylónya községeknek csehszlovák fennhatóság alá került Badó-tanya, Bagolyszállás, Csarondahát, Hosszúgorond, Kisbakos, Magyar-ház, Nagybakos, Rókafarok, Újbátyú és Újtanya külterületi lakott helyeiből alakították ki. Tizenkét év múlva, 1939-ben 7194 kat. holdon feküdt, 205 háza és 868 lakosa volt. A cseh kolonisták állami segítséggel telepszerűen új házakat építettek, a belvíz lecsapolására a földek nagy részét alagsóvezték, és korszerű mezőgazdálkodást, valamint állattenyésztést honosítottak meg.

Szvobodán cseh tannyelvű iskolát szerveztek három osztállyal, Badón pedig kétosztályos ruszin elemi. A négy kilométerre fekvő Bátyúban az előbbi telepesek kérésére a hatóságok cseh tannyelvű polgári iskolát nyitottak, ahová a vélt jobb érvényesülés reményében sok magyar szülő is járatta gyermekét. A faluban ezen kívül öt osztályból álló cseh nyelvű állami iskolát is létesítettek, mindenekelőtt azért, mert a bátyúi vasúti csomóponton számos cseh alkalmazott dolgozott. A másik két kolónia Kisbakos, illetve Bagolyszállás volt. Jellemző a szovjet korszak történetírására, hogy Szvoboda (egyébként 1938 és 1944 ősze között a település hivatalos neve Horthyfalva, majd 1946-ig Nagybakos) hatósági, cseh légionisták általi alapításának tényét elhallgatta, sőt azt közli, hogy a falut (nyilván Bátyút!) először egy 1282. évi oklevél említi.

Az ötödik légionárius falut, Bátyú és a szomszédos Bótrágy falu között alapították Újbótrágy (cseh nyelven Boutrad’-kolonie, ruszinul Nova Botragy) néven 32 telepessel, 900 kat. holdon. Az új birtokosok gyermekeinek, valamint a Bótrágyon élő cseh alkalmazottak gyermekei számára itt egy-egy cseh tannyelvű elemi-, illetve

népiskolát nyitottak. A hatodik és a hetedik kolóniát a Munkács és Beregszász közötti főút mentén, a Szernye-mocsár nyugati oldalán fekvő két településen létesítették. Gáton 13 telepesnek 184 kat. hold földet adtak, ezután az állami népiskolában magyar és ruszin kétnyelvű párhuzamos osztályokat indítottak. A másik kolónián a szomszédos Pusztakerepecen (Pusztokoropec) 18 légionistának 248 kat. hold földet mértek ki. Ez a terület korábban Kerepecpuszta néven Dercen községhez tartozott, és 1925-ben alakították át telepes faluvá. (1939-ben már 129 házban 676-an laktak.)

A Beregszásztól délnyugatra fekvő Tiszacsoma községhez tartozó Hedze-pusztán 25 telepesnek 450 kat. hold földet juttattak. A hatóságok választása nem véletlenül eshetett a pusztára, ugyanis Tiszacsoma Arpád-kori eredetű magyar település (első okleveles említése 1212-ben: Choma, az 1990-es évek elején a régészek itt honfoglalás kori magyar sírokat tártak fel), másrészt birtokosa, a Kajdi család görög katolikus ruszin parasztokat telepített a faluba a 20. század elején. A pusztai kolónia létesítése után a hatóságok három osztállyal cseh tannyelvű iskolát szerveztek a községben, a helyi egyház pedig két osztályos magyar görög katolikus tanodát tartott fenn. Kárpátalján 1927-ig, az addig létesített 8 kolónián 177 telepesnek 5383 kat. hold földet adtak, az egyéb állami anyagi, illetve eszköztámogatás mértékét nem ismerjük. 1922 végén már arról számoltak be az újságok, hogy „a telepesek félnek kifizetni a föld árát, mert attól tartanak, hogy a magyarok, ha visszatérnek, elveszik tőlük a földet”. Egy másik újság szerint: „A cseh telepítési akció sikertelenségét illusztrálja, hogy sok nagybirtokot, mielőtt parcelláztatott volna, elvették tulajdonosától, és most megműveletlenül hever”.

Az 1927-ben a már fennálló nyolc kolónián kívül további három létesítését tervezték a csehszlovák hatóságok Kárpátalján. A kilencediket Bótrágy szomszédos településén, Beregsomban, ahol a községhez tartozó Braun-tanya körül 1000 kat. holdat jelöltek ki ilyen célra. Beregsomtelep, vagy Somi-kolónia, egyes forrásokban Vadas-tanya néven jött létre a korábbi Lónyay-birtokból, ahová a cseh kolonisták mellé verhovinai ruszinokat is hoztak. A telepesek számára egy-egy cseh, illetve ruszin tannyelvű iskolát nyitottak. A település mai, hivatalos ukrán neve Kastanovo, ami „Gesztenyés”-t jelent.

A tizedik kolóniát 500 kat. holdon szándékoztak létrehozni a Csaphoz közeli magyarlakta Kisgejóc községtől délnyugatra, Jásztrebszkij néven (a szó oroszul karvalyt, ukránul, szlovákul héját jelent). Jelenleg hivatalosan Oroszgejóc a volt cseh kolónia neve, de Orosztelep elnevezéssel is ismert, a környék magyarsága azonban Sasfalva néven említi. A két vi-

Csehszlovák földreform betelepítéssel

■ lgháború között Kisgejőcön a cseh hatóságok ruszin állami elemi iskolát működtettek két osztállyal. A két tervezett kolónia a következő években megvalósult. Minden bizonnyal az 1400 kat. holdon előirányzott harmadik telep – összességében a tizenegyedik kolónia – is létrejött a Vetzler-birtokon (Wetzler), de forrásunk nem közli, hogy melyik településhez tartozott. Más adatokból feltételezzük, hogy ezt a kolóniát a Szernye-mocsártól északnyugatra, a Rafajnaújfalun – Szernye – Izsnyéte községek háromszögében létesíthették. Tény, hogy 1927 körül Rafajnaújfaluban cseh telepeseket juttattak földhöz, akik különböző állami kedvezményeket kaptak, sőt gyermekeiknek cseh tannyelvű elemi iskolát is indítottak egy osztállyal s egy tanítóval.

A fentiekén kívül Kárpátalján a csehszlovák állami Földreform-hivatal 12 birtokot, összesen 13 848 kat. holdat átadott a Földművelésügyi Minisztériumnak további telepítések céljára. A földek háromnegyede a hegyvidéken, a két legnagyobb – 4006, illetve 5633 kat. hold – Antalóc, illetve Volóc és Zúgó körzetében, a többi 17, 63 és 130 kat. hold Iványi, Rákóciszállás, Alsókerepec helységeknél feküdt. Schönborn Donaldnak Kerecke falu melletti Csonok-Hrabnevű 600 kat. holdas birtokát is kijelölték kolonizálásra. A síkvidéki magyarlakta területeken az alábbi földeket szánták ekkor további telepítésre: Eszeny külterületén Macskarév (Macskarevo) 594, Nagydobronyban a Szihermann-birtok (eredetileg minden bizonnyal Sichermann) 533, Bátyuban Lónyay Menyhért 670, Lónyay Gábor Ujtanya-i 396, Munkácson (személyes használatú) 34, Nagyaktán 1172, összesen 3399 kat. holdat. Az 1920-as évek végétől újabb légióárius, illetve cseh-morva telepeket létesítettek Bátyútól keletre, Izsnyéte környékén, illetve Szernyén, valamint az ugocsai Nevetlenfaluban.

A cseh kolóniákon kívül a hegyvidékről lehívott ruszinoknak – akiket szintén előszeretettel használt fel a csehszlovák

hatalom a magyar etnikai terület megbontására, az asszimilációs folyamatok elindítására – is létesítettek kolóniákat, és a leköltözőknek különféle kedvezményeket adtak. Csap közelében 1927-től telepítettek a cseh hatóságok ruszinokat az egykori uradalmi Szalánci-tanyára, amely Cservona néven kisközséggé fejlődött. 1925-ben Munkács környékén öt község területéből vált ki új, kolonizált település, ezek közül az egyik – Dercen – több mint 80 %-ban magyarok lakta volt, amely cseh nyelven a Nyizsnyij Koropec (Alsókerepec, Schönbornfalva, Alsóschönborn) nevet kapta. Bábakútból Pokutya, Hátmegből Klimovice, Dávidfalvából Henderovice, Malmos községből Cerenik cseh kolóniát hozták létre.

A Beregszász melletti uradalmi Tasnád-tanyára az 1920-as években hoztak ruszinokat, ahol a cseh hatalom ruszin tanodát is létesített. Napjainkra szintén kistelepüléssé fejlődött Tasnád néven. A Nagyszőlős közelében fekvő Verbóc község határában – innen származott Werbőczy István (1458–1541), a híres joggyűjtemény, a Tripartitum összeállítója – 1923-ban alapították Verbóc-kolóniát vagy Új-Verbőcöt a cseh földreform által kisajátított földeken. A település neve 1946-tól Puskinó. Szintén ez időben létesítették az akkori csehszlovák-román határ melletti Akli falu közelében – még ma is ismert nevén – Ruszintelepét, amelyet 1946-ban Nove Klinovenek (Újakli) kereszteltek át, de Aklitanyaként is ismert. Lakossága a kárpátaljai csehszlovák korszak végén, 1938-ban nem érte el a 200 főt.

A földreform végrehajtása után, az 1920-as évek legvégén Kárpátalja lakosságának 96,10 %-a 1–10 hektáros parcellákban birtokolta az összes földterület 63,85 %-át. Anépszerűség 3,32 %-ának 10–30 hektáros földje volt a vidék földterületének 15,26 %-án. Alakosság 0,51 %-a 30–100 hektáron az összes föld 7,25 %-át, a lakosság 0,16 %-a 100 hektáros birtokokon az összes föld 13,51 %-át birtokolta.

BOTLIK JÓZSEF

A történész jegyzetfüzetéből

II. Erzsébet angol királynő magyar gyökerei

A világsajtó gyakran számol be arról, hogy egy-egy híres személyiségnek magyar gyökerei vannak. Ilyenkor örül a lelünk, hogy no lám, ez a kis nemzet mennyi nagyságot adott a világnak! Ha alaposan belemélyedünk a témába, még olyan nevezetes személyiségnél is találunk magyar gyökereket, mint az 1952 óta uralkodó II. Erzsébet angol királynő.

De lássuk a tényeket. Kisrédei Rhédei Zsuzsánna Klaudia (II. Erzsébet úkanyja) gróf Rhédei László és báró Inczedy Ágnes egyetlen gyermekeként született. 1812. szeptember 21-én keresztelték meg az erdőszentgyörgyi református templomban. Bécsben, a császárvárosban ismerkedett meg későbbi férjével, Sándor württembergi herceggel, császári huszártisztal, akivel 1835. május 2-án kötött házasságot. Ebben az esztendőben kapta a család a Hohenstein osztrák grófi címet. Ezt a nevet viselte a család 1863-ig, amikor férje unokatestvéréől, Vilmos württembergi királytól az ősi Teck hercegi címet kapta. Házasságukból egy fiú, Ferenc és két lány született. Zsuzsánna Klaudia a negyedik gyermekét várta, amikor 1841 szeptemberében férjéhez utazott annak állomáshelyére, Grazba. A város alatt a kocsija az útszéli árokba borult, s a várandós asszony olyan sérüléseket szenvedett, hogy nyolc nap múlva, 1841. október 1-jén Pettau városában meghalt. Holttestét, utolsó kívánságának megfelelően, hazaszállították Erdősztgyörgyre, itt temették el. Sírja fölé unokája, Teck Mary Victoria hercegnő, 1905 májusában – ekkor már V. György angol király felesége

volt — emeltetett márvány sír-emléket.

Rhédei Klaudia és Sándor württembergi herceg fia, Teck Ferenc az angol királyi családból nősült, feleségül vette Viktória királynő lányát. Lányukat, Teck Mary Viktoriát (1867–1953) V. György angol király vette feleségül. Fiúk, VI. György és Lady Elisabeth Bowes-Lyon házasságából született 1926-ban ama is uralkodó II. Erzsébet.

A nagynyja emlékét őrző Mary Victoria királyné soha nem látta Rhédei Klaudiát, hiszen annak halálakor édesapja is mindössze négyéves volt. A szépséges Klaudia emlékét minden bizonnyal a férje, Sándor württembergi herceg őrizte meg, s táplálta fia és unokája lelkébe, aki csak 1885-ben távozott az élők sorából.

Az angol királyi család sem feledkezik meg magyar őseről. Romániai látogatása során II. Erzsébet felkereste az erdősztgyörgyi templomot, s egy alapítványt tett a sír rendben tartására és a templom felújítására.

ZUBÁNIC LÁSZLÓ

Írták, mondták

* A forráshoz csak az árral szemben lehet eljutni.

André Gide

* Legyen szíved, mely sosem válik kővé, legyen kedved, mely sosem gyullad haragra és legyen érintésed, mely sosem bántalmaz.

Charles Dickens

* Boldogok, akik jóindulattal értelmezik mások botlását...

(Dr. Gyökösy Endre)

Anyanyelvünk

Te édes, te gyönyörű nemzeti kincsünk, te dallamos, hangzatos, te a rímekben a leggazdagabb, te a színes nyelvcsaládban a legékesebb színű, a legnagyobb létszámban beszélő, Kazinczy Ferenc által felújított, kristályosított, magyarabb, szókészletedben bővített, te lágy, te kemény, te kurjongató, kacskaringósan a legistenkáromlóbb, te elfelejtett, te kigúnyolt, te betiltott, te idegen akcentussal csúfított, ÉDES-ANYA tanította, ÉDESANYA dalolta NYELV, ÉDESANYANYELVÜNK!

1929-ben volt századunk egyik leghidegebb tele. Az embereket a négy fal közé zárta, melegedtek. Anyanyelvünk, hazánk is a négy fal közé szorult, mezővárosunk házán cseh zászlót lengetett a kristálytiszt fagyos szél. A magyar nyelvet befagyasztották a pöffeszkedő úrgazdagok, se óvoda, se iskola nem tanította nyelvünket. Otthonunkban halkán, imádságos lélekkel, becses, titkos kincsékként tanultuk szüleinktől a dalt, a betűvetést. Az idegenek gúnyolódása, csúfolódása még féltettebbé tette anyanyelvünket, amely kitarított és szépségében máig a legnagyobb kincs! Hogy ez mennyire így van, álljon itt egy angol tudós, nyelvész, államférfi, *Sir John Bowring* (1792–1872) véleménye, tanulmánya nyelvünkről:

„A magyar nyelv messze áll magában. Egész sajátos módon fejlődött, és szerkezete olyan időkre nyúlik vissza, amikor a legtöbb most élő európai nyelv

még nem is létezett. Önmagában, következetesen és szilárdan fejlődött nyelv, melyben logika van, sőt matézis is, az erő, a hangzatok minden hajlékonyságával és alakíthatóságával. A magyar nyelv egyetlen darabból álló terméskő, melyen az idő viharai karcolást sem ejtettek. Nem az idők változásától függő kalendárium. Nem szorul senkire, nem kölcsönöz, nem trafikál – nem ad és nem vesz el senkitől. Ez a nyelv, a nemzeti felsőbbrendűségnek, szellemi függetlenségnek legrégebb, legidősebb műemléke... Amit a tudósok nem tudnak megfejteni, azt mellőzik. A nyelvészetben éppúgy, mint az archeológiában. A régi egyiptomi templomok egyetlen kőből készült padozatát sem tudják megmagyarázni. Senki sem tudja, honnan jött, melyik helyből vágták ki a csodálatos tömeget. Miként szállították oda, miként emelték fel a templomok tetejéig.

A magyar nyelv eredetisége még ennél is csodálatosabb! Aki ezt megfejti, az az Isteni titkot fogja boncolgatni, valójában annak is az első tételét.”

Ezt olvasva szentségtörés nyelvünket gyalázni, elfelejteni, nem ismeri, elsiklani szépsége, értéke mellett!

A szellemi elit az emigrációban sem felejté anyanyelvünk értékeit, szépségeit. Nem alkuszik meg! Olvassuk csak el *Faludy György* 1940-ben Párizsban Kéri Pálnak írt, „Oda a magyar nyelvhez” című versének első két versszakát:

**Most, hogy a szobámban ér az est setétje,
te jutsz eszembe, Szent Gellért cselédje
s ajkad, melyről az esti fák alól
először szólt az ének magyarul.
Arcod tatár emléke már ködös,
de titkunk itt e földön még közös
s a te dalod zsong minden idegemben
itt, idegenben.
Magyar nyelv! Vándorutakon kísérő...
sértett gögömben értöm és kíséröm,
Kínok közt, gondjaimtól részegen,
örökzöld földem és egész egem,
bőröm, bérem, bírám
borom, míg bírom
és soraimmal sorsom túl a síron,
kurjongó kedv, komisz közöny, konok gyász:
mennyei poggyász...**

Hazánk nagyságát, a történelem igazságtalansága, a történelem égbekiáltó hibája megtépázta, kicsire zsugorította. Nyelvünk nagyságát, szépségét azonban máig nem sikerült elfojtani, kiölni, kiirtani az igazak szívéből. Büszkén dacolnak a viharral, tudván, nyelvünkön karcolást sem ejtett az idők szele, csak szépül, kristályosodik tőle ANYANYELVÜNK, NEMZETI KINCSENK!

SZAKONYI D. ELEMÉRNÉ

Budapest

Beregszászi platánok

(Beregszászban az azóta már elhunyt Kerényi Gyula bácsi kezdeményezésére éventént találkozunk a „régiszepek világ” diákjai. A találkozás a valamikori magyar gimnázium előtti platánfa alatt van a Vérke partján.)

Nem jelképe a tavasznak, nem faragták címerükbe országok és uralkodók, virága nincs ott az emlékezés csokrában, termése sincs ott az étkezők asztalán, törzse nem nyersanyaga dísz tárgyaknak, utódai nem „diákjai” faiskoláknak, elmúlását sem jegyzi a krónika, „csak van”, ott, ahol lennie kell: utak, utcák szegélyében, parkok díszeként, ahol csöndes, magába zárt-ságot mímelő szerénységgel fogadja a tavaszt, felfogja az utas és a történelem porát, önfeláldozóan kivédi a savas esők merényleteit, árnyat nyújt a megfáradt embernek, levélsátra alatt szerelmeseik találhatnak egymásra, tapasztaltak és bölcsök gondolatai érnek aszúvá. Nem tud írni, de lát, összegyűjt mindent, míves gyűrűbe raktározza az alatta-körülötte hullámzó életet. Mondják, hogy szokott sírni, ha bántják, ha vasfogak marak délcek törzsébe, ám ez nem igaz; a fűrészsír, ha belekényszerítik, s ha égiháború szélrohama tépi lombjait, a támadó jajgat és nyöszörög, mert szégyelli merényletét.

A platán nem török, nem hajlik, nem zuhan: csöndben, szerényen, ahogy él, elmúlik. Mikor eljön az ősz, levelei nem zsugorodnak, nem töredeznek, nem árasztanak penészszagot, hanem méltóságteljesen válnak el ágaiktól: mellszélességgel, arccal a végtelennel fordulva indulnak a föld felé, kéz a kézben, vagy éppen szorosan ölelkezve, hogy éltető talajuk, gyökeik védő-melengető lepellel legyenek: falevel bűcsűztatójuk az éj leple alatt történik – ne zavarják az éppen arra haladót vagy az ott pihenőt.

Sosem kérdeztem Töletek, Örökifjak: miért éppen a platánlevél a jelképek, mert úgyis tudom a választ: a platánnak minden levele egyforma, nincs szebb vagy értékesebb, a platán szerénysége nemes, a gimnázium kapuőre, múltatok vegyítiszta tanúja, az összetartozás szimbóluma, letéteményese, világba kényszerült és kényszerített bolyongásaitok világító-tornyja.

Láttalak Titeket többször is, amint gyülekeztek a platánfa alatt, láttam, átéltem reszkető újra-ölelkezéseket, a könnyeket, láttam, mint tűzitek szívetek fölé a platánlevelet, láttam, hogyan lassítja lépteit az elhaladó és süvegel meg tisztelettel Titeket, de tudom az idő múlását, halom, egyre rövidebb a névsor, egyre hosszabbak az életrajzok, szaporodnak a ráncok, halványul a könnyecseppek csillogása, gyengül a parola, a távoltságok is egyre messzebbre nyúlnak.

De a platánfa, ott az alma mater előtt, a Vérke partján, veletek szinkronban fogyasztja az időt és magát: meggörnyedtek ágai, érzi: az idén is kevesebben jönnek az emlékezés oltárához.

Jó Öregdiákok, ti is olyanok vagytok, mint a platánok: mindig másokért éltek, ami a szűk-ségen felül van, másnak adjátok.

Kérlek Titeket, immáron maréknyi csapat: ne hagyjátok meghalni a platánokat, ne engedjétek, hogy az emlékfák alatt eluralkodjon a csend, a közöny, a mozdulatlanság.

Sok évvel ezelőtt jómagam is vendég voltam egy öregdiák-találkozón. Ma is az imakönyvemben őrzöm a platánlevelet a sokatmondó zsoldár mellett: „Hol lomb hull, új mag ott tenyész / A lombhullást megelőzi a gyümölcsözés / Ember is majd pályát futva noha sírba tér / Áldást hagyva maga után, új életre kél...”

Szőllősy Tibor

A nagyszőlősi Kankó vár

Nagyszőlős és vára a tatárjárást követően emelkedik fel, amikor elpusztult az eredeti vármegyeközpont, a saját várral is rendelkező Sásvár (ehhez a településhez tartozott a megye nevét adó Ugocsa nevű helység is. Nagyszőlős és vidéke királyi tulajdon volt, itt húzódott a királyi vadaskert határa, erre utal a mai Szőlősvérgárdó neve is). Károly Róbert az oligarchák egyik legnagyobbikának, a Borsa nemzetségből származó Benedek (Beke) támkemesterek adományozta Szőlóst, aki itt erős várat építtetett. Később a Borsák Csák Mátéval szövetségben felkeltek a király ellen, aki Debrecen mellett verte le a felkelők seregeit. Borsa Kopasz nádor Sólyomkő várában esett fogságba, a király itt le is fejeztette.

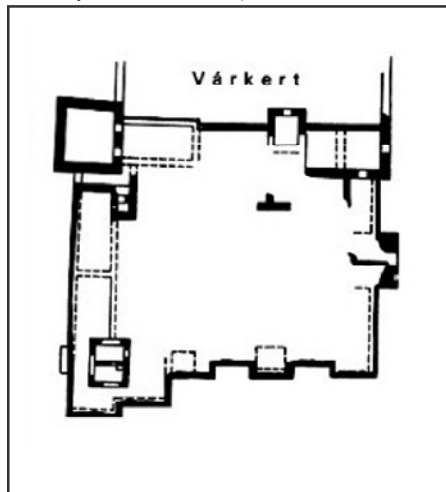
A szőlősi várat az ostromlók lerombolták, az uradalom a király első felesége, Mária tulajdona lett, később is királynéi birtokként szerepelt.

A szőlősi vár újjáépítése a Perényi család nevéhez fűződik, amely Zsigmond királytól kapta örök adományul hűséges szolgálataiért (Perényi Péter országbíró követeként Kis-Ázsiában járt egy törökellenes szövetség megkötése céljából, illetve a család tagjainak jelentős szerepük volt a királyellenes felkelés leverésében). Az 1399-ben kiadott oklevél várépítési engedélyt is tartalmazott, ebből következik, hogy a Borsák vára ekkor már nem állt. Néhány évvel később kapták meg Nyaláb várát is, így a Perényi család Ugocsa vármegye legnagyobb földbirtokosa lett (sőt egy ideig a huszti uradalmat is birtokolták).

A szőlősi ferences rendház építése Perényi Gábor és Perényi István nevéhez fűződik (mindketten a Frangepán családból házasodtak). A legendák szerint a török veszély elől ebbe a kolostorba menekítettek Kapisztrán Szent János ereklyéit is. A

ferences szerzetesek hosszú ideig élvezték a Perényiek jóindulatát, hiszen Perényi János is végrendeletében több kiváltságot biztosított számukra.

A mohácsi csata számos áldozatot kívánt a Perényi családtól is: Perényi Gábor ugocsai főispán, Perényi István máramarosi főispán és Perényi Ferenc nagyváradi püspök is a csatatéren maradt (a holttesteket Perényi Imre nádor özvegye, Kanizsai Dorottya temettette el).

Perényi Istvánné Frangepán Erzsébet (Isota) 1532-ben ismét férjhez ment, kezét a Felvidék egyik legnagyobb vagyonszerzőjének, Serédy Gáspárnak nyújtotta. Itt, mostohaapjuk udvarában tértek át a Perényi fiúk a protestáns hitre. Ebből a megfontolásból kötöttek házasságot is, Perényi Ferenc 1554-ben feleségül vette Bebek Ferenc lányát. Később apósával együtt elszakadt I. Ferdinándtól és János Zsigmond erdélyi fejedelem pártjára állt. Több alkalommal megtámadta a császári seregeket, amit megbosszulandó Wolfgang

Pucham tábornok megostromolta a nagyidai várat (*Perényi birtokát*) és lerombolta azt (a történetet Arany János is megírta *„A nagyidai cigányok”* című művében.)

Izabella királyné visszatérését követően Perényi elfoglalta a szőlősi kolostort és kifosztotta (a néphagyomány szerint azért, mert a szerzetesek fogva tartották a főúr lányát).

A császáriak sem maradtak tétlenek: Telekessy Imre felső-magyarországi főkapitány előbb a kovászói várat vette meg, majd ostrom alá vette a szőlősi várat is. A több napos ostromot követően Perényi Ferenc és családja fogságba esett.

A várat Székely Antal kapitány újjáépítette, de még abban az esztendőben az erdélyi hadak Balassa Menyhárt (*Balassi Bálint, a költő nagybátyja*) vezetésével megostromolták. Időközben Telekessy Imre is visszatért hadaival, így Balassa javaslatára megállapodást kötöttek, miszerint a védők minden ingóságukkal elvonulhatnak, a várat pedig lerombolják.

Ez 1558-ban történt, a vár azóta is romjaiban áll...

A szőlősi várat a néphagyomány Kankó várának nevezi. Az elnevezés a ferences szerzetesek durva kalikójából készült csuhájáról származik. A Kankó név 1573-ban fordul elő először írásban.

Egy másik néphagyomány szerint Kankó egy rablólovag volt, aki Szőlősről és Nyaláb várából tartotta rettegésben a környéket. Kankó nevéhez fűződik *„A szép asszony dombja”* mondája is.

Az elhagyott várat és környékét a környékbeliek az elmúlt évszázadok során a teraszos szőlőművelés *„építőanyagául”* használták.

A vár négyszög alaprajzú, sarokbástyás épület, amelynek egyik sarkán állt a lakó torony. Az 1—1,25 méter vastagságú falak kőből készültek.

Visk

Visk Máramaros vármegye egyik legnagyobb települése az öt koronaváros egyike volt, amelynek vára Huszt megépülte előtt a sóbányák védelmét látta el. A viski vár felépülése az utolsó Árpád-házi királyok idejére tehető. 1271-ben előbb V. István, majd később IV. (Kun) László adott engedélyt a Huntpázmány-nemzetségből származó Mykov (Mikó) és Chepán (Csépan) vitézeknek a várépítésre. A kiváltságot azért kapták, mert testvérük, Echelleus (Ekhellős) az Ottokár cseh király ellen folytatott háborúban hősi halált halt.

A testvérek később részt vettek abban az ütközetben is, amelyet Habsburg Albert és Nassaui Adolf a német császári trónért folytatott (III. András király Habsburg Albert veje volt), amelyben Chepán különösen kitűnt bátorságával. Éppen ezért a király ismét meg-

erősítette őket birtokukban, amelyet később, 1300-ban a család *„a király és az ország rendjei kérésére”* lemondott birtokáról (cserébe 3 ugocsai falut — Rakaszt, Feketeadót és Nyírteleket — kaptak). Ebben az időben Visk lakosságát a III. Béla idején betelepített szászok alkották. Számukra Károly Róbert 1329-ben kiváltságlevelet adott ki.

Visk várának romlása a huszti vár felépülése után indult meg. Újjáépítésére valószínűleg azért nem került sor, mert a medrét folyton változtató Tisza csökkentette a bal oldali útvonal szerepét. Mára csak a Várhegy neve őrzi az egykori viski vár emlékét. Különlegessége, hogy nemzetségi várnak épült, s csak később került királyi tulajdonba. Különlegessége, hogy nemzetségi várnak épült, s csak később került királyi tulajdonba.

Felejthetetlen napok Kárpátalján

Mi, anyaországi magyarok, amióta hátrón túlra utazni lehetett, beutaztuk a Kárpát-medencét, sőt, Európa számos országát, ám sokan nem jutottunk el Kárpátaljára, noha szeretnénk volna. De ez nem rajtunk múlt.

A Vitézi Tájékoztatóban letem rá a Kárpátaljai Szövetség felhívására, amely 5 napos turistaútra invitálta az érdeklődőket.

Kedves Olvasó, ne várjon írásomban részletes útibeszámolót, mert a nagyon sok élmény egy egész újságot betöltene. Érzéseket, benyomásokat írnék le, olyanokat, amelyek a leginkább felejthetetlenek.

Első napon az ungvári skanzen ragadt meg. A háború alatt ilyen faházakat láttunk a Tisza melletti falvakban. Ezt a „túrát” a Magyar Királyi Honvédség szervezte 1944 októberében. Persze ez az út merőben különbözött a mostanitól. Igaz, izgalomban bővelkedett az is, még „zeneszolgáltatás” is volt, orgonamuzsika, amelyet a szovjet „sztalinorgonák” szolgáltattak.

Tiszaújlakon megtekinthettük az oszlop tetején álló, kiterjesztett szárnyú turulmadarat, amely II. Rákóczi Ferencnek az 1703-ban ezen a harcmezőn aratott első győzelmét hirdeti 1906 óta. Nemcsak a könyveknek, a szobroknak is megvan a soruk: 1945-ben ledöntötték a szovjetek, s miután ők is „ledőltek”, a kárpátaljai magyarok 1989-ben újra felállították az emlékművet.

Bene községben lakunk. Megérkezésünk estéjén a polgármester fogadott bennünket igazi magyaros vendégszeretettel. Még aznap este a színmagyar település diákjai kedves műsorral szórakoztatták a kissé elfáradt magyar csapatot. Házigazdáink valóban lesték még a gondolatainkat is, így a falusi turizmusról csak a legjobbakat mondhatom.

Az itteni lakosság – a kevés számú magyar is – igen nagy munkanélküliséggel, szegénységgel küzd, megragad minden lehetőséget, hogy túlélje a nehézségeket. Ez a magyarság – amely minden tisztelet megérdemelt – hasonlít ahhoz a fenyőfához, amely a szikla peremén kicsiny földdarabba kapaszkodik, dacolva a viharokkal – él, mert élni akar.

Csetfalva Bene határában van. Szerencsétlen fekvése miatt a 2001-es tiszai árvíz gyakorlatilag elmosta a községet, de csodálatos gótikus temploma a még szebb fagerendás harangtornyával megmaradt. Kazettás mennyezetét nem győztük bámulni, csodálatunk jeléül kis csapatunk önkéntelenül is a legszebb zsoltárokat énekelte.

Elrejtett zászlók, elrejtett emléktáblák: a diktatúra alatt az egyik református temp-

lom I. világháborús emléktáblája úgy élte túl a rombolást, hogy a templom gondnoka – akire a hatóság a fekete márványtábla megsemmisítését bízta – egy nagyon szegény hívő temetésekor a sírba rejtette azt. Negyven évi sírba rejtőzés után, feltámadva újból hirdeti a magyar hősi halottak nevét. Mert volt korszak, amikor a halottainkat nem volt szabad elsíratni sem. Pedig Kárpátaljának 1945 után lett volna sírnivalója az elhurcolt férfiakért, akikért a harang sem szólhatott éveken át.

Vereckei-hágó: számomra átvitt értelemben szent hely ez, szent hegy, akárcsak a Hargita. Eddig Feszty Árpád körképén csodálhattam meg több ízben, de bármilyen szép a panorámakép, a valóság, a modell még csodálatosabb. Ez volt utazásunk csúcspontja, ahol az emlékmű „romjainál” elénekeltek a himnuszt, majd egy terített hosszú asztal mellett emlékezhetünk Árpád fejedelmünkre, a magyarok bejövételére.

Helyi idegenvezetőnk közül Marikát említeném. Igazi magyarságára jellemző: amikor az első órákban megkérdeztem tőle, hogy délután 5 óra alatt ukrán vagy magyar időt kell értenünk, nyelvi felháboró-

“Asszonyvallató” a Kárpátokban

dással közölte, hogy a Kárpátalján élő magyarok magyar idő szerint élik az életüket, magyar tévét néznek, a magyar rádió adásait hallgatják. A többi nem is mondta, miért mérik a múlt időt magyar idő szerint.

Köszönet a remek idegenvezetésért, az igazi magyarságukért. Köszönet Petruska Mártának, a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagjának a szervezésért, azért, hogy a rövid idő alatt sok mindent megtudhattunk erről a természeti kincsekben oly gazdag országrészről, a havasokról, a tengerszemekekről.

Kárpátalja megismerését a hazáját szerető minden magyar honfitársamnak szívvel ajánlom. Biztos vagyok benne, hogy ugyanolyan élmény lesz számukra is a látogatás, mint amilyen nagy élmény volt a mi számunkra.

DR. OLÁH VILMOS
Siófok

Ismét segítettek

Lapunkban már több alkalommal beszámoltunk arról, hogy az Ausztráliában élő Antal Péter és felesége, Antal Ilona pártfogásába vette a beregszászi Ilosvay családot, akik családi típusú gyermekotthont alakítottak ki házukban, illetve a Beregszászi Kossuth Lajos Középiskolát és erejükhez mérten a Kárpátaljai Szövetség programjait is támogatják. Ezúttal 28 ezer, illetve 20 ezer forinttal járultak hozzá a két intézmény fenntartási költségeihez.

Antal Péter úr tájékoztatta szerkesztőségünket arról is, hogy Bárdos István, a Kossuth Lajos Középiskola tanára, cserkészvezető jelezte: anyagi gondjai vannak a cserkészmozgalom szinten tartása terén. Támogatónk kifejtette, hogy jelenleg nem tudnak több elkötelezettséget vállalni. Javasolta viszont, hogy a Kárpátaljai Szövetség adja ki verseit, a könyv forgalmazásából befolyt összeggel támogatná a rászorulókat.

Köszönjük az Antal házaspár irántunk való jóindulatát, de sajnos a Kárpátaljai Szövetségnek nincs lehetősége könyvkiadással foglalkozni. Ausztráliai támogatónk egyik versét alább közöljük. A Kárpátaljai Szövetség nevében megköszönjük eddigi támogatásukat és jó egészséget kívánunk mindkettőjüknek.

A Kárpátaljai Hirmondó szerkesztősége

Hallgatagság

A víz pereg, a Föld kerek,
S háborognak a tengerek...
Mivé lesznek az emberek
Ha jónak lenni felejtének?

Ha csillagokra tekinthetek,
Akkor fényben elmélkedek,
„A fény örök, a fény remek,
Miért nem mondjátok, emberek?”

Fény és szavak ha megszűnnek,
Vége lesz a fegyelemnek.
Hála legyen az Istennek,
Mert vannak még jó emberek!

Egy kárpátaljai kislány segítséget vár

Gazda Diana kárpátaljai kislány kéri a Kárpátaljai Hirmondó olvasóinak segítségét. Diana mandulaműtét szövődmenyeként kóros izomgyengeségben szenved. Izmainak hirtelen kimerülése, illetve a légzési zavarok miatt a beteg állandó felügyeletet igényel. Csupán a négyóránkénti gyógyszer bevitelével tudja a légzésbénulást megelőzni. Hogy állapota ne rosszabbodjon, rendszeres anyaországi szakorvosi ellenőrzésre van szüksége. Magyarországon tartózkodásához és az orvosság beszerzéséhez kéri az anyagi támogatást.

Kedves Olvasóink! Aki pénzt tud felajánlani Gazda Diana gyógykezelésének támogatására, adományát csekken küldheti el a Kárpátaljai Szövetség 1171 1034-20834951-es számlaszámára. Abefizetést a közleményrovatban Gazda Diana névvel jelölje.

Legközelebbi rendezvényeink:

2007. július 19–22. Borfalu Csopak (Strand előtti parkoló)

2007. július 27–29. Borfalu Miskolc (Városház tér)

2007. augusztus 16–20. Borfalu Budapest ('56-osok tere)

2007. augusztus 31 – szeptember 2. Borfalu Pécs

2007. szeptember 7–9. Borfalu Százhalombatta

Bővebb információ:

Gede Katalin rendezvényigazgató

Telefon: 30/552-7030

E-mail: gede.kata@borfalu.hu

Benedekné Kövér Katalin programigazgató

Telefon: 30/961-4672

E-mail: benedek.katalin@borfalu-borteka.hu

Honlap: www.borfalu.hu

A borfalu rendezvénysorozat a Magyarországon működő borászatok hazai és a külföldi vendégek általi megismertetését tűzi ki célul a borturizmus fellendítésére. A fentiek alapján a borfalu a közvetlen kapcsolat létrejöttét segíti borász és fogyasztó között, kereskedő kapcsolatásával.

A borfalu célul tűzi ki a bortelepülések közvetlen bemutatását és így a kulturális program összeállítását elsősorban a borfalvak hagyományaira, népművészetükre épül. A borfalu lehetővé teszi más magyar települések bemutatását is elsősorban gasztronómiai, természeti, és kulturális értékeiket.

A borfalu fő kulturális programja az egyetemes magyar zenekultúra jeles képviselőinek bemutatása.

A borfalu célul tűzi ki, hogy teljes gazdagságában bemutassa Magyarországon és külföldön az egyetemes kultúra elválaszthatatlan részét képező borászatunkat, illetve ennek gazdáit, azaz 588 „borfalut”.

Egy-egy vidéki városban 6–8 borsátorral 20–25 borászt, 10–15 tematikus borfalut tudunk bemutatni. Minden egyes településre külön stratégia készül, amely két részből áll:

*A/ a közvetlen környezetében lévő borfalvak és borászatok bemutatása;

*B/ a település lakosságára jellemző idegenforgalmi célúvonalon fellelhető borászatok, borfalvak népszerűsítése.

A borfalu elválaszthatatlan része a hiteles magyar gasztronómiai kultúra, így a kínálatban semmilyen formában sem található meg a gyorsétkezékre jellemző, illetve az áruházláncok polcain fellelhető ételek.

A borfalu családi ünnep, a borászati és szőlőművelési hagyományok megismertetése, bensőséges, nem harsány rendezvény, melynek során a kamara jellegű előadások, programok, zenei csemegék legszélesebb skáláját vonultatjuk fel részben magyarországi, részben az 1882-es térkép szerinti területeken élő művészekkel.

Ha végre itt a nyár

Pihenjen vigyázva

Kevés kellemesebb dolog van a világon, mint a napfény, a nyaralás, a lenge nyári ruhák és szellők, a vízparti nyár. Az egész évi fáradtság, stressz, rohanás után, amikor végre jól megérdemelt szabadságunkat töltjük, hajlamosak vagyunk elfeledkezni az óvatosságról. Csak fekszünk a napon és ülünk a vízparton, mert nyaralni, barnulni, pihenni akarunk. Gyorsan, bármi áron. Összeállításunkkal nem szeretnénk kedvét szegni, csak figyelmeztetni a nyár néhány könnyen elkerülhető veszélyére. Azért, hogy valóban tökéletes legyen a nyár.

Napozáskor a napfény után vágyakozó, sápadt bőrnek három hétre van szüksége ahhoz, hogy saját védelmi rendszerét kiépítse. Addig nem tanácsos egyszerre húsz percnél tovább tartózkodni a napon. A napozás káros hatásaiért a tudósok eddig kizárólag az energiában gazdag UVB-sugarakat tették felelőssé. Ezek közvetlenül a sejteket támadják meg, ezért a leégés fő okozói.

Ma már azonban tudjuk, hogy a nagyobb hullámhosszú UVA-sugarak is részt vesznek a folyamatban: csökkentik a bőr nedvességtartalmát, meggyorsítva az öregedési folyamatot. Elősegítik továbbá az úgynevezett szabad gyökök keletkezését. Bőrünk csupán az UVB-sugarak ellen képes védekezni. Az UVA-sugarak akkor is ártalmasak maradnak, ha már szépen leburnultunk.

A helyesen adagolt napfény gyógyító erejű

Fokozza a szerotonin (a boldogsághormon) termelődését, ezáltal javítja a hangulatot, növeli a szexuális érdeklődést, serkenti a vérkeringést, gyorsítja az anyagcserét, javítja a koncentráció-készséget, aktivizálja a bőrben lévő D-vitamint, erősíti a csontokat, csökkenti az éhséget, a fálási rohamokat, erősíti az immunrendszert.

A túlzásba vitt napozás megbetegít

A túl erős sugárzás megterheli a szervezet védelmi rendszerét, fokozza a melanin pigment termelődését, a bőr ráncossá válik és elvékonyodik, az arra érzékenyeknél megjelennek az allergiás napkiütések, leégünk.

Hogyan védekezzünk?

11 és 15 óra között csak árnyékban tartózkodjunk, gondoljunk arra, hogy tenger mellett és magas hegyekben akár másfélszer intenzívebb is lehet a sugárzás, bőrünknek megfelelő napvédő szereket használjunk, gyerekeinkre még fürdés közben is adjunk vékony trikót, fejükre kis sapkát.

Gyerekveszélyek

A gyerekek bőre kevesebb festékanyagot termel, mint a felnőtteké. A kicsik im-

munrendszere még nem tökéletes, a bőrsejtek károsodása nehezebben gyógyul. Ezért rájuk fokozottan vigyázni kell. Egész nyaralás alatt magas faktorszámú, gyerekek számára készült fényvédőket tanácsos használni. Bár ezek drágábbak, nem szabad spórolni velük. Csak vízálló készítményeket érdemes venni, de ezekkel is meg kell ismételnünk a bekenést minden fürdés után. Tanácsos kerülni az illatosított, tartósítószeres fajtákat.

11 és 15 óra között adjunk a gyerekekre vékony pólót és sapkát is. Ha a szabadban alszik, mindig tegyünk napernyőt fölé és takarjuk be vékony, lehetőleg fehér lepedővel. Gondoskodjunk a bőséges folyadék-pótlásról. A fertőzések elkerülése érdekében vigyázzunk arra, hogy a gyerek ne játsszon meztelenül a homokban. Fürdés után nemi szerveit gondosan mossuk meg és töröljük szárazra. Fordítsunk különös gondot a lábujjak és hajlatok szárazon tartására.

Fertőzések

Különösen strandokon, a nem természetes tisztulású vizekben vagyunk kitéve a gombás fertőzéseknek. Legtöbbször két gombafajta: a Candida albicans és a Toluopsis glabrata megtelepedése gyakori. Ezek a kórokozók égető, viszkető érzést okoznak. Szaporodásukat elősegítik a műszálas fehéreneműk, a nedves fürdőruhák. Ezért érdemes gyakran zuhanyozni, pamut alsóneműt viselni, fürdés után száraz ruhába bújni és hintőport használni. A gombás fertőzések kezelése az orvos dolga.

Kiszáradás

A nagy melegben fontos a folyadék megfelelő pótlása. A folyadékhiány nagyon veszélyes lehet. A túlzott meleg ellen a szervezet izzadással védekezik. Az intenzív verejtékezést gyógynövényekből készült teákkal (csalán, diólevél, tölgyfakéreg, zsurlófű, zsályalevél) is enyhíthetjük. Ezek a teák a nyári forróságban is üdítőbben hatnak, mint a jéghideg italok. Ha az elvesztett folyadékot nem pótoljuk, fellép a kiszáradás

veszélye. Ilyenkor a test vízleadása nagyobb, mint vízfelvétel, s a szervezet segélykérő jeleket ad, szédülünk, csökken a vérnyomásunk, fáj a fejünk. Ilyenkor tanácsos azonnal inni, lehetőleg szénsavmentes, kevés citrommal és cukorral ízesített ásványvizet. Még jobb azonban, ha nem várjuk meg a tünetek jelentkezését, hanem naponta legalább három-négy liter folyadékot veszünk magunkhoz.

Rovarcsípések

A szúnyogcsípések megelőzése nehéz. Hűsítő rázókeverék segíthet a viszketés csillapításában. Nagyon kellemetlen a bögölyök csípése is. Különösen a nyári zivatarok előtt támadnak e rovarok. A kullancsokat mihamarabb távolítsuk el a bőrből. A méh- és a darázs csípést is vegyük komolyan. Ezeknek a rovaroknak a csípését legjobban a jéges borogatás enyhíti. A tüneteket kalcium-pezsztótablettával csillapíthatjuk. Túlérzékenység esetén azonban forduljunk orvoshoz.

Szemünk fénye

A napfény megegetheti a szem felszínét, leggyakrabban kötőhártya-gyulladás okozza. Azonban, ha a szemet rendszeresen éri az erős fény, olyan súlyos elváltozások is kialakulhatnak, mint a szürke hályog, amely súlyos egészségügyi probléma az egész világon. A szürke hályog felelős a komoly látásromlások mintegy feléért. Számos laboratóriumi vizsgálat igazolta, hogy kapcsolat van a napfény és a szürke hályog kialakulása között. Ezért tanácsos védeni a szemet. Ha tehetjük, ne spóroljunk a napszemüveg vásárlásakor. A jó napszemüvegek képesek kiszűrni gyakorlatilag az összes UV-sugárzást.

„Vannak vidékek legbelül”

Kron Zsuzsa kiállításának margójára

A tavaszi Kárpátaljai napok rendezvénye-
ihez kapcsolódó kiállításon ismertem meg
Kron Zsuzsát és az ott látott néhány képe
miatt beleszerelmesedtem az általa megálmo-
dott mesebeli tájakba. Látva hegyeit, folyóit,
mezőit és templomait, Kányádi Sándor Elő-
hang című versének utolsó sorai zsongtak
bennem: „vannak vidékek viselem /akár a
bőrt a testemen / meggyötörtén is gyönyörű
/tájak ahol a keserű/ számban édessé ízesül
/vannak vidékek legbelül.” Erre a belső vi-
dékre voltam kíváncsi, amikor találkozára in-
vitáltam. De ne vágjunk a dolgok elébe.

Történt pedig, hogy 2007. június 11-én a
Magyarok Háza Csontváry termében a Kár-
pátaljai Szövetség közreműködésével immár
önálló kiállításon találkozhatott a festőmű-
vész és a műpártoló közönség.

A kiállítást Kopin Katalin beregszászi
születésű művészettörténész nyitotta meg,
aki többek között hangsúlyozta: Kron Zsu-
zsa műveit szemlélve olyan érzésünk támad-
hat, hogy egy színes kaleidoszkópba pillan-

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesü-
letének, a Magyar Vízfestők Társaságának,
a Művésztanárs Társaságnak, valamint a Fő-
városi Festő Stúdióknak.

Arról istudomást szerezhete-
tünk, hogy a világ hány or-
szágában volt kiállítása – túl
a hazai rangos megmérette-
téseken – Dél-Koreától
Olaszországig, Franciaor-
szágig. De én igazából arra
a hamuba sült pogácsára
voltam kíváncsi, amit a fes-
tőművész otthonról hozott.

Hát kezdjük, mondta. Ül-
tünk a Csontváry teremben
a különleges színektől fény-
lő festmények alatt és kicsit
megmártóztunk az idő hab-
jaiban.

Kron Zsuzsa 1951-ben
született Ungváron egy
„boldog szigeten”. Bár
gyermekkorra a háború utá-
ni körülmények miatt nem
volt felhőtlen, mégis csillogó szemmel gon-
dol vissza a Sváb utcai nagy házra, a hatal-
mas kertre. Édesapja és édesanyja egy-egy
kilencgyermekes családban nőtt fel, így szá-
mos unokatestvérrel osztotta meg ezt a vilá-
got.

A szüleinek köszönhet min-
dent, amit a festészetben elért,
mondta. Érzékeny, minden szép
íránt fogékony édesanyjának (aki
már 85 esztendősen és ma is Ungvá-
ron él) és rendkívül szorgalmas,
kötelességtudó édesapjának, aki
pár éve hunyt el. Szülei műgyűj-
tők voltak, így Zsuzsa személye-
sen ismerte a „nagyokat”: többek
között Sütő Jánost, Glück Gábort,
Kassai Antalt, Manajlo Fedort,
Kocka Andrást. Művészetének
alakulására nagy hatással volt Er-
délyi Bélának, a kárpátaljai festő-
iskola megalapítójának expresszív

festésze, de említhetné Prihogyko
Vjacseszlav munkáit is.

... 1968-ban érettségizett az Ungvári Zal-
ka Máté Középiskolában. 1970–1976 között
elvégezte az Ungvári Állami Egyetem kémia-
biológia szakát. Érdekes módon akkor még
sem neki, sem a szüleinek nem jutott eszébe,
hogy valaha festő lesz, mivel a képzőművé-
szet iránti érdeklődés a családban természe-
tes jelenség volt. Aztán férjhez ment, Ma-
gyarországra költözött. Majd elvált és meg-
találta párját, akivel ma is boldog házassá-
gban él. 1992-ig hivatalban dolgozott. Tizen-
öt éve szabadfoglalkozású képzőművész.

Elmondta: Bakonyi Mihálytól, a Főváro-
si Festő Stúdió vezetőjétől tanulta meg a
pasztell használatának mesterfogásait. A stú-
dió tagjaként számos mesterkurzuson vett
részt, látásmódját franciaországi és olaszor-
szági tanulmányutak formálták.

Vincze Angéla, Kron Zsuzsa művészeté-
nek egyik méltatója leszögezi: a festő nő sa-
játos kifejezőeszközeit utazási élményeiből
meríti, vonzódik a nagy külső terekhez, a ter-
mészethez. Szereti megfesteni a távoli he-
gyeket, az ezekben elegendő hangulatos kis
városok utcáit, a melegen izzó földet és a
tájba simuló embereket.

A fenti sorokat olvasva úgy érzem, meg-
fejtetem a titkot: sokszor a reminiscencia, a
szomorkás emlék munkál ecsetje alatt: Kron
nagyapapa főjegyzősege idején édenkert volt
a nagy kertes ház. Az 1963-ban államosított
kerttel együtt valami elveszett. Elfogytak az
ungvári Sváb utca lakói is: ki meghalt, ki ki-
települt Németországba, a hagyományok ör-
zése már csak a belső életterekre korlátozó-
dik. Édesanyjának hat testvére és a nagy-
mama is a felosztott Kárpátaljai Felvidékre
szakadt részére került, ugyanis Szelmencen
éltek. Egy nép, s azon belül sok család tra-
gédiája is, hogy határ szabdalta a nemzet-
testet. Zsuzsa édesanyja hosszú évekig csak
a határt jelölő drótkerítésen át tudta megmu-
tatni gyermekeit legközelebbi hozzátartozó-
inak. Ébből az élményből született „Elszaki-
tottan. A két Szelmenc” című festménye.

Az alkotások másik nagy tematikai cso-
portját a szakrális művek képezik. Kron Zsu-

(Folytatás a 40. oldalon)

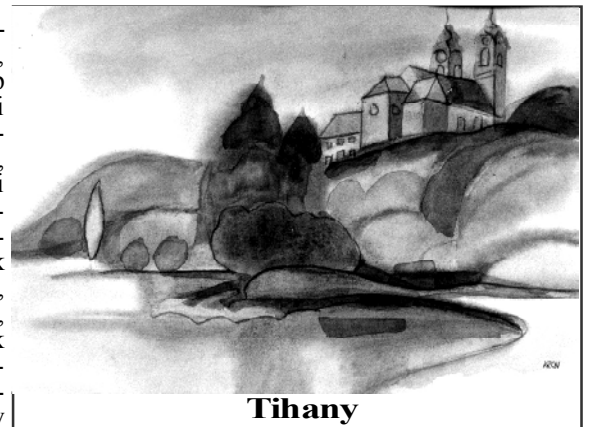

Balaton

tottunk, amely varázslatos, megismételhetel-
ten motívumokat tár elénk. A mélytűzű, izzó
vörösök, a végtelen mélységeket és magas-
ságokat sejtető kékek, a perzselő nap erejét
idéző sárgák szimbolikus tartalommal bírnak
művészetében.

Kron Zsuzsa mozgalmal „kubo-ex-
presszív” tájképeket komponál. Az élénk tá-
rult tájat felszabdálja, szerkezeti elemeire
bontja, majd egymásra vetíti a különböző
nézőpontokat. Az elforgatott, megdöntött
házak és fák dinamikus képi struktúrát te-
remtenek. Az élénk klorit alkalmazása to-
vább erősíti ezt a vibráló optikai hatást. A
művésznő a mélység-magasság, valamint a
nagy távlatok érzékeltetésére építi műveit.

Igen, a művek. De vajon milyen az ember,
akit mögöttük sejtnek? A száraz életrajzi
adatokat bárki elolvashatja a kiállítások kap-
csán nyomtatott meghívókon. Megtudhat-
juk, hogy Kron Zsuzsa milyen világhírű fes-
tők mesterkurzusain vett részt, hogy tagja a

Tihany

Szemelvények kárpátaljai eseményekből

ELISMERÉSEK

Magas állami kitüntetésekkel adott át neves kárpátaljai közéleti személyiségeknek **Bársony András**, a Magyar Köztársaság rendkívüli és meghatalmazott kijevi nagykövete. **Vass Tibor**, a Kijevi Lavra főigazgató-helyettese és **Nagy Béla**, a Kárpátaljai Református Egyház világi főjegyzője a Magyar Köztársaság Érdemrend Lovagkeresztjét, **Magyar László** képzőművész a Magyar Köztársaság Arany Érdemrend Keresztjét, **Magyar Árpád**, **Benkő György** képzőművész és **Gromova Natália** pedagógus a Magyar Köztársaság Ezüst Érdemrend Keresztjét vehette át.

Jászai Mari-díjjal tüntették ki **Szics Nellit**, a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház művésznőjét.

MÁRCIUS

*Kétnapos konferenciát szervezett a kárpátaljai magyar iskolai könyvtárosok számára a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség Beregszászban. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Kölcsey Ferenc Kollégiumának előadótermében mintegy félszáz könyvtáros jelent meg.

* Március 15-én, nemzeti ünnepünk alkalmából a budapesti Nemzeti Kamara Színház adott ünnepi előadást a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színházban „*Petőfi nem alkuszik*” címmel. Az **Usztics Mátyás** színművész-rendező-igazgató társulata által előadott emlékműsorban szerepet vállalt a debreceni Népi Együttes és a Csúrdöngölő zenekar is.

*A napokban partiumi küldöttség látogatott Beregszászba **Violed Solschi**, Szatmárnémeti polgármester-helyettesének vezetésével. Mivel ez év január 1-jétől Románia már EU-tagállam, a delegáció elsődleges célja a határokon átívelő kapcsolatokat támogató brüsszeli INTERREG-program minél hatékonyabb kiaknázásához szükséges tájékoztató és kapcsolatkialakítás volt. Ennek érdekében munkalátogatást tettek **Gajdos Istvánnál**, Beregszász polgármesterénél is.

* Hetedik alkalommal rendezték meg Beregszászban a nemzetközi borfesztivált. Az ünnepség keretében beiktatták a Szent Vencel Borrend új lovagjait, megkoszorúzták **dr. Linner Bertalan** sebészfőorvos, neves szőlőnemesítő és borász mellszobrát

*Több ezer kötetből álló könyvtárat kapott a magyar

államtól az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Történelem és Európai Integrációs Tanszéke. Az ajándékot **Bársony András**, Magyarország ukrajnai nagykövete adta át.

*Nemzeti ünnepünkön a MÉKK, az UMDSZ ISZ és a Duhnovics Társaság közös szervezésében emlékülést tartottak „Ruszinok és magyarok a szabadságharcban” címmel a társaság székházában, majd az ünnepség a Petőfi-téren folytatódott.

*Kopjafát avattak a márciusi ifjak emlékére Palágykomoróc görög katolikus templomának udvarán. A kopjafát a sátoraljaújhelyi Patrónus Alapítvány és az általános iskola közössége állította. A rendezvényen felszólalt **Szajtó Gábor**, a Patrónus Alapítvány elnöke és **Fehér József**, a Kazinczy Ferenc Múzeum igazgatója, aki kitért arra is, hogy a három leghíresebb márciusi ifjú, Petőfi Sándor és Jókai Mór mellett Vasvári Pál (eredeti nevén Fejér Pál) nagyapját, Fejér Jánost Bacsinszky András munkácsi görög katolikus püspök szentelte pappá 1774-ben, aki ezt követően 1781-ig Mándokon, majd pedig 1795-ig itt, Palágykomorócon szolgált. Kárpátalján született fia, **Vasvári Pál** édesapja is, aki szintén megyénkben teljesített papi szolgálatot.

* A főiskolán rendezett Rákóczi-napok megnyitásként felavatták Zrínyi Ilona mellszobrát. Az ünnepségen **dr. Orosz Ildikó**, a tanintézet elnöke az esemény jelentőségét méltatva kiemelte, hogy a Beregvidék népe mindig is szerette és tisztelte a Rákócziakat. A bronzszobrot – **Berek Lajos** szob-

rász művész alkotását – **dr. Soós Kálmán**, a főiskola rektora leplezte le, rámutatva, hogy Zrínyi Ilona a magyarság számára a haza- és szabadságszeretet jelképe. Végezetül **Gulácsy Lajos** nyugalmazott református püspök és **Bohán Béla** római katolikus plébános megáldotta az emlékművet.

*Tárlata nyílt néhai Veres Péter neves festőművésznék, a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága alapító tagjának. A festő munkáit a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola nagytermében állították ki.

*Négy ország kistérségeinek kezdeményezésére olyan régió alakult, amelynek célja Magyarország, Románia, Szlovákia és Ukrajna határ menti területeinek összehangolt fejlesztése. Az új csoportosulás az Ung, a Tisza és a Túr vonzáskörzetének 216 települését foglalja magában.

ÁPRILIS

* Tisztújító közgyűlést tartott a Magyarok Kijevi Egyesülete (MKE). Mind a leköszönő elnök, **Vígh János**, mind az újonnan megválasztott, **Vass Tibor** a Kijevi Magyar Ház helyzetét említette a leg súlyosabb, a magyar közösséget negatívan érintő problémaként.

*A Beregszászi Görög Katolikus Esperesi Kerület a 90. éve született dr. Ortutay Elemér áldozópap tiszteletére emléktáblát avatott alma materében, a Vérke-parti város Bethlen Gábor Magyar Gimnáziumának falán.

* A Tiszapéterfalvai Kölcsey Ferenc Középfelsőiskola tanulóinak előadásában a virágvasárnaphoz és húsvéthoz kapcsolódó egyházi és világi szertartások és szokások kialakulásának hátterét, valamint a Tiszahátra jellemző húsvéti hagyományokat ismerhették meg az érdeklődők a Tiszapéterfalvai Tájékoztató virágvasárnap rendezvényén.

* Az évtizedes hagyományok folytatásáról és a kapcsolatok erősítésének lehetőségéről tartott eszmecsere Csap és Záhony polgármestere. Szóba

került a határon átnyúló együttműködésben rejlő lehetőségek sorában a hulladék-elhelyezés, a vízszolgáltatás, a szennyvízelvezetés és -tisztítás problémaköre is.

* Színes programmal lepte meg a kultúra barátait az Égtájak Művészeti Találkozó. Beregszászban a Lendvai Diáxinpad előadta a „Van, aki forrón szereti” romantikus vígjátékot. Eszenyben, Tiszapéterfalván és Beregszászban hét határon túli régió néptáncegyüttesének találkozója került sor, Tiszapéterfalván pedig Kárpát-mendencei magyar értelmiségi fórumot rendeztek.

* Az Euroclip–Eurokapocs Közalapítvány támogatásával a Gordiusz Magyar Diákszövetség szervezésében a fiatalok a fiatalokért az Európai Unióban címmel kontaktnapra és szakmai konferenciára került sor Beregszászban.

MÁJUS

* Tizenkettedik alkalommal rendezték meg a Kárpátaljai Katolikus Ifjúsági Találkozót, amelynek fő helyszíne a munkácsi Szent Márton székesegyház volt. A megye magyarok lakta járásából több mint 160 fiatal vett részt az összejövetelen, amelynek a főelőadója **Losák István** rahói plébános volt.

* Kovács Vilmos emléknapot rendeztek Gáton. **Dupka György**, a MÉKK elnöke Kovács Vilmosra, a költőre, íróra, polgárjogi harcosra, **Barzso Tibor**, az Együtt olvasószervezet vezetője a barátára, kollégára emlékezett. Az iskola falán elhelyezett emléktáblát Román Erika, a tanintézet igazgatója, **Kovács Gábor**, Kovács Vilmos fia és **Lőrincz Béla**, Gát polgármestere leplezte le.

* Vidékünk egyik legnevesebb botanikusának, a száz éve született **dr. Fodor István** biológus-professzornak a tiszteletére emlékülésre került sor Budapesten. A rendezvényen jelen voltak a tudós egykori kollégái és a Kaliforniában élő ifj. **Fodor István** egyetemi tanár, a tudós fia.

* Kettős ünnepet mel-

Szemelvények kárpátaljai eseményekből

■ tatott a nagymuzsalyi gyülekezet: a 700 éves református templom és lelkésze felszentelését. A gyülekezet töretlenül, kirtartó gyűjtésének köszönhetően kívül-belül megújult Isten házában **Estók István** lelképásztor letette az esküt.

* Tizenegyedszer rendezték meg az Ungvári Művészeti Napokat. A Kárpátaljai Nemzetiségi Központban a MÉKK szervezésében könyvbemutatókra, **Réti János** festőművész kamarakiállításának megnyitójára került sor.

* **Kocsis Károly** ismert geográfus, az MTA Földrajztudományi Kutatóintézete főmunkatársa és a Miskolci Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára vezetésével 40 tagú tanári delegáció kereste fel Kárpátalja magyar történelmi nevezetességeiről ismert helységeit egy tanulmányút keretében. Ungváron találkoztak **Dupka Györggyel**, a MÉKK elnökével, aki eladást tartott a kárpátaljai magyarság helyzetéről, bemutatta az Együtt c. irodalmi, művészeti és kulturális folyóirat legújabb számát is. **Kocsis Károly** szerint jó kapcsolatot alakítottak ki az Ukrán Tudományos Akadémia Földrajztudományi Kutatóintézetének munkatársaival, közös vállalkozásba fogtak, együttműködési programjuk keretében hamarosan megjelentetik az európai módszerekkel elkészített *Ukrajna etnikai térképét*, ezt megelőzően **Kocsis Károly** munkatársaival már kiadta Szlovákia (2000), Kárpátalja (2001), Horvátország (2003) etnikai térképét is.

* A Kárpátaljai Nemzetiségi Központban a MÉKK megrendezte az UMDSZ ISZ közreműködésével a XIV. Ungvári Művészeti Napokat. A megnyitón **Dupka György**, a MÉKK elnöke bevezetőjében elmondta, hogy a kárpátaljai rendezvénysorozat előfutára a május 31-én induló Magyar Könyvhétnek, amely az Intermix Kiadó legfrissebb termékeinek a szerzők és szerkesztők általi közös bemutatója.

A nyitórendezvény keretében az Odesszában is brillírozó Tiszapéterfalvai Brilliant-duó –

Kocsis Ágnes és **Bilák Vitálja** – hegedűjátéka szolgált. Réti János festő- és grafikusművész, a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága alapító tagjának két tucatnál is több alkotása szolgált. Az Ungvári Művészeti Napok alkalmából ezúttal **Réti János** festőművész egyéni tárlatának megnyitására került sor.

Tárlatnyitó beszédében **Horváth Sándor** költő **Réti János** grafikáinak és festményeinek mély gondolatosságát emelte ki. **Balla Pál** képzőművész az alkotó technikai tudását dicsérte. Majd a Magyar Könyvhétre megjelentetett Intermix-könyvek bemutatója következett.

Könyvismertetőjében **Dupka György**, mint a kiadó vezetője, kiemelte, hogy Kárpátalja 2007-ben Kovács Vilmos emlékével tiszteleg a kiváló költő születésének 80. és halálának 30. évfordulója előtt. Munkái újra napvilágot látnak az Intermix gondozásában. „Ma kiáltsatok” című válogatott verseskötetének **Nagy Zoltán Mihály**, „Holnap is élünk” című, újra kiadott regényének pedig Kovács Vilmos egykori kollégája és barátja, **Barzsó Tibor** a szerkesztője. Feladatot vállalt segédszerkesztőként, a költő fia, **Kovács Gábor** is, aki jelen volt a rendezvényen. **Barzsó Tibor**, az Intermix legtapasztaltabb szerkesztője, Kovács Vilmos egykori kollégája és jó barátja is emlékezett a néhai költőre.

A megjelent szerzők közül előbb **Zselicki József Hír** című kötetéről beszélt és mondta el néhány új versét, majd **Zubánics László** szólt a „*Víz tükrére történelmet írni...*” című, helytörténeti írásokat tartalmazó kötetéről, aki egyben bemutatta **Pilipkó Erzsébet** „Ütköző identitások” című monográfiáját, amelyben a vallási néprajzzal foglalkozó szerző a kárpátaljai magyar görög katolikusok etnikai és vallási identitástudatának vizsgálatát végezte el az 1989-es változások kapcsán. A rendezvényen az „Új vetés” című, pályakezdő fiatalok antológijának három Együtt nívódíjas szerzője is je-

len volt, így **Bakos Kiss Károly** költő, **Lengyel János** író és **Kovács Gábor** esszéíró mutatkozott be.

A rendezvényen jelen volt **Papp Magda** társelnök vezetésével a Kárpátaljai Szövetség küldöttsége is.

* Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület Dsida Jenő költő születésének 100. évfordulója alkalmából emlékünnepe-sorozatot szerveztek. Május 17-én Szatmárnémetiben András Kurta János Dsidaszobrának megkoszorúzásával kezdődött a megemlékezés. Másnap egész napos irodalmi tanácskozás zajlott a Scheffer János lelképásztori központ előadótermében, ahol köszöntőt mondott **Muzsnay Árpád**, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület alelnöke. Dsida Jenő munkásságát elemző előadást tartott **Pomogáts Béla**, **Balázs Tibor**, **Végh Balázs Béla**, **Lisztóczky László** irodalomtörténész, valamint a szatmárnémeti **Muhi Sándor** képzőművész, **Bura László** nyelvész. Érdekesítő előadást tartott **Füzesi Magda** költő „Dsida-versek kárpátaljai olvasata” címmel. Az esti órákban ünnepi műsorra került a szatmári filharmonia termében. Szombaton Kolozsváron délután a Házsongárdi temetőben koszorúzás volt Dsida Jenő (1907–1938) sírjánál, ezt követően az egykori Dsida-lakóháznál emléktáblaavatás zárta a centenáriumi megemlékezést, amelyen avatóbeszédet tartott **Markó Béla**, az RMSZ elnöke, Románia mi-

niszterelnök-helyettese és **Czirják Árpád** érseki helynök. A megemlékezés jelen volt Kárpátaljáról **Füzesi Magda** költő, **Dupka György** író, a MÉKK elnöke és **Zubánics László** történész.

*Az idén, januárban a Vajdasági Magyar Művelődési Intézet szervezésében megtartott „Hálózatépítés – Magyar művelődési intézetek a Kárpát-medencében” című fórum folytatására került sor. Kolozsváron újabb szakmai tanácskozás zajlott e témában, amelyet a helyi Györkös Mátyás Albert Emlékházban rendezett meg az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület. Atanácskozást **Dáné Tibor Kálmán**, az EMKE ügyvezető elnöke nyitotta meg, vitaindító előadást **Nagyné Varga Melinda**, az Oktatási és Kulturális Minisztérium Közművelődési Főosztályának vezetője, a Szülőföld Alap Kulturális és Egyházi Kollégiumának elnöke, szakmai tájékoztatót a művelődési intézetek feladatairól **Borbáth Erika**, a Magyar Művelődési Intézet igazgatója tartott. **Dáné Tibor Kálmán** ismertette a Közép-Erdélyi Magyar Művelődési Intézet tervét. A kérdéskör megvitatása után a résztvevők Emlékeztetőt fogadtak el a Kárpát-medencei magyar ernyőszervezetek intézetépítő tanácskozásáról, amelynek munkájában Kárpátaljáról részt vett **Dupka György** és **Zubánics László** a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége képviselőjeként.

AZ ÜNNEPI KÖNYVHÉTRE MEGJELENT KÖNYVEK

S. Benedek András: A kárpátaljai írás. Kismonográfia. 2007, Intermix Kiadó

Füzesi Magda: Szóttos pirossal, feketével. Versek magyarul, ukránul. 2007, Intermix Kiadó

Kovács Vilmos: Ma kiáltsatok. Válogatott versek a költő születésének 80., halálának 30. évfordulójára. 2007, Intermix Kiadó

Zubánics László: Víz tükrére történelmet írni... Helytörténeti írások. 2007, Intermix Kiadó

Pilipkó Erzsébet: Ütköző identitások. Akárpátaljai magyar katolikusok etnikai és vallási identitásának vizsgálata az 1989-es változások kapcsán. Monográfia. 2007, Intermix Kiadó

Zselicki József: Hír. Versek. 2007, Intermix Kiadó

ÚJ VETÉS. Pályakezdő fiatalok antológiája. 2007, Intermix Kiadó

„Vannak vidékek legbelül”

Kron Zsuzsa kiállításának margójára

Elszakítottan. A két Szelme

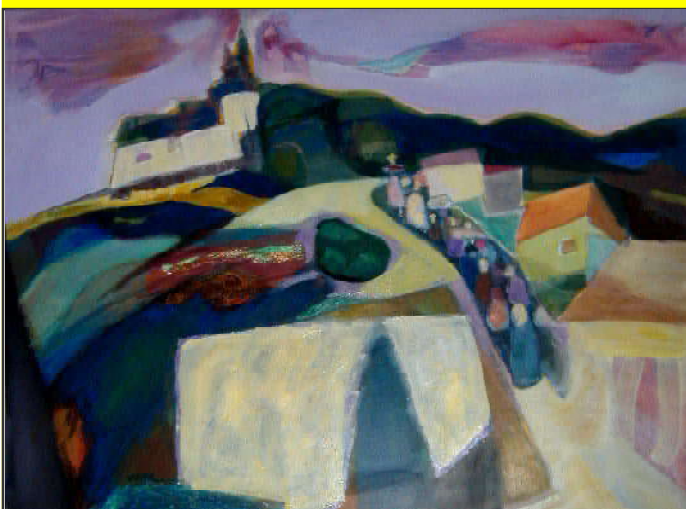
(Folytatás a 37. oldalról)

zsuzsa rendszeresen szerepel egyházművészeti tárlatokon, ahol bibliai ihletésű képeit mutatja be. Mélyen vallásos. Hisz az isteni gondviselésben, amit maga is sokszor megtapasztalt már. Úgy érzi, többek

Égig érő ciprus

között az is Isten akarata volt, hogy nagybátyjai valamennyien túléltek a háborút és a málenkij robotot. Vallja, hogy a Jóisten kegyelme, ahit erőt ad. Kéri, tegyük közzé lapunkban Erdélyi Béla, Kárpát-

Húsvéti körmenet

alja egyik legnagyobb festőművésze alábbi hitvallását: „Te tudod – hányzorosan szőtem láthatatlan szálakkal a Te képed; hányszor kerestem fűben, rétben, virágban és tájban: „a portrédat”. Mindig csak Téged festettem... Vonalaim: utak voltak hozzád. A színeim? Benned örültek – örökkön Téged kerestek – s talán azért lettek olyan szomorúak, mert csak föld a festék! S a szín? Szánalmas szomorúság kifejezni azzal azt, ahogyan lát lelkelem színről színre Téged!” Fontos számára a fenti vallomás. Sokszor maga is úgy érzi: templom a táj s az Isten mindenütt jelenvaló. E hitet látjuk visszatükröződni vásznain, amelyeket benépesítenek a szülőföld motívumai: a hegyek közé ékelődött parányi házak, a fenyvesek, a völgyek mélyén megbúvó hegyi tavak.

A csend nyomában

„A kárpáti táj mellett a tihanyi vidék jelent számára kimeríthetetlen ihletet. A Balaton, valamint a Külső- és Belső-tó víztükre n megcsillanó fényreflexek, a tájat beszínező alkonyati napkorong, a szőlővel beültetett lankás hegyoldalak visszatérő motívumai” – írja Kron Zsuzsa festményeiről Kópin Katalin művészettörténész. Valóban, ezek a

Izzó alkony

vidékek, amelyeket szemünkkel is láthatunk a festőnő vásznain. De Saint-Exupéry óta tudjuk: „Jól csak a szívével lát az ember. . .”

Kron Zsuzsával való beszélgetésem során az is kiderült, hogy az Úton szót nem ok nélkül választotta mostani kiállítására címül. Úgy érzi, útkereső munkáját még nem fejezte be, még nem járta be az alkotás gyötrelmes szerpentinjének minden állomását, még van mit tanulnia. En már tudom: az a bizonyos hamuba sült pogácsa, amellyel otthonról, az ungvári Sváb utcából indították el egykor Zsuzsát, sokáig tápláléka lesz. S hogy jó úton jár, abból is látszik: képes megmutatni, „vannak vidékek legbelül”.

FÜZESI MAGDA